

SocioFactor s.r.o.

Daliborova 631/22 709 00 Ostrava – Mariánské Hory
info@sociofactor.eu www.sociofactor.eu

„Analýzy v oblasti náhradní rodinné péče“

Část 2. – Analýza fungování institutu dohod o výkonu pěstounské péče v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Analýza fungování institutu dohod o výkonu pěstounské péče v ČR

SocioFactor s.r.o.

2015

SocioFactor s.r.o.

Použité zkratky

ČR	Česká republika
KrÚ	Krajský úřad
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
PRIDE	Parent Resources for Information, Development and Education
NRP	Náhradní rodinná péče
p. o.	Příspěvková organizace
PO	Osoba pověřená k výkonu sociálně-právní ochrany (pověřená osoba)
o. p. s.	Obecně prospěšná společnost
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
SPOD	Sociálně-právní ochrana dětí
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
SPVPP	Státní příspěvek na výkon pěstounské péče
ÚP ČR	Úřad práce České republiky
ZSPOD	Zákon o sociálně-právní ochraně dětí

Obsah

Úvod	7
Charakteristika institutu dohod o výkonu pěstounské péče.....	9
Metodologie.....	20
Metodologie kvantitativní části	20
Metodologie kvalitativní části	20
Způsob výběru respondentů a účastníků rozhovorů	21
Harmonogram sběru dat	22
Operacionalizace	22
Okruhy výzkumu	22
Roviny výzkumu.....	25
Omezení výzkumu	26
Výsledky kvantitativního šetření a jejich interpretace	27
Návratnost kvantitativního šetření	27
Osoby pečující / osoby v evidenci	27
Pracovníci orgánů sociálně-právní ochrany	27
Osoby pověřené uzavíráním dohod o výkonu pěstounské péče	27
Osoby pečující / osoby v evidenci	28
Pracovníci orgánů sociálně-právní ochrany	59
Pověřené osoby.....	83
Výsledky kvalitativního šetření a jejich interpretace	106
Analýza silných a slabých stránek institutu dohod.....	119
Návrh metodických úprav institutu dohod o výkonu pěstounské péče	121
Návrh legislativních změn v souvislosti s institutem dohod	123
Prameny a literatura.....	126
Přílohy	127

Úvod

Cílem následujícího textu je zhodnocení institutu dohod o výkonu pěstounské péče, který byl zaveden do systému náhradní rodinné péče v ČR novelou zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, s účinností od 1. ledna 2013 (novela byla publikována ve sbírce zákonů pod č. 410/2012 Sb.).

Na začátku analýzy je institut dohod představen a jsou zmíněny okolnosti jeho zavedení. Funkcí zkoumaného institutu dohod o výkonu pěstounské péče je zajištění pomoci pěstounům a dalším osobám pečujícím o děti, které mají obdobný právní nárok na hmotné zabezpečení a podporu jako pěstouni (osobně pečující poručníci; osoby, jimž bylo dítě svěřeno do předpěstounské péče atd. – v analýze jsou tyto osoby souhrnně označovány jako „pěstouni“, případně jako „osoby pečující“ nebo „osoby v evidenci“). Převzetí dítěte do péče nahrazující péči rodičů klade na pěstouny značné nároky a je třeba jim věnovat pozornost nejen z hlediska poradenské činnosti, ale také jim konkrétně pomáhat při řešení běžných problémů v oblasti sociální, výchovné apod. Zavedení tohoto institutu je tak motivováno snahou zajistit pěstounským rodinám takové služby, které jim poskytnou potřebnou podporu při výchově dětí.

Dále je představen okruh účastníků, který tyto dohody uzavírá, a je popsán samotný proces uzavírání a naplňování dohod. Jsou představena také základní data o dohodách o výkonu pěstounské péče uzavřených v ČR. Jedná se o základní přehled organizací, které uzavírají dohody s pěstouny, včetně počtu dohod, jež mají uzavřeny.

Součástí textu je rovněž popis metodologie. Samotná analýza se skládá ze tří oddělených částí. Z části kvantitativní, kvalitativní a závěrečné syntézy těchto částí. Zatímco kvantitativní část je zajištěna dotazníkovým sběrem dat a jejich následným statistickým zpracováním, kvalitativní část využívá ke sběru dat hloubkových polostrukturovaných rozhovorů. Jak účastníci kvalitativních rozhovorů, tak respondenti dotazníkového šetření jsou přitom zastoupeni třemi různými skupinami aktérů systému NRP v ČR. Konkrétně se jedná o pracovníky pracovišť OSPOD, pracovníky osob pověřených k výkonu sociálně-právní ochrany (dále v textu je používán termín „pověřené osoby“) a náhradní rodiče, jimž ze zákona vzniká povinnost na uzavření dohody o výkonu pěstounské péče. Propojením zjištění

z kvantitativní a kvalitativní částí výzkumu vznikne přehledná analýza silných a slabých stránek celého institutu. Důraz je kladen také na upozornění na současné implementační deficity tohoto institutu. Součástí výstupu jsou návrhy na metodické, implementační nebo legislativní změny v této oblasti a na možnosti optimalizace služeb poskytovaných dětem svěřeným do pěstounské péče a pěstounům.

Za metodologii následuje popis omezení výzkumu, která se v případě této analýzy týkají zejména dotazníkového sběru dat. Výsledky kvantitativní analýzy jsou doplněny grafy a tabulkami, které přehledně zobrazují výsledky provedených analýz.

Za návrhy legislativních změn následují přílohy, které vhodně doplňují celou analýzu o údaje, jež čtenář může využít při hlubším zkoumání některých informací.

Analýza fungování institutu dohod o výkonu pěstounské péče byla zpracována v poměrně krátké době po zavedení systému nárokových služeb pro pěstounské rodiny (tzv. „doprovázení“ pěstounské péče). Některé důležité části systému ještě nejsou plně funkční (novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí obsahovala pro některé změny poměrně dlouhé přechodné období). Jako příklad lze zmínit celý systém standardů kvality sociálně-právní ochrany a jejich inspekce, který představuje zásadní regulační mechanismus v oblasti kvality poskytovaných služeb. V začátcích jsou také kontroly čerpání státního příspěvku na výkon pěstounské péče, které mají stanovit jasné mantinely pro hospodárné, efektivní a účelné čerpání tohoto nově zřízeného neinvestičního transferu ze státního rozpočtu.

Analýza představuje první hlubší sondu do nově vzniklého systému, což zpracovatel zohlednil při interpretaci získaných dat a při formulaci závěrečných doporučení. Je vhodné, aby s určitým časovým odstupem byl systém znovu zhodnocen včetně těch částí systému, jejichž funkce se nemohla v prvních dvou letech fungování institutu dohod o výkonu pěstounské péče projevit.

Charakteristika institutu dohod o výkonu pěstounské péče

V oblasti náhradní rodinné péče v České republice došlo v posledních letech k významným legislativním změnám. Národní strategie ochrany práv dětí „Právo na dětství“ schválená vládou v roce 2012, která je základním strategickým dokumentem reformy systému péče o ohrožené děti, stanovila několik cílů v oblasti rozvoje náhradní rodinné péče, jsou jimi:

- ◆ rozvoj a profesionalizace pěstounské péče, zvýšení podpory pěstounské péče v oblasti hmotného zabezpečení a přístupu ke službám pro náhradní rodiny a svěřené děti,
- ◆ aktivní vyhledávání náhradních rodičů, změny ve zprostředkování náhradní rodinné péče zajišťující odborně garantovanou přípravu na náhradní rodičovství,
- ◆ rozvoj náhradní rodinné péče včetně specializace části pěstounů na péči o děti se specifickými potřebami, zdravotním či mentálním znevýhodněním, rozvoj pěstounské péče na přechodnou dobu.

Některé z těchto cílů byly realizovány prostřednictvím výše zmíněné novely zákona o sociálně-právní ochraně dětí. Touto novelou byl mj. zaveden systém podpory výkonu pěstounské péče, který vychází z obecných práv a povinností pěstounů vyplývajících z § 957 a násl. občanského zákoníku a speciální úpravy § 47a zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

Individualizace „doprovázení“ pěstounských rodin je řešena prostřednictvím institutu dohod o výkonu pěstounské péče (§ 47b a § 47c zákona o sociálně-právní ochraně dětí), který upravuje podrobnosti ohledně práv a povinností založených na § 47a zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

Okruh účastníků dohody

Subjekt, který může uzavřít dohodu o výkonu pěstounské péče, je na straně jedné:

- ◆ obecní úřad obce s rozšířenou působností příslušný podle místa trvalého bydliště osoby pečující / osoby v evidenci,
- ◆ jiný obecní úřad obce s rozšířenou působností,
- ◆ obecní úřad,
- ◆ krajský úřad,

- ♦ osoba pověřená k výkonu sociálně-právní ochrany podle § 48 odst. 2 písm. d) a f) zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

Na druhé straně dohodu uzavírá osoba pečující / v evidenci.

Osobou pečující se pro účely uzavírání dohod nebo vydávání správního rozhodnutí rozumí:

- ♦ pěstoun,
- ♦ osoba, která má zájem stát se pěstounem a které bylo soudem dítě svěřeno dočasně do péče před konečným rozhodnutím soudu o svěřením dítěte do pěstounské péče
- ♦ osobně pečující poručník,
- ♦ osoba, která má dítě v osobní péči a zároveň probíhá soudní řízení o ustanovení této osoby poručníkem dítěte.

Osobou v evidenci se rozumí osoba, která je vedena v evidenci osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu.

Osoba pečující a osoba v evidenci má právo na:

- ♦ poskytnutí trvalé nebo dočasné pomoci při zajištění osobní péče o svěřené dítě; tato pomoc spočívá zejména v zajištění krátkodobé péče v zákonem stanovených případech,
- ♦ poskytnutí pomoci se zajištěním celodenní péče o svěřené dítě nebo děti, která je přiměřená věku dítěte, v rozsahu alespoň 14 kalendářních dnů v kalendářním roce, jestliže svěřené dítě dosáhlo alespoň věku 2 let,
- ♦ zprostředkování psychologické, terapeutické nebo jiné odborné pomoci alespoň jednou za 6 měsíců,
- ♦ zprostředkování nebo zajištění bezplatné možnosti zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě,
- ♦ pomoc při plnění povinnosti udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s osobami dítěti blízkými, zejména s rodiči, včetně pomoci při zajištění místa pro uskutečňování styku oprávněných osob s dítětem a při zajištění asistence při tomto styku,

- ◆ poradenství, jehož minimální rozsah stanovuje § 4 vyhlášky č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen „prováděcí vyhláška“).

Mezi povinnostmi osob pečujících a osob v evidenci naopak patří:

- ◆ zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě v rozsahu 24 hodin v době 12 kalendářních měsíců po sobě jdoucích, obsah vzdělávání stanovuje § 5 prováděcí vyhlášky,
- ◆ umožnit sledování naplňování dohody o výkonu pěstounské péče podle § 47b odst. 5 zákona o sociálně-právní ochraně dětí a spolupracovat se zaměstnancem orgánu sociálně-právní ochrany pověřeným sledovat vývoj dětí podle § 19 odst. 4 zákona o sociálně-právní ochraně dětí,
- ◆ v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte povinnost udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s osobami dítěti blízkými, zejména s rodiči, a umožnit styk rodičů s dítětem v pěstounské péči, pokud soud rozhodnutím nestanoví jinak.

Uzavírání dohody

Obecní úřad obce s rozšířenou působností, v jehož obvodu má trvalý pobyt osoba pečující nebo osoba v evidenci, navrhne této osobě uzavření dohody o výkonu pěstounské péče, která upraví podrobnosti ohledně výkonu práv a povinností, a současně tuto osobu informuje o možnosti uzavřít dohodu o výkonu pěstounské péče s pověřenou osobou, jiným obecním úřadem nebo krajským úřadem.

Pro uzavření dohody o výkonu pěstounské péče s jiným subjektem než místně příslušným obecním úřadem obce s rozšířenou působností je nutný předchozí souhlas tohoto obecního úřadu. Místně příslušný úřad tak má přehled o tom, zda má pěstoun platně uzavřenou dohodu, případně s jakým úřadem nebo pověřenou osobou (zákon obsahuje oznamovací povinnost těchto „jiných“ úřadů nebo pověřených osob spočívající v bezodkladném podání informace o uzavření dohody o výkonu pěstounské péče místně příslušnému obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností). Zároveň je místem, kde se shromažďují a evidují informace o průběhu spolupráce pěstounské rodiny a organizace, s níž má pěstoun uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče (v odborné veřejnosti je užíváno neoficiální označení

„doprovázející organizace“). Prostřednictvím institutu předchozího souhlasu je také prováděn dohled nad zákonností uzavíraných dohod (pokud dohoda odporuje platné právní úpravě, obecní úřad obce s rozšířenou působností souhlas nevydává). Je také sledováno, zda je dohoda o výkonu pěstounské péče v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte, tedy plánem sociální práce s dítětem umístěným do náhradní péče a jeho rodinou, který ve spolupráci s dalšími subjekty relevantními pro řešení situace tohoto dítěte zpracovává obecní úřad obce s rozšířenou působností místně příslušný k dítěti (hlediskem je trvalý pobyt dítěte). V praxi tak může být pěstounská rodina v kontaktu s dvěma obecními úřady obce s rozšířenou působností (úřad místně příslušný k pěstounům a orgán sociálně-právní ochrany příslušný k dítěti, který také provádí dohled podle § 19 odst. 4 zákona o sociálně-právní ochraně dětí).

Platí pravidlo, že každá osoba pečující nebo osoba v evidenci by měla mít platně uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče. Pokud tomu tak není, je vydáváno správní rozhodnutí, které dohodu nahrazuje (viz text níže). Další zásadou je, že se s pěstounskou rodinou uzavírá jedna dohoda (bez ohledu na počet dětí, o které tato rodina pečuje, zda jde o tzv. výlučnou pěstounskou péči jednoho z manželů nebo případ, kdy má každý z manželů-pěstounů svěřeno do výlučné péče jiné dítě). Jedinou výjimkou je případ dětí svěřených do výlučné péče jen jednoho z manželů, pokud manželé spolu nejméně po dobu tří měsíců prokazatelně nežijí a obecní úřad obce s rozšířenou působností na žádost jednoho z manželů rozhodne, že se ke skutečnosti, že oba manželé jsou osobou pečující nebo osobou v evidenci, nepřihlíží. Pak by teoreticky připadalo v úvahu uzavření dvou dohod o výkonu pěstounské péče.

Naplňování dohod a dohled nad výkonem pěstounské péče

Dohoda o výkonu pěstounské péče obsahuje podrobnosti o naplňování práv a povinností osoby pečující nebo osoby v evidenci. Činnost pověřených osob (a tedy i proces doprovázení) je zároveň regulován standardy kvality sociálně-právní ochrany (příloha č. 2 prováděcí vyhlášky). Podle kritéria 10 těchto standardů je pověřená osoba povinna zpracovat vnitřní pravidla pro uzavírání, změnu a zrušení dohody o výkonu pěstounské péče a pravidla pro způsob hodnocení naplňování dohody. Spolu s dítětem svěřeným do náhradní rodinné péče, pěstounem a příslušným orgánem sociálně-právní ochrany má pověřená osoba plánovat průběh pobytu dítěte v pěstounské péči, má tedy zpracovat vlastní plán sociální práce s pěstounskou rodinou (základem plánu má být vyhodnocení situace dítěte a rodiny

a individuální plán ochrany dítěte zpracovaný orgánem sociálně-právní ochrany). Je také zpracováván následný vzdělávací plán zaměřený na rozvoj kompetencí osoby pečující nebo osoby v evidenci.

Mezi povinnostmi „doprovázejících“ organizací patří být minimálně jednou za 2 měsíce v osobním styku s osobou pečující nebo osobou v evidenci a s dětmi svěřenými do její péče. O průběhu výkonu pěstounské péče zpracovává zaměstnanec obecního úřadu obce s rozšířenou působností, v jehož obvodu nemá osoba pečující nebo osoba v evidenci trvalý pobyt, obecního úřadu, krajského úřadu nebo pověřená osoba jednou za 6 měsíců zprávu, kterou předá obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, v jehož obvodu má osoba pečující nebo osoba v evidenci trvalý pobyt. Tato analýza se zaměřila mj. na způsob naplňování osobního kontaktu mezi doprovázejícím subjektem a pěstounskou rodinou (četnost kontaktů, jejich forma atd.).

Výpověď dohody

Obecní úřad, obecní úřad obce s rozšířenou působností, krajský úřad nebo pověřená osoba mohou vypovědět dohodu o výkonu pěstounské péče:

- a) pro závažné nebo opakované porušování povinností, ke kterým se osoba pečující nebo osoba v evidenci zavázala v dohodě o výkonu pěstounské péče,
- b) pro opakované maření sledování naplňování dohody o výkonu pěstounské péče,
- c) pro odmítnutí přijetí dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu bez vážného důvodu na straně osoby v evidenci.

Naopak osoba pečující nebo osoba v evidenci mohou vypovědět dohodu o výkonu pěstounské péče bez udání důvodu. Výpovědní lhůta je pro obě smluvní strany shodná (30 dnů). Platí přitom pravidlo, že i vypovězená dohoda o výkonu pěstounské péče je stále platná do doby, dokud není uzavřena dohoda nová (nebo vydáno pravomocné správní rozhodnutí, které dohodu nahrazuje). Analýza se zaměřila na případy výpovědí dohod (četnost výpovědí, důvody pro výpověď atd.).

Správní rozhodnutí nahrazující dohodu o výkonu pěstounské péče

V předchozím textu bylo uvedeno, že každá osoba pečující nebo osoba v evidenci by měla mít platně uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče. Tato dohoda je svým charakterem veřejnoprávní smlouvou. V záležitostech, které nejsou upraveny zákonem o sociálně-právní ochraně dětí, se řídí správním řádem (zákon č. 500/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, část pátá, § 159 až § 170). V některých případech je dohoda nahrazována správním rozhodnutím obecního úřadu obce s rozšířenou působností, které upravuje práva a povinnosti pěstouna. První situací je skutečnost, kdy pěstoun po výzvě obecního úřadu obce s rozšířenou působností neuzavře ve lhůtě 30 dnů dohodu s tímto úřadem, ani jiným oprávněným subjektem (pokud se dohodu podaří uzavřít po zahájení správního řízení, úřad toto řízení zastavuje). Druhým případem jsou „sankční“ výpovědi dohod ze strany doprovázejících subjektů. Pokud je dohoda vypovězena pro závažné nebo opakované porušování povinností, maření dohledu nad naplňováním dohody atd., vydává obecní úřad obce s rozšířenou působností správní rozhodnutí, v němž práva a povinnosti pěstouna upraví. Na rozdíl od dohody o výkonu pěstounské péče (u níž je jediným mechanismem vymahatelnosti výpověď), je správní rozhodnutí vykonatelné. V případě, že by pěstoun i po vydání správního rozhodnutí své povinnosti neplnil, může úřad přistoupit v krajním případě k výkonu rozhodnutí prostřednictvím tzv. vynučovacích pokut podle § 129 správního řádu.

Státní příspěvek na výkon pěstounské péče

Nárok na státní příspěvek na výkon pěstounské péče má obecní úřad obce s rozšířenou působností na základě vydání správního rozhodnutí a obecní úřad obce s rozšířenou působností, obecní úřad, krajský úřad nebo pověřená osoba, které uzavřely dohodu o výkonu pěstounské péče. Tento státní příspěvek je určen na pokrytí nákladů vynakládaných na zajišťování pomoci osobám pečujícím, osobám v evidenci nebo svěřeným dětem a na provádění dohledu nad pěstounskou péčí.

Státní příspěvek je neinvestičním transferem ze státního rozpočtu. Podléhá proto procesu finanční kontroly podle zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole, kterou provádí plátce státního příspěvku, tedy Úřad práce ČR. Pro posouzení hospodárnosti, efektivnosti a účelnosti využívání státního příspěvku byla Ministerstvem práce a sociálních věcí vydána normativní instrukce (původně č. 17/2013, která byla v roce 2014 nahrazena novou instrukcí náměstkyně

ministrů č. 14/2014). Obě tyto instrukce byly zveřejněny a byly k dispozici nejenom kontrolním orgánům, ale i subjektům, které se státním příspěvkem nakládají.

Výše státního příspěvku na výkon pěstounské péče činí 48 000 Kč za kalendářní rok, pokud pravomocné správní rozhodnutí nebo dohoda o výkonu pěstounské péče trvaly po celý kalendářní rok, nebo částku odpovídající jedné dvanáctině ze 48 000 Kč, a to za každý kalendářní měsíc nebo jeho část v rámci kalendářního roku, v němž existovalo pravomocné správní rozhodnutí, nebo trvala dohoda o výkonu pěstounské péče. Nejde však o 48 000 Kč pro konkrétní pěstounskou rodinu. Počet uzavřených dohod o výkonu pěstounské péče je kritériem, podle něhož je příslušnému subjektu poskytnuta souhrnná částka, s níž hospodaří podle potřeb konkrétního dítěte nebo rodiny (jedna rodina tak může např. vyčerpat služby v hodnotě 10 000 Kč, jiná rodina s větším počtem dětí nebo pečující o děti se speciálními potřebami může obdržet podpůrné služby v hodnotě vysoce přesahující průměrnou částku státního příspěvku).

O přiznání státního příspěvku na výkon pěstounské péče rozhoduje krajská pobočka Úřadu práce ČR, v jejímž obvodu se nachází sídlo nebo místo trvalého pobytu žadatele. O přiznání státního příspěvku na výkon pěstounské péče se rozhoduje na základě žádosti. Od roku 2014 je příspěvek vyplácen zálohově. Podle počtu platných dohod (vydaných správních rozhodnutí) k 31. prosinci je nejpozději do 15. února následujícího roku vyplacen doprovázejícímu subjektu státní příspěvek na celý rok předem. V průběhu roku se řeší pouze vratky (u dohod, které v daném roce skončily) nebo doplatky (v případě nově uzavřených dohod o výkonu pěstounské péče).

Základní data o uzavřených dohodách v ČR

V době realizace výzkumu (únor 2015) evidoval Úřad práce ČR 9 177 uzavřených dohod o výkonu pěstounské péče. Tyto dohody uzavřelo s osobami pečujícími a osobami v evidenci celkem 287 subjektů. Nejpočetnějším typem subjektu je obecní úřad obce s rozšířenou působností (dohody uzavíralo 172 úřadů z celkového počtu 287 pracovišť, tj. 59,7 %). Druhou nejpočetnější skupinou jsou pověřené osoby (právnícké osoby), kterých bylo v době realizace šetření celkem 109. Nejvíce pověřených osob (13) má sídlo v Moravskoslezském kraji, tedy regionu s největším počtem pěstounských rodin. Naopak nejmenší počet pověřených osob byl zaznamenán v kraji Karlovarském (3). Samotný počet vydaných pověření však není zcela

vypovídajícím kritériem. Existují organizace, které působí v celé ČR nebo ve více krajích. Dohody o výkonu pěstounské péče uzavírají rovněž tři krajské úřady (Ústecký, Liberecký a Pardubický) a tři fyzické osoby s pověřením k výkonu sociálně-právní ochrany. Dohody o výkonu pěstounské péče neuzavřel žádný obecní úřad mimo obce s rozšířenou působností.

Z hlediska absolutního počtu bylo 4 084 dohod o výkonu pěstounské péče (tj. 44,5 %) uzavřeno s obecními úřady obce s rozšířenou působností nebo krajskými úřady. S pověřenými osobami (právníckými i fyzickými) bylo uzavřeno 5 093 dohod (55,5 %). Největší podíl dohod uzavřených s orgány veřejné správy mají Ústecký kraj (83,4 %), Olomoucký kraj (79,2 %) a Kraj Vysočina (64,2 %), pověřené osoby jsou naopak dominantní v Karlovarském kraji (90,8 %), Plzeňském kraji (90,0 %) a Jihomoravském kraji (80,3 %). Mezi pověřenými osobami je 8 subjektů, které mají uzavřeno 150 a více dohod o výkonu pěstounské péče (Centrum psychologické pomoci, p. o., Dobrá rodina o.p.s., DOMUS – centrum pro rodinu, Náhradním rodinám, o. p. s., Rozum a cit, o.p.s., Sdružení pěstounských rodin, Slezská diakonie, TRIALOG). Nejtypičtější skupinou jsou však malí poskytovatelé služeb pro pěstounské rodiny, kteří mají uzavřeno do 50 dohod (77 pověřených osob, tj. 70,6 % z celkového počtu). Existují však organizace, pro něž je doprovázení pěstounských rodin zcela okrajovou aktivitou (mají uzavřenou např. 1 nebo 2 dohody o výkonu pěstounské péče). Mezi obecními úřady obcí s rozšířenou působností má 22 (12,8 %) uzavřeno 50 a více dohod (maximálně však 105, jde o Magistrát města Ostravy). Ostatní úřady mají uzavřeno do 50 dohod o výkonu pěstounské péče.

Na mapě č. 1 jsou zobrazeny počty uzavřených dohod o výkonu pěstounské péče v jednotlivých krajích.¹ Z mapy je patrné, že nejvíce dohod je uzavřeno v Moravskoslezském, Jihomoravském, Středočeském, Ústeckém kraji a v Praze. Nejméně uzavřených dohod je naopak v Kraji Vysočina. Mapa č. 2 oproti tomu zobrazuje počty organizací, které uzavírají dohody v jednotlivých krajích. Při srovnání map je patrné, že více organizací se vyskytuje rovněž v těch krajích, kde je také uzavřeno více dohod o výkonu pěstounské péče.

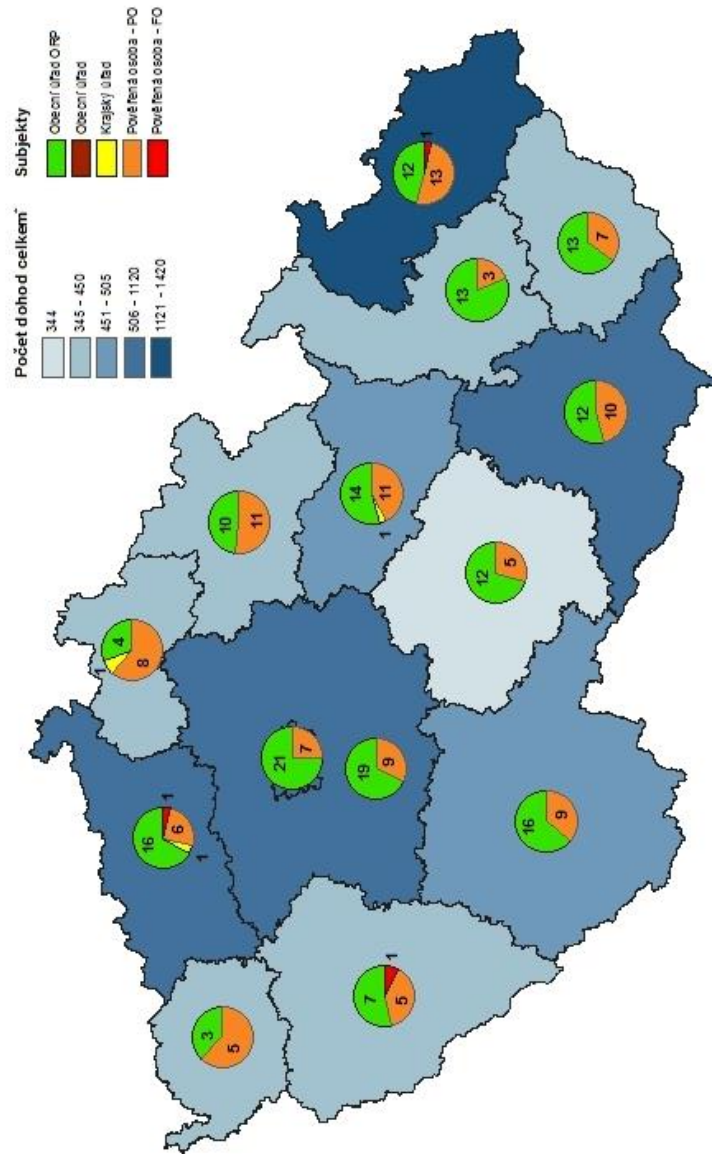
Podíl subjektů veřejné správy a pověřených osob, které v jednotlivých krajích uzavírají dohody, je pak nejlépe znázorněn na mapě č. 3.

¹ Mapy jsou doplněny přílohami č. 4 – č. 7.

Mapa č. 1:

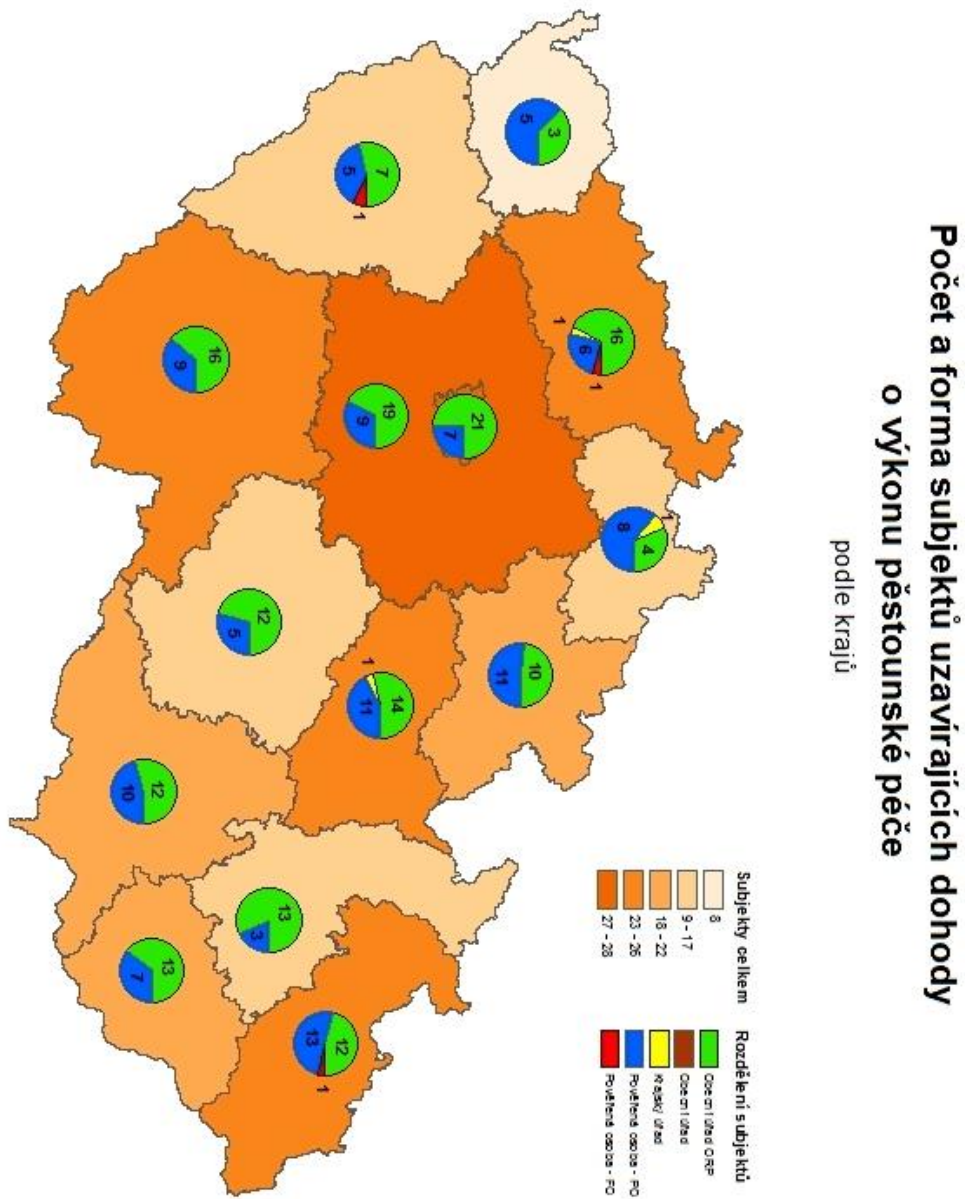
Dohody a forma subjektů uzavírajících dohody o výkonu pěstounské péče

podle krajů

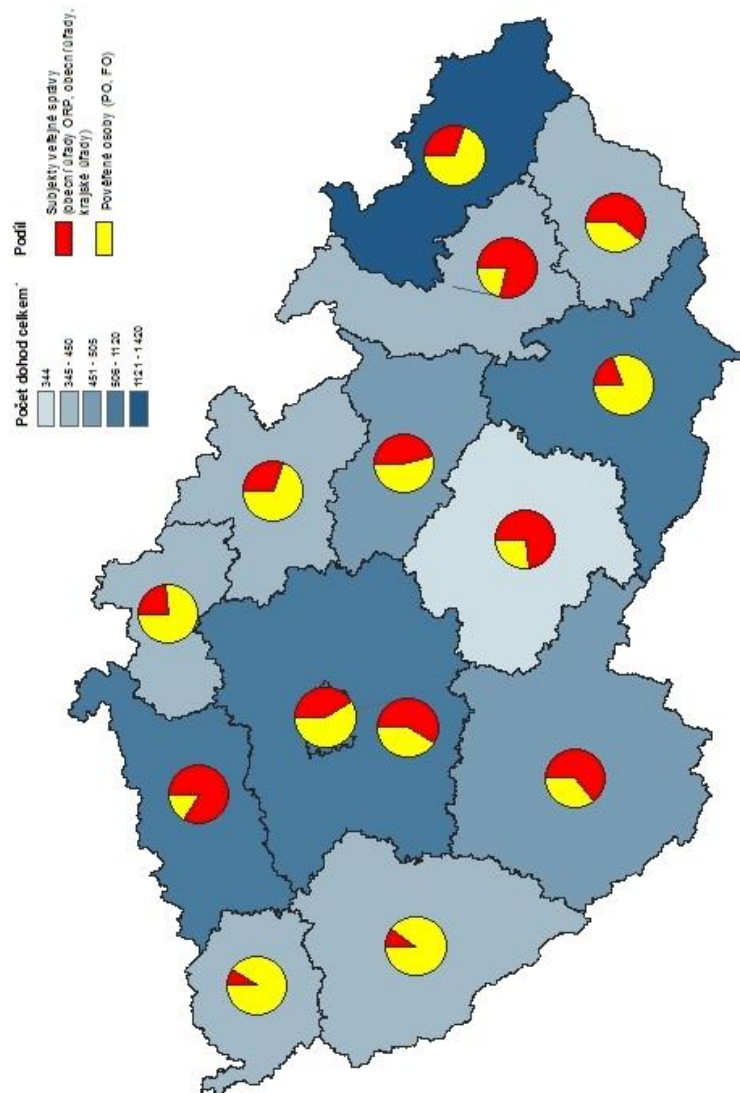
* Jde o počet dohod, které jsou propočítány příslušnou krajskou pobočkou ÚP. Některé organizace působí v několika krajích nebo celé ČR, státní příspěvek je jim však vyplácen podle sídla organizace.

Mapa č. 2:

Mapa č. 3:

Podíl subjektů veřejné správy a pověřených osob na uzavírání dohod o výkonu pěstounské péče podle krajů

* Jde o počet dohod, které jsou propláceny příslušnou krajskou pobočkou ÚP. Některé organizace působí v několika krajích nebo celé ČR, státní příspěvek je jim však vyplácen podle sídla organizace.

Metodologie

Analýza institutu dohod o výkonu pěstounské péče v ČR kombinuje kvantitativní i kvalitativní přístupy. Tento způsob umožňuje získat jak dostatečně hodnověrné zjištění, tak vytvoření dostatečně plastického obrazu reality. Zatímco kvantitativní část byla v této analýze realizována prostřednictvím dotazníkového šetření, nástrojem sběru dat v kvalitativní části byly hloubkové polostrukturované rozhovory.

S ohledem na zadání výzkumu jsou data z kvantitativní a kvalitativní části zpracována nejprve zvlášť, závěrečná analýza je pak syntézou zjištění z obou částí a zahrnuje rovněž evaluační aspekt. V průběhu všech fází bylo dbáno na to, že záměrem analýzy je evaluace, tedy zhodnocení institutu dohod v systému náhradní rodinné péče v ČR. Evaluace je specifickým typem aplikovaného výzkumu, který předpokládá systematický sběr dat a využití různých výzkumných metod a technik a jejich kombinací. Cílem evaluace je poskytnutí zpětné vazby o dopadech určité intervence sledováním a vyhodnocováním efektivity programu.

Metodologie kvantitativní části

Kvantitativní část byla realizována prostřednictvím dotazníkového šetření. Pro tuto analýzu bylo jako nástroj sběru dat konkrétně zvoleno on-line dotazování, které na rozdíl od některých jiných technik umožňuje rychlé vytvoření datového souboru, jenž je následně statisticky zpracován. Každý respondent obdržel e-mail s informací o výzkumu a žádostí o vyplnění dotazníku. Všechny typy dotazníků byly nejprve uvedeny instrukcemi k jejich vyplnění. Formuláře dotazníků jsou součástí příloh tohoto textu.²

Data z dotazníkového šetření byla statisticky zpracována v programu SPSS³, a to jak za každou z výše uvedených skupin respondentů zvlášť, tak (v případě některých položek) za více skupin respondentů dohromady.

Metodologie kvalitativní části

Nástrojem sběru dat v kvalitativní části analýzy byly hloubkové polostrukturvané rozhovory. Výhodou tohoto nástroje je skutečnost, že na jedné straně nabízí účastníkům

² Viz Přílohy č. 1–3

³ *Statistical Package for the Social Sciences*

rozhovoru dostatek prostoru pro sdělení jejich vlastního přístupu k tématu, na straně druhé se však rozhovor drží předem stanoveného schématu, díky čemuž je pro výzkumníka snazší následná komparace rozhovorů a jejich analýza.

Účelem rozhovorů bylo zejména identifikovat klíčové aspekty dohod o výkonu pěstounské péče s důrazem na jejich přínosnost či efektivitu. Dále byly zjišťovány případné bariéry, které brání naplňování účelu dohod, jakož i návrhy na změny.

Data z kvalitativní části výzkumu byla zpracována v programu Atlas.ti.

Způsob výběru respondentů a účastníků rozhovorů

V dotazníkovém šetření byli osloveni všichni relevantní respondenti, neprobíhal tedy žádný výběr. Kontakty pro dotazníkové šetření poskytl zadavatel výzkumu. Počty respondentů z jednotlivých skupin jsou uvedeny v tabulce č. 1. Klíčovým údajem je přitom relevantní počet respondentů, který udává, kolik respondentů z jednotlivých skupin mělo reálnou možnost účastnit se dotazníkového šetření. Při shromažďování kontaktů na respondenty a jejich kontaktování se totiž ukázalo, že přibližné počty, které zadavatel odhadnul, neodpovídají reálnému stavu v době dotazníkového šetření, a navíc, že kontakty na mnohé respondenty jsou neplatné. Počet respondentů, kterým byl zaslán dotazník, udává množství kontaktů, které měl zadavatel k dispozici. Reálný počet respondentů je oproti tomuto údaji snížen o adresáty s neplatnými e-mailovými adresami.

Tabulka č. 1: Počty respondentů v dotazníkovém šetření za jednotlivé skupiny

Skupiny respondentů	Přibližný počet respondentů (odhad zadavatele)	Počet respondentů, kterým byl zaslán dotazník	Reálný počet respondentů
Pracovníci OSPOD a KrÚ	212	226	211
Osoby pověřené uzavíráním dohod	115	112	112
Osoby pečující / osoby v evidenci	1000	–	–

Naproti tomu hloubkové rozhovory byly prováděny jen s některými aktéry systému. S ohledem na odlišnosti náhradní rodinné péče v jednotlivých krajích bylo při výběru osob pro hloubkové rozhovory dbáno v první řadě na rovnoměrné zastoupení krajů ČR. Kontakty využitě pro hloubkové rozhovory byly získány buď od zadavatele výzkumu, nebo

prostřednictvím techniky sněhové koule (snowball sampling), tedy nabalováním nových kontaktů přímo od aktérů systému náhradní rodinné péče, s nimiž byly prováděny rozhovory. Výhodou této techniky výběru je možnost výzkumníka zajistit kontakty na osoby, které by jinak bylo obtížné nalézt či identifikovat, například osoby s určitými specifickými zkušenostmi. Tímto způsobem byli například vyhledáváni ti náhradní rodiče, kteří by se online dotazování neúčastnili, často proto, že nepoužívají internet. Pro kvalitativní šetření byl zadavatelem stanoven minimální rozsah výběru pro každou ze tří zkoumaných skupin na šest aktérů. Celkem tak měl výběr zahrnovat minimálně 18 aktérů systému náhradní rodinné péče.

Harmonogram sběru dat

Jak dotazníkovému, tak kvalitativnímu šetření předcházela pilotáž vytvořených nástrojů pro sběr dat a jejich následná optimalizace. Samotný sběr dat pak v obou případech probíhal v průběhu měsíce března 2015. Sběr dat kvantitativní i kvalitativní částí analýzy tedy probíhal paralelně, což bylo odůvodněno časovými možnostmi pro realizaci výzkumu.

Operacionalizace

Základními cíli Analýzy institutu dohod o výkonu pěstounské péče v ČR jsou:

- ◆ zhodnocení efektivnosti stávajícího systému dohod o výkonu pěstounské péče a způsobu doprovázení pěstounských rodin,
- ◆ zhodnocení efektivnosti následujících jednotlivých ustanovení dohod tak, jak jsou určena zákonem a
- ◆ zmapování celkové škály služeb poskytovaných pěstounům v rámci dohod.

Pro každý z těchto cílů bylo v procesu operacionalizace vymezeno několik klíčových okruhů.

Okruhy výzkumu

I. Zhodnocení efektivnosti stávajícího systému dohod o výkonu pěstounské péče a způsobu doprovázení pěstounských rodin:

V této části výzkumu zpracovatel zhodnotil efektivnost systému doprovázení pěstounských rodin především z perspektivy využívání státního příspěvku na výkon pěstounské péče a dalších zdrojů z veřejných rozpočtů. Vycházel přitom z metodických materiálů Ministerstva práce a sociálních věcí, zejména z normativní instrukce č. 14/2014 stanovující parametry

efektivnosti, účelnosti a hospodárnosti využívání státního příspěvku na výkon pěstounské péče. Byla sledována struktura výdajů, případné duplicity s dalšími systémy sociální pomoci (dávky pěstounské péče, dotace atd.) nebo naopak oblasti, které státní příspěvek ani žádný další dostupný zdroj nepokrývá. Pro hodnocení efektivnosti byly stanoveny měřitelné indikátory, na jejichž základě byly komparovány přístupy různých typů „doprovázejících organizací“, tj. obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, krajských úřadů, osob pověřených k výkonu sociálně-právní ochrany dle § 48 odst. 2 písm. d) a f) zákona o sociálně-právní ochraně dětí, a to v rozlišení, zda jde o organizaci zřizovanou obcí/krajem, nebo zda jde o nestátní neziskovou organizaci.

II. Zhodnocení efektivnosti následujících jednotlivých ustanovení dohod o výkonu pěstounské péče tak, jak jsou určena zákonem:

V tomto navazujícím okruhu výzkumu byla zpracována detailní analýza „doprovázení“ pěstounských rodin při naplňování práv a povinností vyplývajících z § 47a zákona o sociálně-právní ochraně dětí. Byla zhodnocena kvalitativní úroveň poskytovaných služeb a jejich efektivita s ohledem na očekávané cíle doprovázení definované klíčovými aktéry systému. I v této části výzkumu byla zohledněna otázka využívání státního příspěvku na výkon pěstounské péče. Výzkum proběhl v následujících okruzích:

- ◆ realizace práva na poskytnutí trvalé nebo dočasné pomoci při zajištění osobní péče o svěřené dítě, která spočívá zejména v zajištění krátkodobé péče (ve výzkumu byl tento typ pomoci označován jako „účelová odlehčovací péče“ – pojem byl respondentům vysvětlen),
- ◆ realizace práva na poskytnutí pomoci se zajištěním celodenní péče o svěřené dítě nebo děti, která je přiměřená věku dítěte, v rozsahu alespoň 14 kalendářních dnů v kalendářním roce, jestliže svěřené dítě dosáhlo alespoň věku 2 let („dlouhodobá odlehčovací péče“),
- ◆ realizace práva na zprostředkování psychologické, terapeutické nebo jiné odborné pomoci alespoň jednou za 6 měsíců („odborné poradenství“),
- ◆ realizace práva na zprostředkování nebo zajištění bezplatné možnosti zvyšovat si znalosti a dovednosti („bezplatné vzdělávání“),

- ♦ realizace práva na pomoc při plnění povinností, včetně pomoci při zajištění místa pro uskutečňování styku oprávněných osob s dítětem a při zajištění asistence při tomto styku („pomoc při zajišťování kontaktu s rodinou“),
- ♦ naplňování povinnosti zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě v rozsahu 24 hodin v době 12 kalendářních měsíců po sobě jdoucích,
- ♦ naplňování povinností osob pečujících a osob v evidenci umožnit sledování naplňování dohody o výkonu pěstounské péče podle § 47b odst. 5 zákona o sociálně-právní ochraně dětí a spolupracovat se zaměstnancem pověřeným sledovat vývoj dětí podle § 19 odst. 4 zákona o sociálně-právní ochraně dětí, včetně zkoumání forem a efektivnosti dohledu nad výkonem pěstounské péče a
- ♦ naplňování povinnosti v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s osobami dítěti blízkými, zejména s rodiči, a umožnit styk rodičů s dítětem v pěstounské péči, pokud soud rozhodnutím nestanoví jinak.

Nad rámec zadání se zpracovatel zaměřil také na otázku poskytování poradenství u pověřených osob, jehož minimální rozsah stanovuje § 4 prováděcí vyhlášky.

III. Zmapování celkové škály služeb poskytovaných pěstounům v rámci dohod o výkonu pěstounské péče (včetně informace, zda jsou nabízeny všem klientům stejné služby, nebo je nabídka přizpůsobena potřebám jednotlivých pěstounů).

V této části výzkumu se zpracovatel zabýval dalšími službami, které jsou prostřednictvím institutu dohod o výkonu pěstounské péče osobám pečujícím, osobám v evidenci a dětem svěřeným do pěstounské péče poskytovány (nad rámec zákonných práv a povinností). Zaměřil se na vazby na další systémy služeb a podpory (např. sociální služby) a identifikoval případné překryvy nebo mezery systému. Celková nabídka služeb byla porovnána v rámci jednotlivých regionů a typů „doprovázejících organizací“. Zároveň byla sledována očekávání a potřeby pěstounských rodin a bylo zjištěno, zda a do jaké míry stávající systém tato očekávání (potřeby) naplňuje.

Roviny výzkumu

Jak dotazníkové šetření, tak hloubkové rozhovory se přitom zaměřily na tři skupiny aktérů z oblasti náhradní rodinné péče, které byly určeny zadavatelem výzkumu:

- ◆ pracovníci obecních úřadů obcí s rozšířenou působností (případně krajských úřadů) jako orgánu sociálně-právní ochrany, a to ve struktuře pracovníků, kteří přímo doprovázejí pěstounské rodiny, a pracovníků, kteří vykonávají pouze dohled ve vztahu k dítěti svěřenému do pěstounské péče (§ 19 odst. 4 zákona o sociálně-právní ochraně dětí),
- ◆ pracovníci pověřených osob a
- ◆ osoby pečující a osoby v evidenci, přičemž u těchto osob bylo zohledňováno, zda jde o osoby v příbuzenském nebo nepříbuzenském vztahu k dítěti. Jejich prostřednictvím byl zjišťován i názor dětí svěřených do pěstounské péče.

S ohledem na tento fakt byly vytvořeny celkem tři typy dotazníků a tři typy schémat rozhovorů, pro každou skupinu zvlášť.

Omezení výzkumu

K omezením výzkumu patřila například poměrně krátká činnost některých pověřených osob v oblasti uzavírání dohod o výkonu pěstounské péče. Samotný institut dohod o výkonu pěstounské péče funguje od 1. ledna 2013 a jen část pověřených osob, které v současné době uzavírají dohody o výkonu pěstounské péče, začala dohody uzavírat již v roce 2013. Řada pověřených osob se proto výzkumu neúčastnila. Pět organizací nás v této záležitosti kontaktovalo s tím, že odmítají vyplnit dotazník, neboť ony samy začaly uzavírat dohody o výkonu pěstounské péče až v průběhu roku 2014 a údaje, které by nám poskytly, by byly neúplné a zkreslující.

Dalším omezením byla samotná online forma dotazování u skupiny osob pečujících / osob v evidenci. Řada starších pěstounů, zejména pěstounů v případě příbuzenské pěstounské péče, nedisponuje emailovou adresou. V ideálním případě by u této skupiny respondentů měl proběhnout spíše sběr dat formou tištěných dotazníků. Tato forma dotazování ovšem nebyla vzhledem k časové náročnosti sběru dat možná. Distribuce online dotazníků probíhala navíc prostřednictvím jednotlivých orgánů sociálně-právní ochrany a jednotlivých pověřených osob, které svým klientům měly dotazníky rozeslat. Přímé kontakty na osoby pečující / osoby v evidenci nám nebyly ze strany zadavatele poskytnuty. Některé organizace byly při tomto rozesílání velmi aktivní a jejich pracovníci vyplnili dotazníky s pěstouny dokonce osobně. Například se staršími pěstouny, kteří nemají emailovou adresu. V jiných organizacích ovšem takto aktivní zaměstnanci nejspíše nebyli.

Výsledky kvantitativního šetření a jejich interpretace

Návratnost kvantitativního šetření

V každém dotazníkovém šetření je sledována tzv. návratnost, tedy to, jaký podíl respondentů ze základního souboru odpověděl na otázky v dotazníku. Základní soubor je přitom představován všemi respondenty, na něž se šetření vztahuje, respektive těmi, které je možno oslovit. Vzhledem k tomu, že dotazníky v tomto dotazníkovém šetření byly distribuovány elektronicky, bylo pro vymezení základního souboru zásadní získání všech potřebných kontaktů na tři skupiny respondentů. To nebyl problém v případě pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany a osob pověřených uzavíráním dohod o výkonu pěstounské péče. Osloveno tedy bylo 226 orgánů sociálně-právní ochrany a 112 osob pověřených uzavíráním dohod o výkonu pěstounské péče. V případě osob pečujících / osob v evidenci je potřeba uvést, že respondenti z této skupiny měli být osloveni prostřednictvím organizací, u kterých měly tyto osoby uzavřeny dohody o výkonu pěstounské péče. Není proto reálné zjistit, kolika osobám pečujícím / osobám v evidenci byl dotazník nakonec zaslán.

Osoby pečující / osoby v evidenci

Celkem jsme v této části výzkumu pracovali s údaji od 1054 respondentů. Nikdo z respondentů nebyl z výzkumu vyloučen na základě výrazně neúplného vyplnění dotazníku.

Pracovníci orgánů sociálně-právní ochrany

Celkem jsme pracovali s údaji od 149 respondentů – úřadů. 19 úřadů bylo vyloučeno na základě výrazně neúplného vyplnění dotazníku, výjimku jsme ovšem udělali u jednoho obecního úřadu ORP, který neuvedl pouze strukturu financování. U dalších 3 OSPODů nebyl vyplněn název a dotazníky byly celkově neúplné. Celkem tedy bylo ze statistické analýzy vyloučeno 22 neúplně vyplněných dotazníků. U velmi malého počtu otázek se stalo, že několik odpovědí chybělo či bylo zmatečných, v těchto případech uvádíme v tabulkách počet neuvedených odpovědí jako „Neuvedeno“.

Osoby pověřené uzavíráním dohod o výkonu pěstounské péče

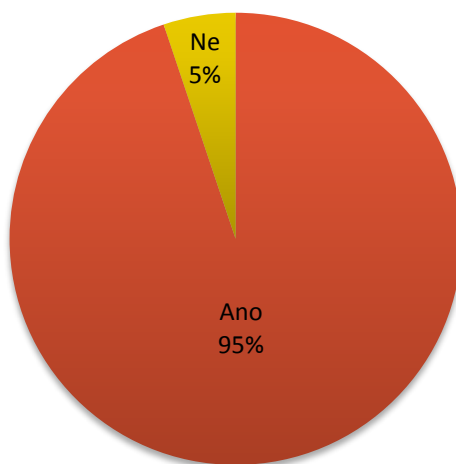
Celkem jsme pracovali s údaji od 69 respondentů – pověřených osob. Tři respondenti byli vyloučeni na základě výrazně neúplného vyplnění dotazníku. U velmi malého počtu otázek se

stalo, že několik odpovědí chybělo či bylo zmatečných, v těchto případech uvádíme v tabulkách počet neuvedených odpovědí jako „Neuvedeno“.

Osoby pečující / osoby v evidenci

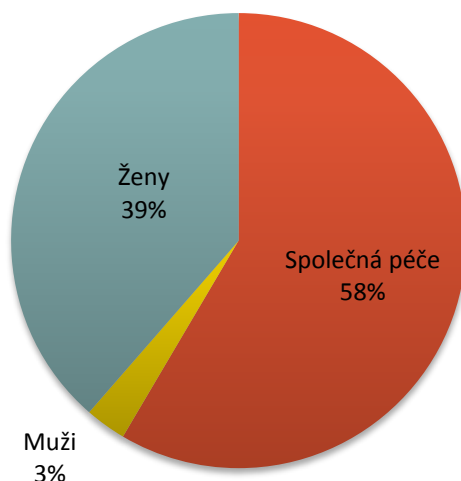
Na otázku, zda respondenti pečují o nezletilé dítě, které je jim svěřeno do pěstounské péče nebo poručenské péče (případně, které jim je svěřeno do péče rozhodnutím soudu před samotným rozhodnutím o svěřením dítěte do pěstounské nebo poručenské péče), odpovědělo 95 % respondentů ano a 5 % respondentů, že ne (viz graf č. 1). V případě odpovědi „ne“ bylo dotazování ukončeno.

Graf č. 1: Podíl pěstounů pečujících o nezletilé děti

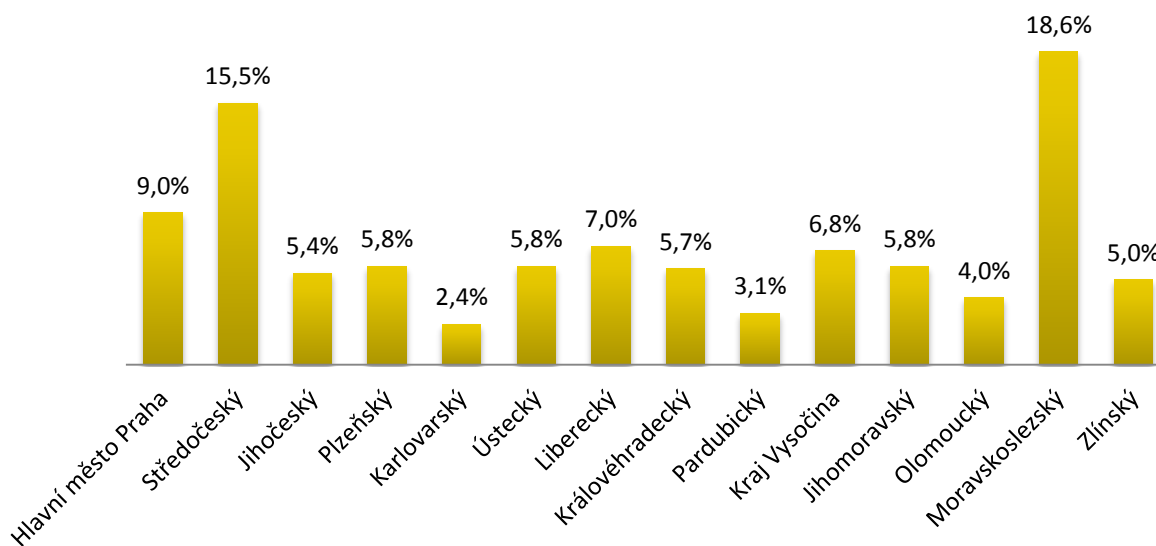
Ve společné pěstounské péči mělo děti 58 % respondentů a v samostatné péči 42 % respondentů, z toho 39 % žen a 3 % mužů (viz graf č. 2).

Graf č. 2: Rozložení pěstounů podle toho, zda šlo o společnou péči, nebo jen péči muže či péči ženy

Pokud jde o bydliště respondentů, byl ve výzkumu nejčastěji zastoupen Moravskoslezský kraj s 18,6 % respondentů a Středočeský kraj s 15,5 % respondentů. To odpovídá počtu osob pečujících a osob v evidenci s trvalým pobytem v těchto krajích (v Moravskoslezském a Středočeském kraji je nejvíce pěstounů v rámci ČR). Relativně silné zastoupení měla rovněž Praha s 9 % respondentů. Ostatní kraje byly zastoupeny méně. Ve výzkumu ovšem byly zastoupeny všechny kraje (viz graf č. 3).

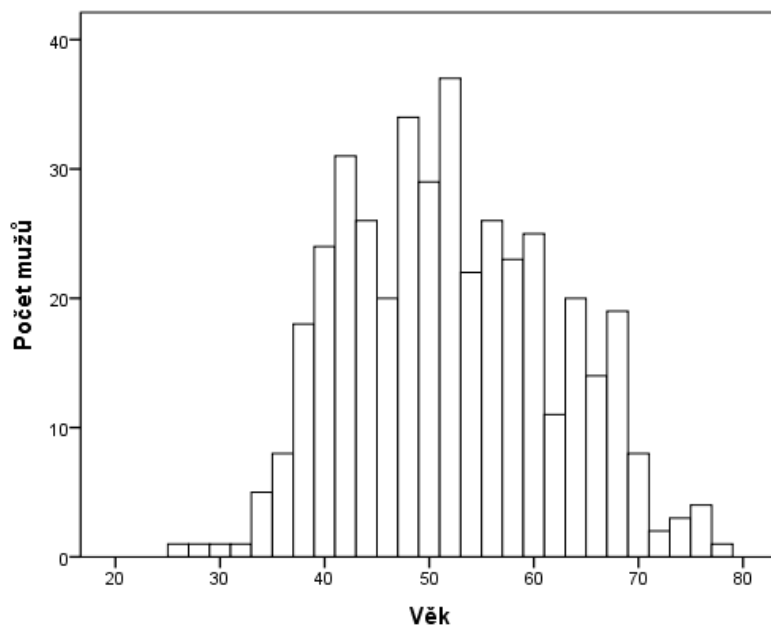
Graf č. 3: Rozložení pěstounů dle jednotlivých krajů

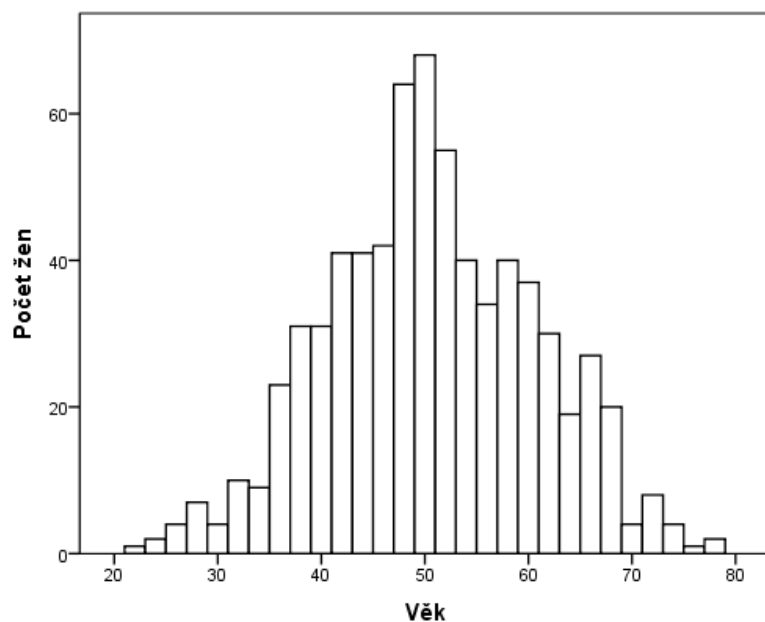
Věk pěstounů a pěstunek znázorňují grafy č. 4 a č. 5. Z grafů lze vyčíst, že nejvíce pěstunek je zastoupeno věkovou skupinou okolo 50 let. Naopak pěstounky mladšího nebo

staršího věku jsou zastoupeny mnohem méně. Věk mužů pěstounů je daleko více různorodý, přesto se dá říci, že obě věkové skupiny, tedy jak pěstounů, tak pěstunek, jsou nejpočetnější okolo 50 let věku.

Graf č. 4: Věk pěstounů – mužů

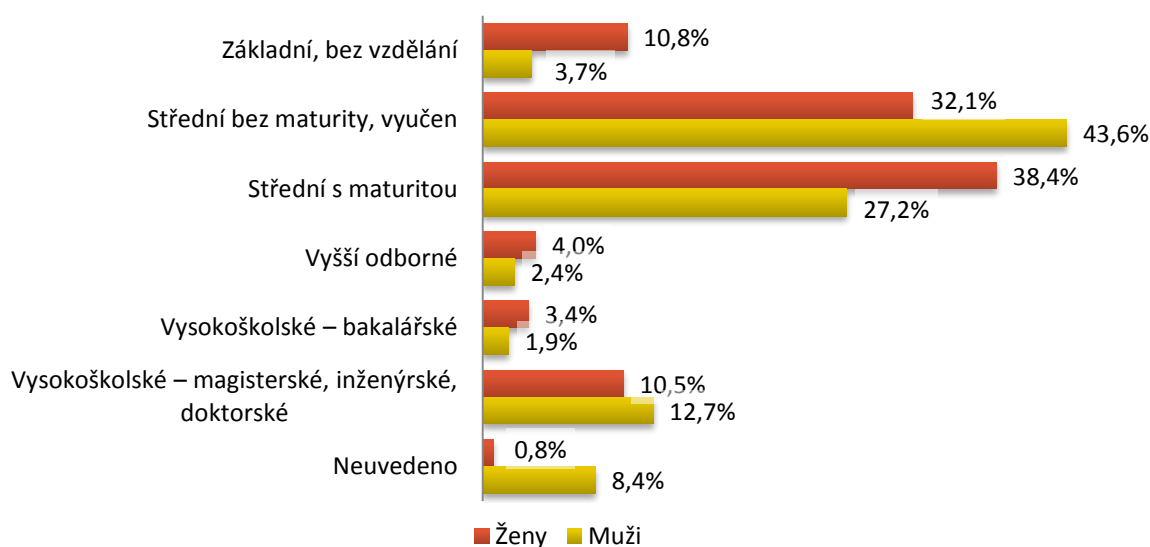
Graf č. 5: Věk pěstounů – žen

Podíváme-li se na vzdělání pěstounů a pěstunek, zjistíme, že nejvíce zastoupenou skupinou jsou lidé s výučním listem nebo s maturitou. Zajímavostí je, že u skupiny lidí se

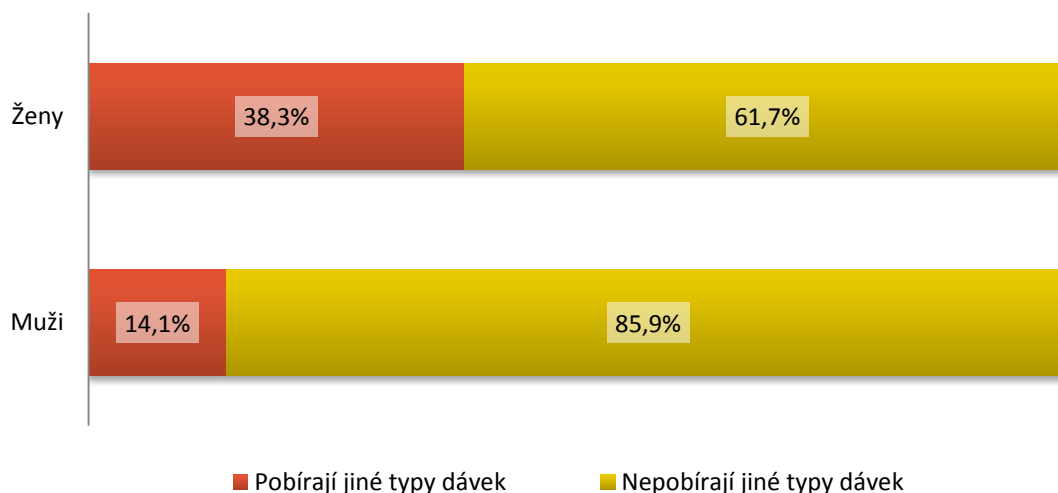
základním vzděláním převažují spíše ženy, přibližně o 7 % více. Ženy jsou ovšem více zastoupeny také u skupiny, která uvedla, že dosáhla středního vzdělání s maturitou, a to o více než 11 %. Naproti tomu o více než 11 % mužů získalo středoškolské vzdělání bez maturity nebo bylo vyučeno. Za zmínku stojí také to, že více než 8 % mužů neuvedlo vůbec své vzdělání (viz graf č. 6).

Graf č. 6: Vzdělání pěstounů – srovnání žen a mužů

Graf č. 7 ukazuje, že většina respondentů, více než 61 % žen a téměř 86 % mužů, nepobírá kromě dávek pěstounské péče žádné další druhy sociálních dávek. Z tabulek č. 2 a č. 3 je pak patrné, že rozdíl mezi muži a ženami, kteří pobírají další typy dávek, je dán vyšším množstvím žen, které uvedly, že pobírají dávky státní sociální podpory (např. příspěvek na bydlení, přídavek na dítě, rodičovský příspěvek). Tento rozdíl činí téměř 26 % a je pravděpodobně zapříčiněn jednak vyšším zastoupením žen na rodičovské dovolené, a také skutečností, že v případě společné pěstounské péče manželů vyplňovaly „za rodinu“ dotazníky častěji ženy. Lze tedy konstatovat, že přibližně třetina pěstounských rodin či osob, kterým bylo dítě svěřeno do výlučné pěstounské péče, má nárok na dávky státní sociální podpory. Podíl osob nebo rodin, které pobírají dávky pomoci v hmotné nouzi, je naprosto zanedbatelný (0,4 %). Podporu v nezaměstnanosti a podporu při rekvalifikaci rovněž pobíralo jen minimum respondentů.

Graf č. 7: Podíl pěstounů, kteří čerpají jiné dávky státní sociální podpory mimo dávek pěstounské péče – srovnání žen a mužů

Tabulka č. 2: Dávky, které pobírají pěstouni – ženy (mimo dávek pěstounské péče)

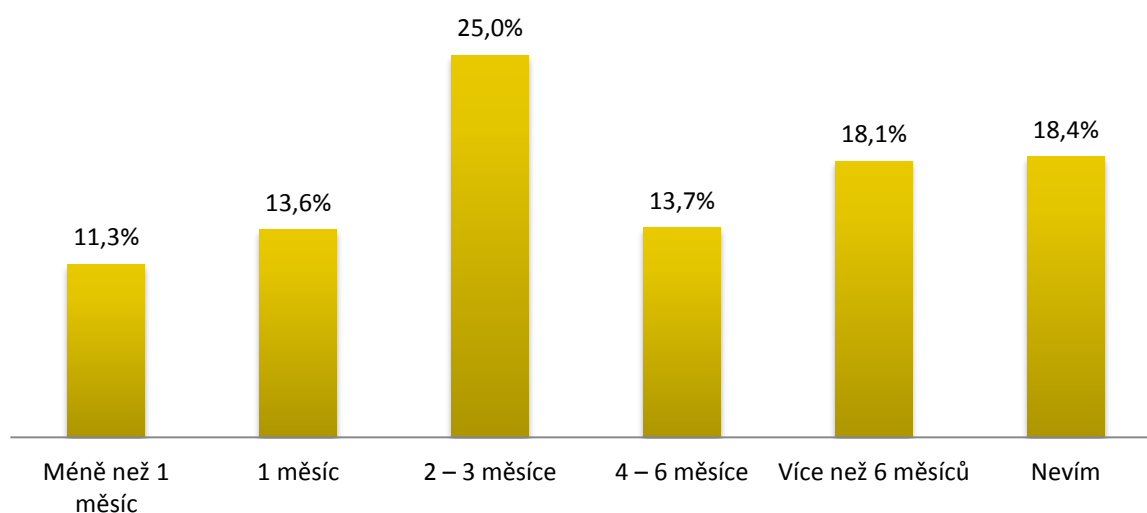
Dávky, které pobírají pěstouni – ženy (mimo dávek pěstounské péče)	% odpovědí	% respondentek
Podpora v nezaměstnanosti a podpora při rekvalifikaci	0,7 %	0,7 %
Dávky státní sociální podpory (např. příspěvek na bydlení, přídavek na dítě, rodičovský příspěvek)	37,3 %	35,1 %
Dávky pomoci v hmotné nouzi	0,3 %	0,3 %
Nepobírají jiné typy dávek	61,7 %	58,1 %
Celkem odpovědí	100,0 %	94,1 %

Tabulka č. 3: Dávky, které pobírají pěstouni – muži (mimo dávek pěstounské péče)

Dávky, které pobírají pěstouni – muži (mimo dávek pěstounské péče)	% odpovědí	% respondentů
Podpora v nezaměstnanosti a podpora při rekvalifikaci	1,9 %	1,5 %
Dávky státní sociální podpory (např. příspěvek na bydlení, přídavek na dítě, rodičovský příspěvek)	11,7 %	9,5 %
Dávky pomoci v hmotné nouzi	0,5 %	0,4 %
Nepobírají jiné typy dávek	85,9 %	70,0 %
Celkem	100,0 %	81,4 %

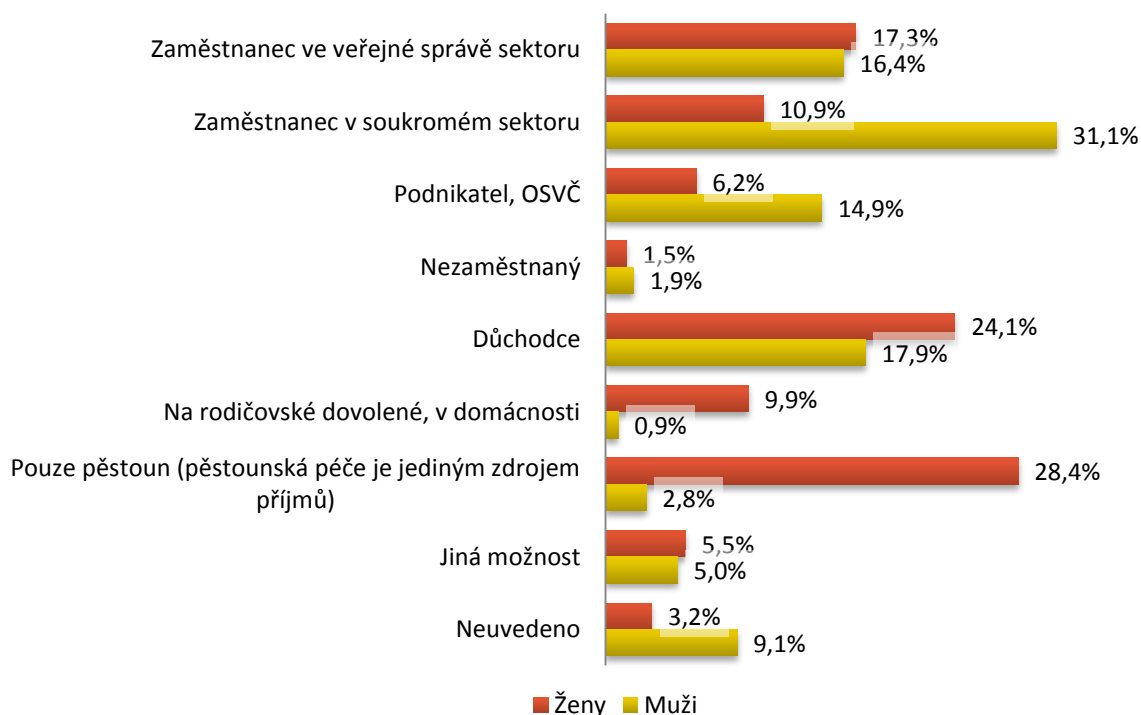
Na otázku, kolik měsíců budete schopna/schopen využít ze svých úspor, pokud byste najednou shodou nešťastných okolností přišla/přišel o veškeré příjmy domácnosti, se odpovědi poměrně lišily. Nejvíce respondentů, tedy 25 %, by se svými úsporami vydrželo déle než 2–3 měsíce, více než 18 % respondentů by se svými úsporami vydrželo dokonce déle než 6 měsíců. Poměrně mnoho respondentů, tedy přes 18 %, uvedlo, že neví, jak dlouho by se svými úsporami vydrželo. 13,7 % pěstounů by se svými úsporami vydrželo 4–6 měsíců, 13,6 % pěstounů by s těmito úsporami vydrželo přibližně jeden měsíc a 11,3 % procent pěstounů by se svými úsporami nevystačilo ani jeden měsíc (viz graf č. 8). To poukazuje na relativní ekonomickou stabilitu pěstounských rodin.

Graf č. 8: Doba, po kterou by vydrželi pěstouni využít ze svých úspor v případě ztráty příjmů

Pokud jde o ekonomickou aktivitu respondentů, byli nejvíce zastoupenou skupinou muži pracující v soukromém sektoru, přibližně 31 %. V soukromém sektoru pracuje oproti tomu jen přibližně 11 % pěstounek. Početnou skupinou byly pěstounky, které uvedly, že pěstounská péče je pro ně jediným zdrojem příjmů, těch bylo více než 28 %. Naproti tomu uvedlo pouze 2,8 % pěstounů, že pěstounská péče je pro ně jediným zdrojem příjmů. Více než 9% rozdíl je také v zastoupení mužů a žen, kteří uvedli, že jsou na rodičovské dovolené nebo v domácnosti. Silně zastoupenou skupinou jsou také důchodci, přes 17 % mužů a 24 % žen, což souvisí s poměrně silným zastoupením příbuzenské pěstounské péče, respektive péče prarodičů (viz graf č. 9).

Graf č. 9: Ekonomická aktivita pěstounů – srovnání mužů a žen

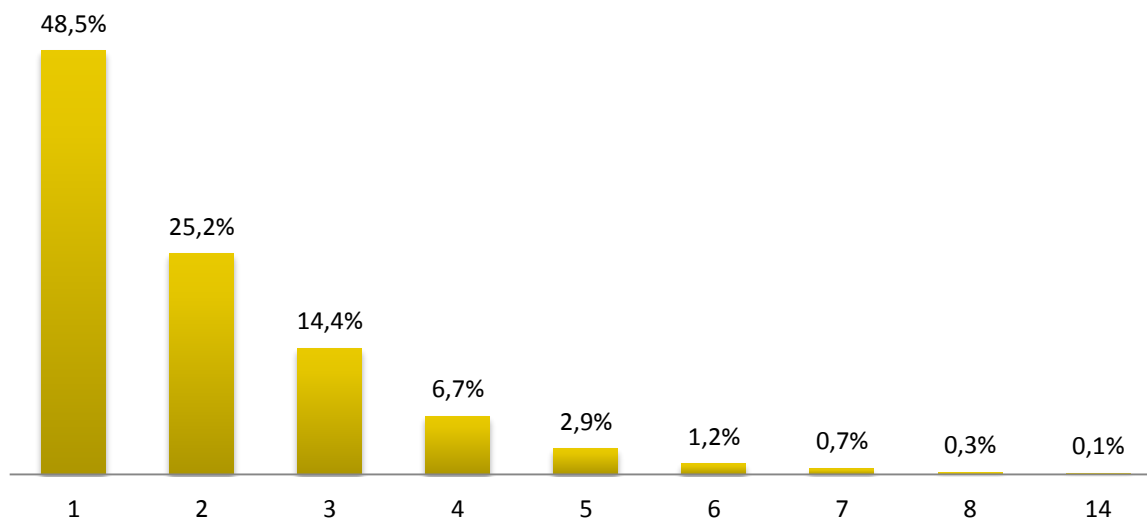

Počet nezletilých dětí, o které pěstouni pečují, včetně vlastních, je zachycen na grafu č. 10. Téměř polovina pěstounů pečuje pouze o jedno nezletilé dítě. Více než 25 % pěstounů pečuje o dvě děti, 14,4 % pěstounů pečuje o tři děti a 6,7 % pěstounů pečuje o čtyři děti. Při porovnání s celkovými daty o počtech dětí v pěstounských rodinách v ČR⁴ lze konstatovat, že výzkumu se aktivně účastnily rodiny, které pečují o větší počet dětí (74,5 % pěstounských rodin pečuje o jedno dítě). Vícečetné rodiny s pěti a více dětmi jsou i v běžné populaci spíše výjimkou, přesto byly ve výzkumu zastoupeny také.⁵ U pěstounské péče na přechodnou dobu byl zkoumán počet dětí, které byly v péči pěstouna v průběhu roku 2014 (viz graf č. 10).

⁴ Důvodová zpráva k novele zákona o sociálně-právní ochraně dětí (Sněmovní tisk č. 564, 6. volební období)

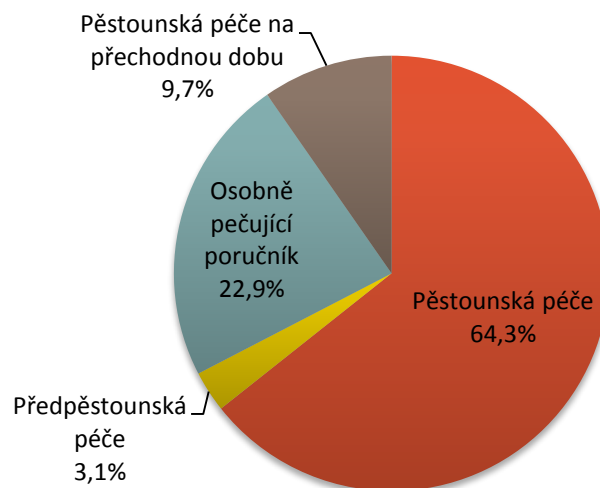
⁵ Podle výkazu V-20 o výkonu sociálně-právní ochrany za rok 2013 bylo do rodin pěstounů pečujících o pět a více dětí svěřeno pouze 56 dětí. Naopak 6 192 dětí bylo jediným dítětem v rodině v pěstounské péči (76 % z celkového počtu).

Graf č. 10: Počet nezletilých dětí, o které pěstouni pečují (vč. vlastních)

Co se týče právní formy péče o svěřené děti, bylo zjištěno, že 64,3 % respondentů mělo děti v pěstounské péči, téměř 23 % osob reprezentovali osobně pečující poručníci, téměř 10 % osob bylo pěstouny na přechodnou dobu a 3,1 % osob mělo dítě v předpěstounské péči (viz graf č. 11).⁶

Graf č. 11: Právní forma péče o děti svěřené pěstounům

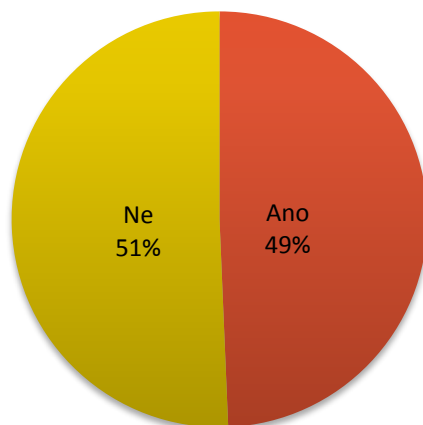

Velmi vyrovnaný byl počet respondentů, kteří na otázku, zda mají nějaký příbuzenský vztah alespoň k jednomu z dětí, které mají v předpěstounské, pěstounské nebo poručenské

⁶ Pokud respondenti měli v péči více dětí, mohli uvést u právní formy péče o svěřené děti více možností.

péči, odpověděli ano, nebo ne. 51 % respondentů uvedlo, že nemají žádný příbuzenský vztah k dětem, které jsou jim svěřeny, a 49 % respondentů odpovědělo na stejnou otázku ano (viz graf č. 12). Při porovnání s celkovými daty za celou ČR je zřejmé, že výzkumu se účastnil vyšší podíl osob pečujících o dítě v rámci nepříbuzenské péče.⁷

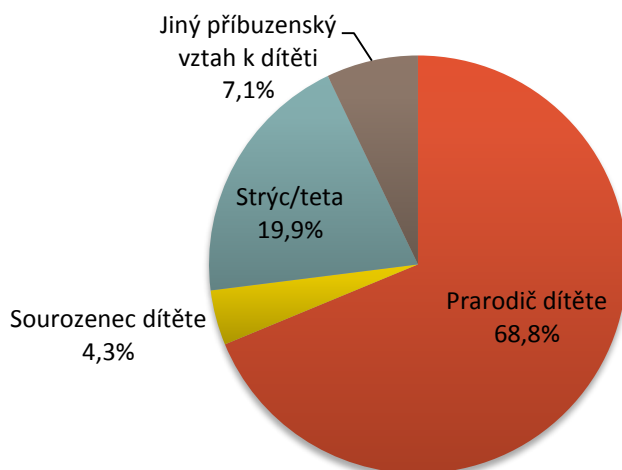
Graf č. 6: Podíl pěstounů, kteří mají příbuzenský vztah alespoň k jednomu z dětí, které mají v péči

Z příbuzných téměř 69 % respondentů uvedlo, že jsou prarodiči dítěte, které je jim svěřeno. Téměř 20 % respondentů bylo tetami nebo strýci dítěte a 4,3 % respondentů bylo sourozenci dítěte. Přibližně 7 % respondentů uvedlo, že má k dítěti jiný příbuzenský vztah (viz graf č. 13).

⁷ Podle výkazu V-20 o výkonu sociálně-právní ochrany za rok 2013 bylo 49,4 % osob pečujících prarodičem dítěte, 15,7 % jiným příbuzným a 33,5 % bez příbuzenského vztahu s dítětem. U 1,4 % osob nebyl vztah k dítěti uveden.

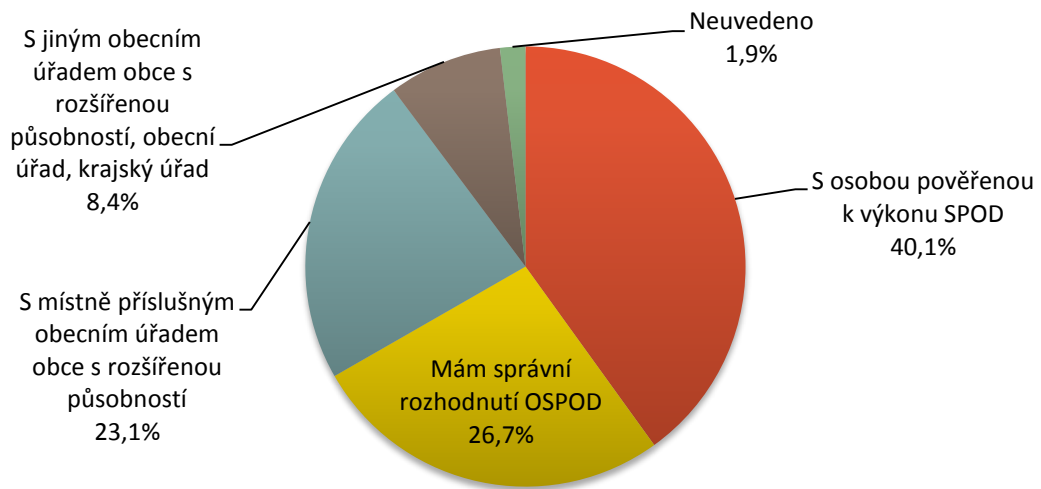
Graf č. 7: Typ příbuzenského vztahu mezi pěstouny a dítětem

Překvapující byly odpovědi na otázku, s kým byla uzavřena dohoda o výkonu pěstounské péče. Graf č. 14 ukazuje, že přibližně 40 % respondentů mělo uzavřenou dohodu s pověřenou osobou, 26,7 % respondentů uvedlo, že má správní rozhodnutí OSPOD, přibližně 23 % respondentů mělo dohodu uzavřenou s místně příslušným obecním úřadem obce s rozšířenou působností, 8,4 % s jiným obecním nebo krajským úřadem a téměř 2 % respondentů svou odpověď neuvedla. Překvapující je především vysoký počet odpovědí uvádějících správní rozhodnutí OSPOD, které se výrazně odlišují od statistických dat vykazovaných obecními úřady obcí s rozšířenou působností.⁸ Z odpovědí je zřejmé, že pěstouni se smluvním vztahem k obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností nerozlišují mezi uzavřením dohody o výkonu pěstounské péče (tedy dvoustranným smluvním aktem) a správním rozhodnutím (tedy jednostranným správním aktem úřadu).

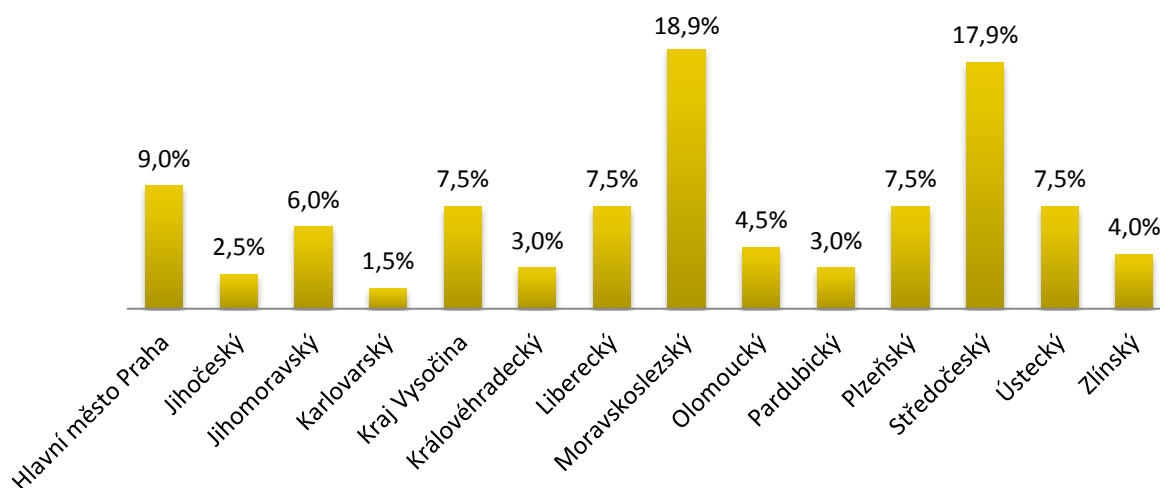
⁸ Podle výkazu V-20 o výkonu sociálně-právní ochrany bylo v roce 2013 vydáno pouze 48 správních rozhodnutí, údaje z výzkumu ukazují, že i v dalších obdobích bylo vydání správního rozhodnutí zcela výjimečnou záležitostí.

Graf č. 8: Rozložení pěstounů dle toho s kým byla uzavřena dohoda o výkonu pěstounské péče

Informaci o správních rozhodnutích upravujících práva a povinnosti pěstounů jsme se při analýze snažili věnovat více pozornosti. V grafu č. 15 je patrné rozložení informace o správních rozhodnutích podané pěstouny, a to podle krajů, ve kterých došlo k jejich vydání. Nejvíce správních rozhodnutí uvedli pěstouni v Moravskoslezském a Středočeském kraji, téměř 19 a 18 %, a také v Praze, kde bylo uvedeno správní rozhodnutí v 9 % případů. Jak jsme však již zmínili, zjištěné údaje vydaných správních rozhodnutí v žádném případě neodpovídají reálnému stavu. Nedá se ovšem říci, že by některý z krajů v tomto počtu nějak vyčníval, protože informace o správních rozhodnutích víceméně kopíruje i rozložení oslovených pěstounů z jednotlivých krajů.

Graf č. 15: Podíl pěstounů, kteří uvedli jako vztah k OÚ ORP správní rozhodnutí o výkonu PP, dle jednotlivých krajů

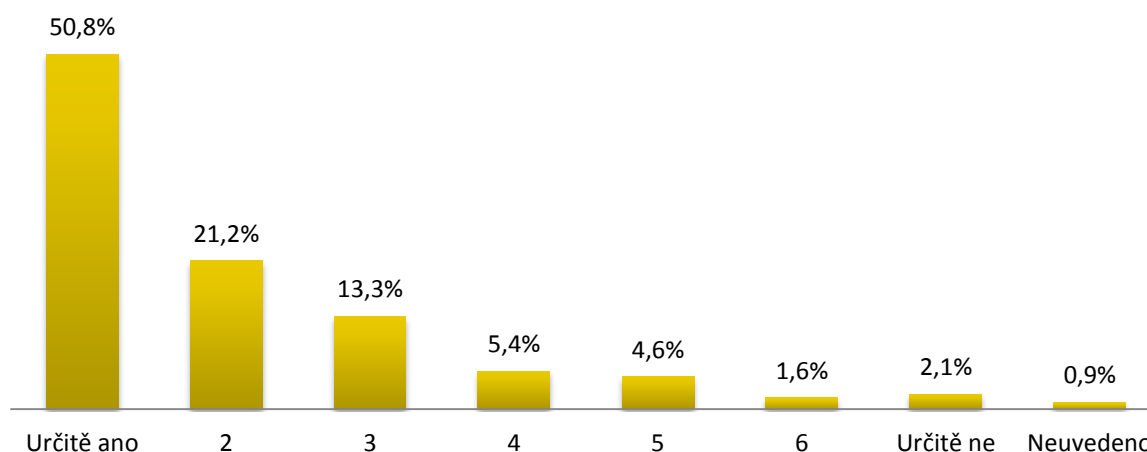
Z grafu č. 16 je také patrné, že dvě třetiny správních rozhodnutí měly být uděleny pěstounům, kteří měli dítě v příbuzenské pěstounské péči.

Graf č. 16: Rozložení pěstounů, kteří uvedli informaci o správním rozhodnutí o výkonu PP, dle příbuzenského vztahu ke svěřeným dětem

Pozitivně můžeme hodnotit informovanost o službách pro pěstouny, na které mají dle zákona o sociálně-právní ochraně dětí pěstouni nárok (graf č. 17). Téměř 50,8 % respondentů na sedmistupňové škále zvolilo mezní možnost, tedy určitě ano. Za zmínku stojí, že 21,2 % a 13,3 % respondentů zvolilo rovněž pozitivní hodnoty. Naproti tomu jen minimum respondentů hodnotilo svou informovanost negativně.

Graf č. 17: Odpověď pěstounů na otázku: Myslíte si, že jste dostatečně informováni o službách pro pěstouny, na které máte dle zákona nárok?

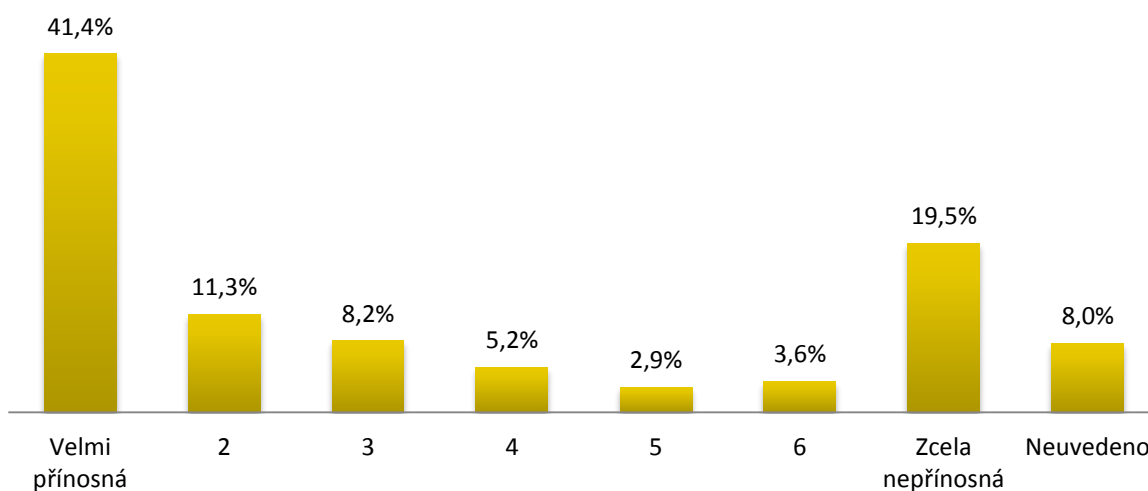

Podstatná byla informace, jak respondenti hodnotí přínos jednotlivých služeb, které jsou jim určeny. Toto hodnocení je zachyceno na grafech č. 18 až č. 22. Pozitivem je, že u každé z hodnocených služeb největší část respondentů zvolila na škále 1–7 kladnou mezní hodnotu, tedy že danou službu hodnotí jako velmi přínosnou. Účelovou (krátkodobou) odlehčovací péči takto označilo 41,4 % respondentů, dlouhodobou odlehčovací péči 45,4 % respondentů, pomoc při zajišťování kontaktu dítěte s jeho vlastní rodinou 38,6 % respondentů, bezplatné vzdělávání pěstounů dokonce 60,3 % respondentů a odborné poradenství 53,2 % respondentů. Většina respondentů tak hodnotila přínos jednotlivých typů služeb velmi pozitivně.

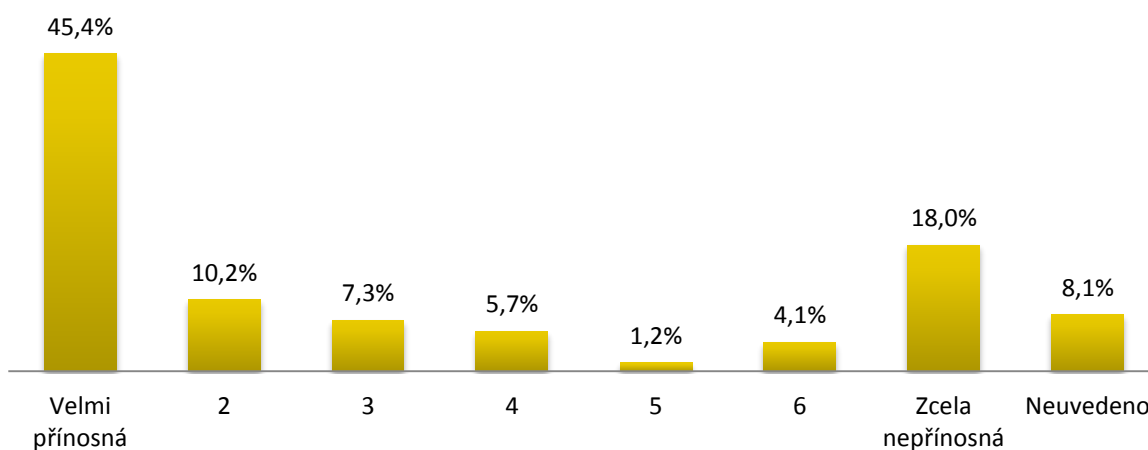
Na druhé straně se ovšem objevila také poměrně velká skupina respondentů, která přínos jednotlivých služeb hodnotila velmi negativně. Jako zcela nepřínosnou zhodnotilo účelovou (krátkodobou) odlehčovací péči 19,5 % respondentů, dlouhodobou odlehčovací péči 18 % respondentů a pomoc při zajišťování kontaktu dítěte s jeho vlastní rodinou 22,3 % respondentů. Naproti tomu bezplatné vzdělávání pěstounů hodnotilo zcela nepřínosně pouze 6,4 % respondentů a odborné poradenství jen 5,8 % respondentů.

Důležité je ovšem zjištění, že byla prokázána spojitost mezi negativním hodnocením přínosu služby a jejím čerpáním ze strany respondentů. Respondenti proto nemuseli hodnotit negativně službu jako takovou, pouze dali najevo, že pro ně samotné jednoduše tato služba přínosná není. Z grafu č. 23 je patrné, že rozdíl v hodnocení přínosu jednotlivých služeb byl na sedmistupňové škále často až o dva stupně vyšší, dle toho, zda respondenti danou službu čerpali, či ne.

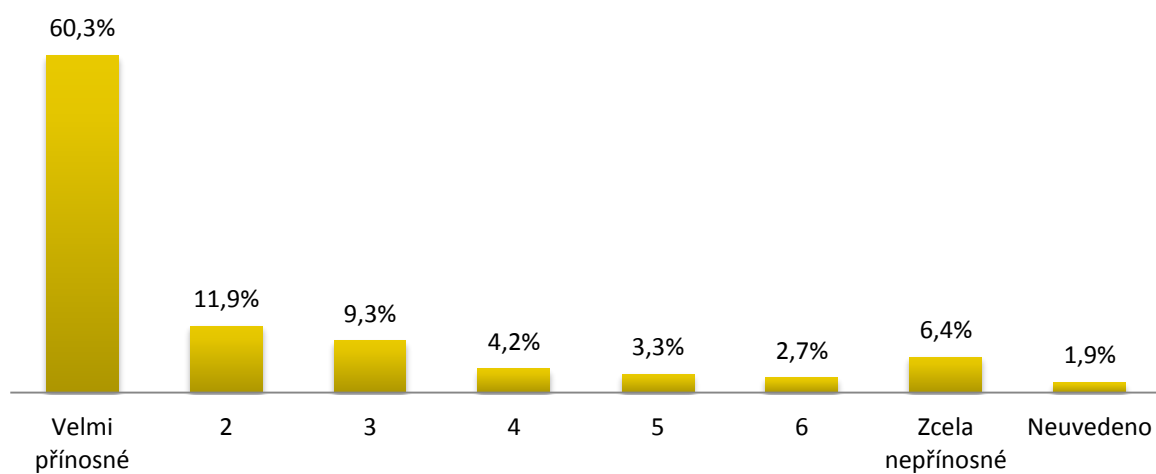
Graf č. 18: Hodnocení přínosu účelové (krátkodobé) odlehčovací péče ze strany pěstounů

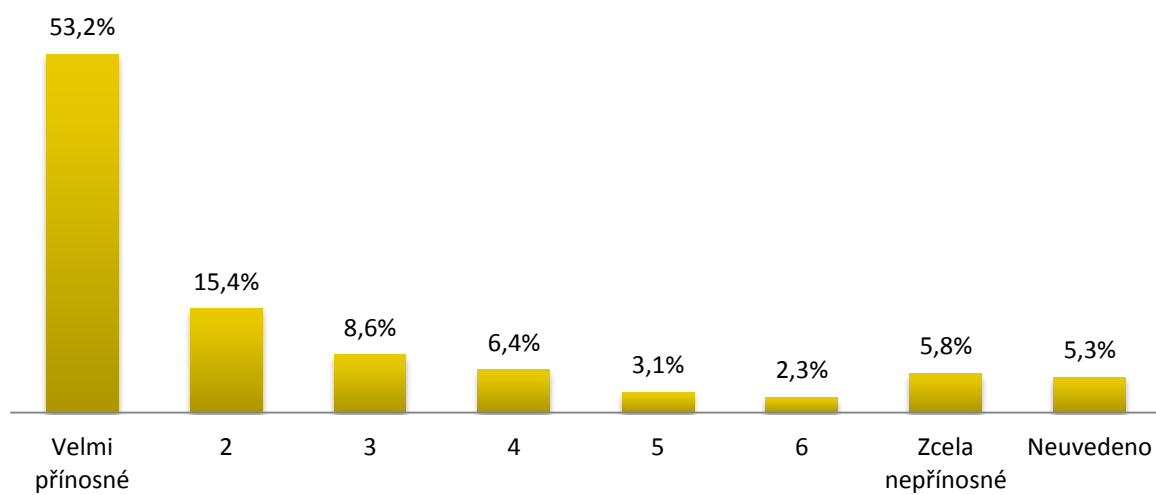
Graf č. 19: Hodnocení přínosu dlouhodobé odlehčovací péče (14 dnů v roce) ze strany pěstounů

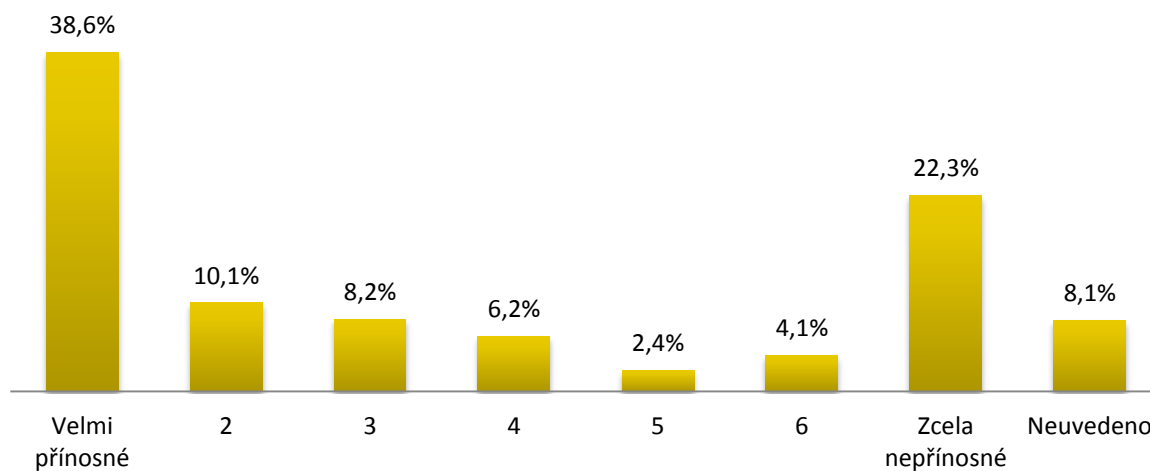
Graf č. 20: Hodnocení přínosu bezplatného vzdělávání ze strany pěstounů

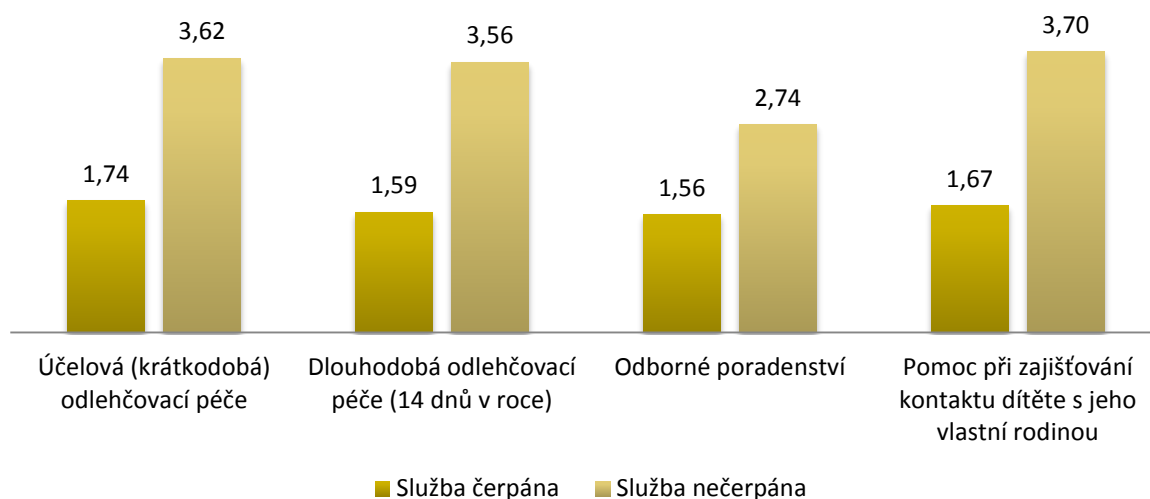
Graf č. 21: Hodnocení přínosu odborného poradenství ze strany pěstounů

Graf č. 22: Hodnocení přínosu pomoci při zajišťování kontaktu dítěte s jeho vlastní rodinou ze strany pěstounů

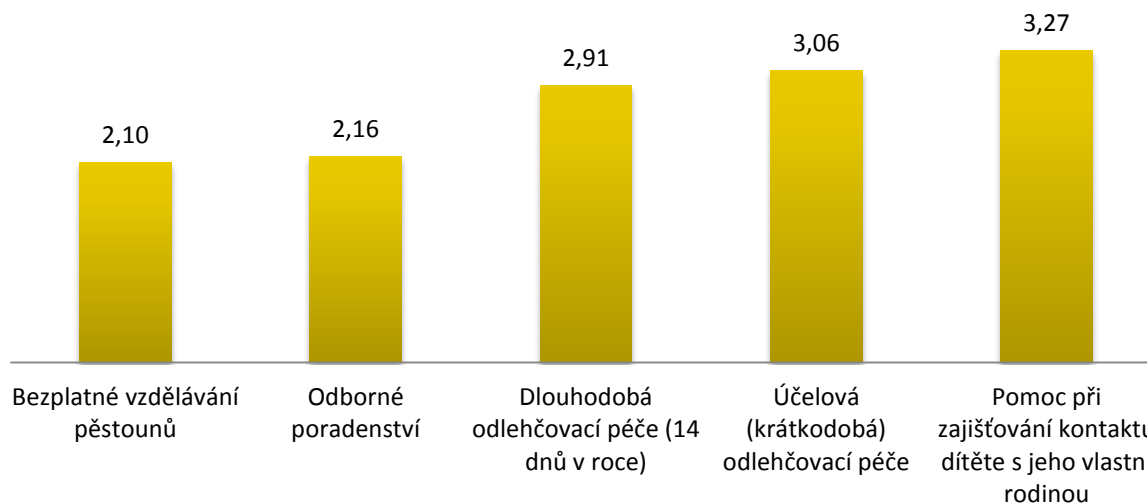

Graf č. 23: Hodnocení přínosu služeb vzhledem k tomu, zda byla služba pěstouny čerpána, či ne (čím menší hodnota, tím větší přínos)

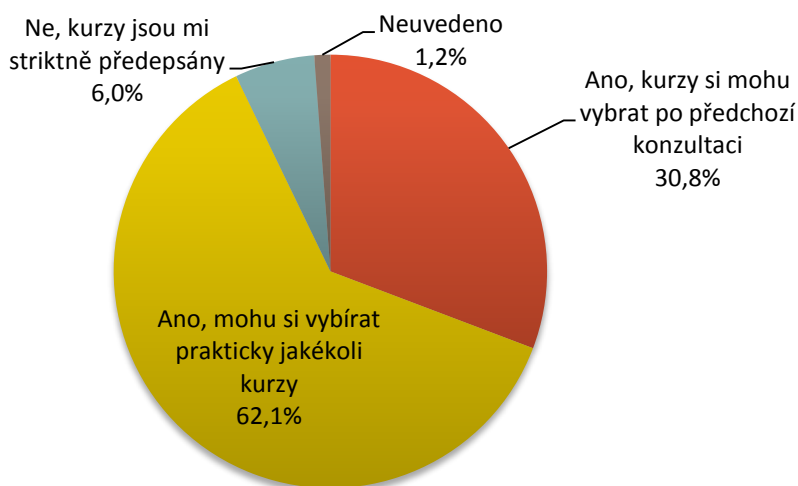
Graf č. 24 pak zobrazuje vzájemné porovnání hodnocení přínosu jednotlivých typů služeb mezi sebou. Nejpřínosněji bylo hodnoceno bezplatné vzdělávání pěstounů a odborné poradenství. Hůře byla hodnocena dlouhodobá a krátkodobá odlehčovací péče. Z hlediska přínosu byla nejhůře hodnocena pomoc při zajišťování kontaktu dítěte s jeho vlastní rodinou.

Graf č. 24: Porovnání přínosu jednotlivých služeb dle jejich průměrného hodnocení ze strany pěstounů (seřazeno od nejpřínosnější)

Na otázku, zda si mohou pěstouni kurzy povinného vzdělávání vybírat, nebo zda jsou jim tyto kurzy striktně předepsány, odpověděla většina respondentů (přes 62 %) „ano, mohu si vybírat prakticky jakékoli kurzy“. 30 % pěstounů si kurzy může vybírat po předchozí konzultaci a pouze 6 % pěstounů jsou kurzy striktně ze strany doprovázející organizace předepsány (viz graf č. 25).

Graf č. 25: Možnost výběru vzdělávacích kurzů pěstouny

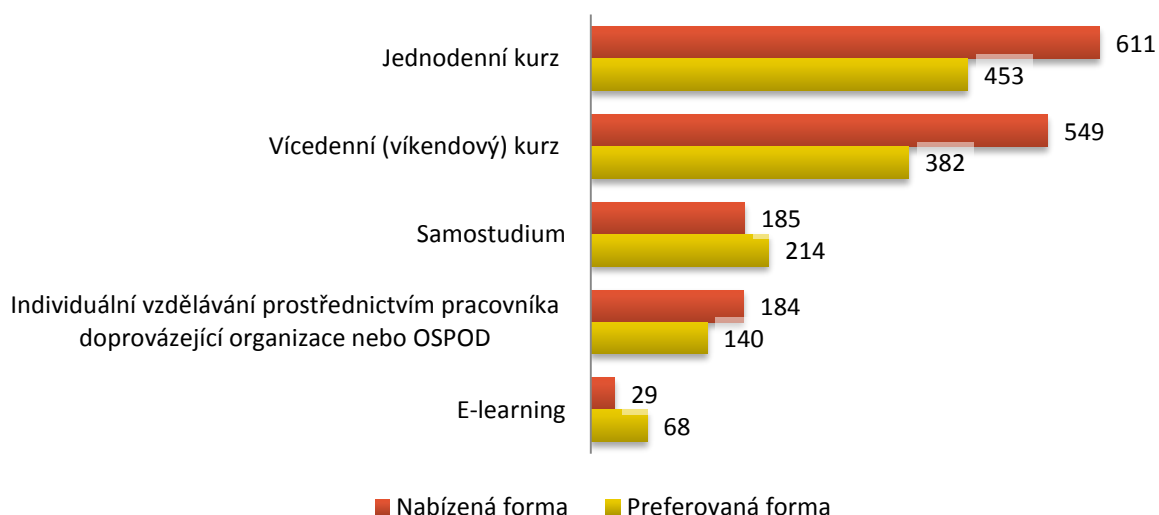

Jak ukazuje graf č. 26, nejčastěji nabízenou formou povinného vzdělávání pěstounů jsou jednodenní kurzy, které svým klientům nabízí 81 % organizací. Často nabízenou formou

vzdělávání jsou i vícedenní (víkendové) kurzy, které nabízí téměř 73 % organizací. Další formy vzdělávání, jako samostudium a individuální vzdělávání prostřednictvím vlastního zaměstnance, nabízí přes 24 % doprovázejících organizací. Poměrně opomíjenou formou nabízeného vzdělávání je E-learning, který nabízí svým klientům jen necelá 3 % organizací.

Pozitivním jevem je, že nabízenou formu povinného vzdělávání pěstounů kopíruje i deklarovaný zájem pěstounů o tyto formy vzdělávání. Zájem pěstounů převyšuje nabídku organizací pouze u dvou forem vzdělávání, u samostudia, které by preferovalo o 4 % respondentů více, než jaká je nabídka, a E-learningu, o který by mělo zájem o 5 % respondentů více, než jaká je nabídka této formy vzdělávání.

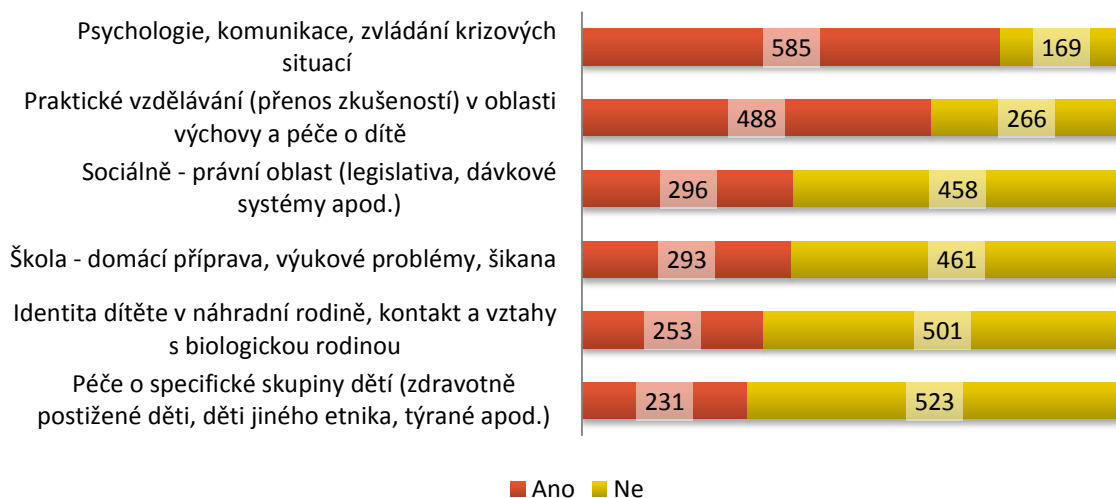
Graf č. 26: Srovnání nabízených a preferovaných forem povinného vzdělávání pěstounů

Dotazovaní pěstouni pak z tematických okruhů povinného vzdělávání nejvíce preferují psychologii, komunikaci a zvládání krizových situací. V této oblasti by se chtělo vzdělávat téměř 78 % respondentů. Velký zájem byl také projeven o oblast praktického vzdělávání (přenosu zkušeností) v oblasti výchovy a péče o dítě, téměř 65 %. Relativně menší už byl zájem o sociálně-právní oblast (legislativa, dávkové systémy apod.) a témata z prostředí vzdělávání, například otázky domácí přípravy, výukových problémů a šikany. O oba tyto tematické okruhy projevilo zájem okolo 39 % dotázaných pěstounů. Nejmenší zájem, ne však zanedbatelný, pak byl projeven o témata jako péče o specifické skupiny dětí (zdravotně postižené děti, děti jiného etnika, týrané, zneužívané děti apod.) a identita dítěte v náhradní

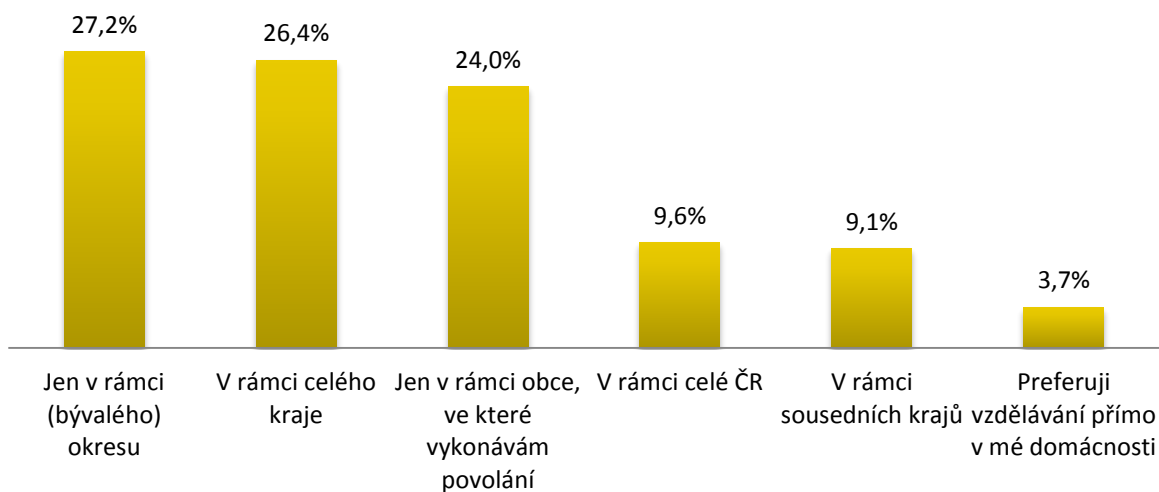
rodině, kontakt a vztahy s biologickou rodinou. Tato témata by zajímala více než 30 % respondentů (viz graf č. 27).

Graf č. 27: Preference tematických oblastí v rámci povinného vzdělávání pěstounů

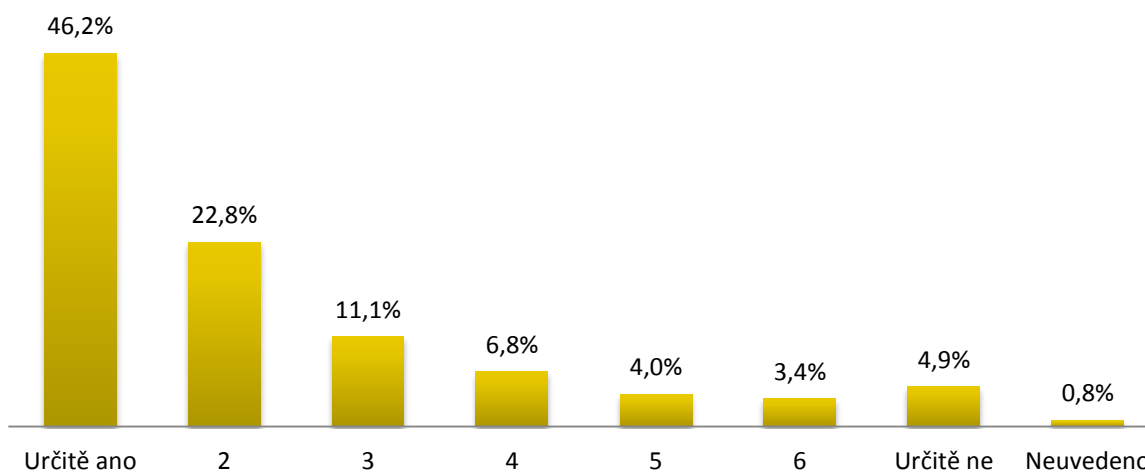
Ochota pěstounů dojíždět na vzdělávací akce, aniž by to pro ně znamenalo větší komplikaci, je znázorněna grafem č. 28. 9,6 % respondentů je ochotno dojíždět za vzdělávací akcí v rámci celé ČR, 9,1 % respondentů by bylo ochotno dojíždět i do sousedních krajů. 26,4 % respondentů by bylo ochotno cestovat za vzdělávacími aktivitami jen v rámci kraje, ve kterém bydlí, a 27,2 % respondentů jen v rámci okresu, ve kterém bydlí. 24 % pěstounů by bylo ochotno účastnit se vzdělávání jen v místě obce, ve které pracují, a 3,7 % pěstounů by bylo ochotno vzdělávat se pouze v jejich domácnosti.

Graf č. 28: Ochota pěstounů dojíždět na vzdělávací akce

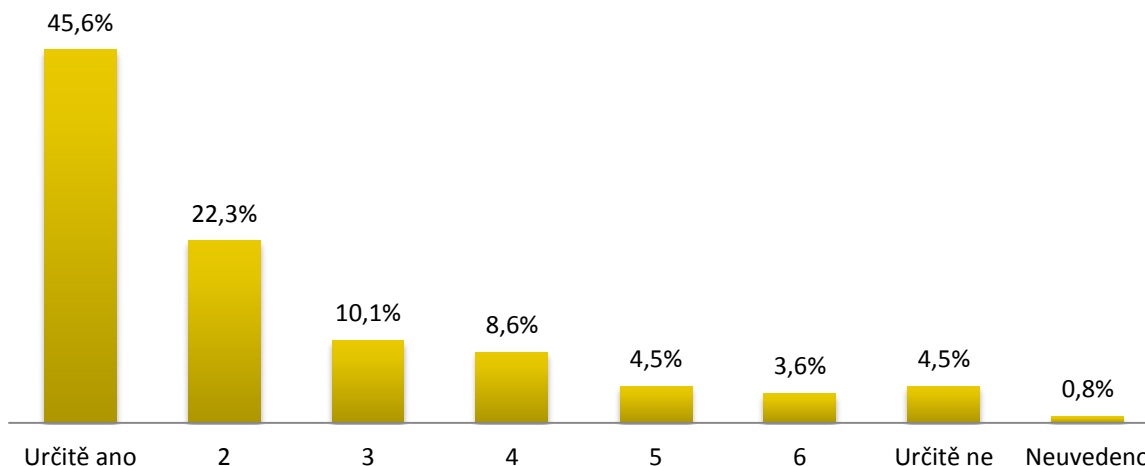

Odpovědi na otázky, zda se pěstouni domnívají, že témata, kterými se v současné době v rámci povinného vzdělávání pěstounů zabývají, odpovídají jejich skutečným potřebám a potřebám dítěte, které jim bylo svěřeno do péče, byly prakticky identické. Přibližně 46 % respondentů zvolilo na sedmistupňové škále mezní možnost, tedy určitě ano. 22 % a 11 % respondentů zvolilo rovněž pozitivní hodnocení. Přibližně 5 % pěstounů si pak myslí, že témata povinného vzdělávání vůbec neodpovídají jejich potřebám nebo potřebám jim svěřeného dítěte (viz graf č. 29 a č. 30).

Graf č. 29: Do jaké míry odpovídají témata povinného vzdělávání skutečným potřebám pěstounů

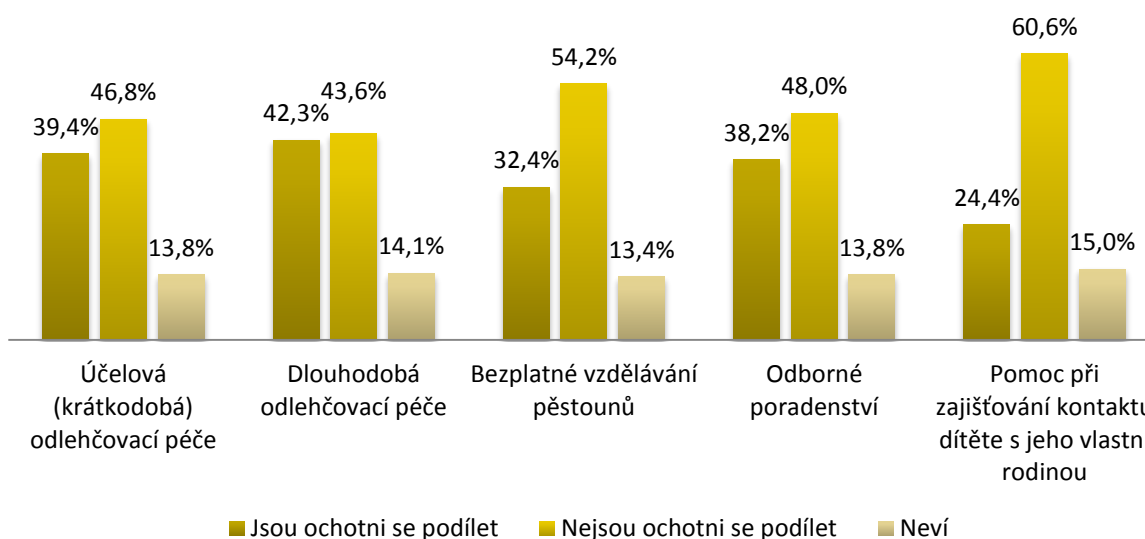

Graf č. 30: Do jaké míry odpovídají témata povinného vzdělávání pěstounů potřebám dítěte, které mají v péči

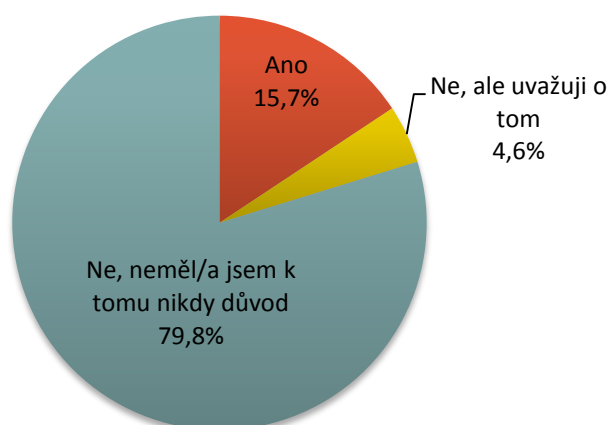
Ochota finančně se podílet na úhradě jednotlivých typů služeb je znázorněna v grafu č. 31. Přibližně 14 % respondentů u všech typů služeb neví, zda by byli ochotni se na financování služby nějak podílet. Pěstouni jsou nejvíce ochotni podílet se na financování dlouhodobé odlehčovací péče, 42,3 % respondentů. Spolufinancovat účelovou (krátkodobou) odlehčovací péči by bylo ochotno 39,4 % respondentů a odborné poradenství 38,2 % respondentů. 32,4 % respondentů by bylo ještě ochotno přispět na vzdělávací aktivity, ale pouze 24,4 % pěstounů je ochotno přispět na pomoc při zajišťování kontaktu dítěte s jeho vlastní rodinou.

Graf č. 31: Porovnání ochoty pěstounů finančně se podílet na následujících typech služeb

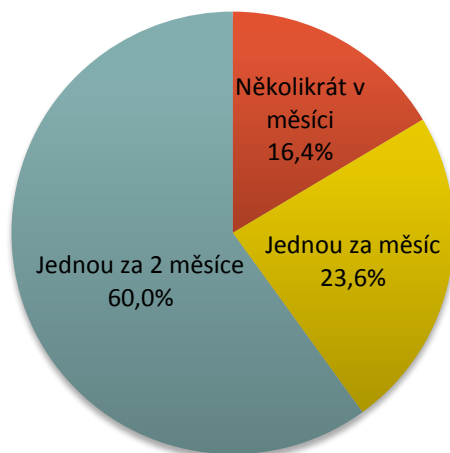
Většina pěstounů, tedy 79,8 %, nikdy nezměnila svého smluvního partnera, s nímž má uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče. 15,7 % pěstounů k tomuto kroku již někdy dříve přistoupilo a 4,6 % pěstounů tento krok v současné době zvažuje (viz graf č. 32). Mezi nejčastější důvody změny doprovázející organizace patřila nespokojenost s organizací a přístupem, který měla vůči svým klientům. Několik pěstounů se také přiznalo, že jejich nová doprovázející organizace jim jednoduše nabídla lepší podmínky.

Graf č. 32: Odpověď na otázku, zda pěstouni změnili smluvního partnera, s nímž mají uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče

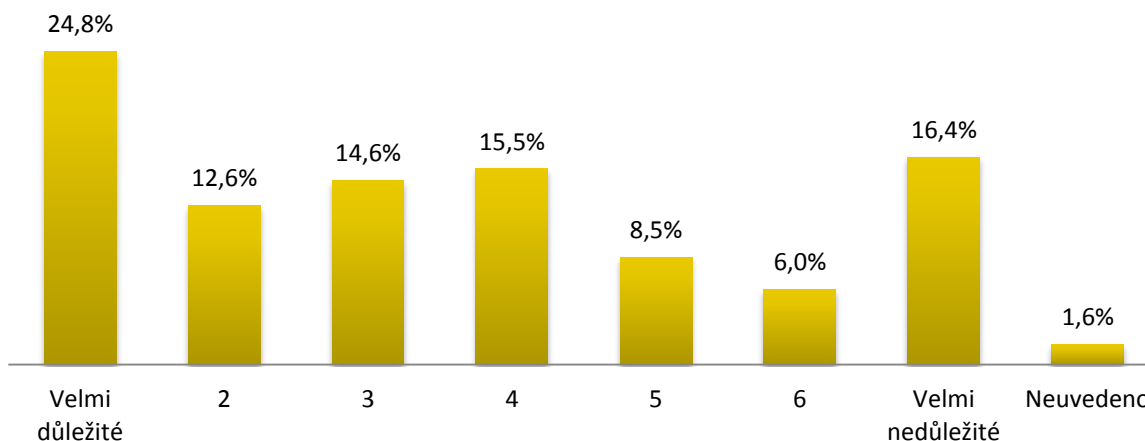
Pokud jde o intenzitu kontaktu klíčového sociálního pracovníka s rodinou, tak 60 % respondentů bylo v kontaktu se svým klíčovým sociálním pracovníkem jednou za dva měsíce (tedy v minimální frekvenci stanovené zákonem o sociálně-právní ochraně dětí). 23,6 % respondentů bylo v kontaktu s tímto pracovníkem v průměru jednou za měsíc a 16,4 % respondentů nám sdělilo, že byli se svým klíčovým sociálním pracovníkem v kontaktu několikrát v měsíci, tedy mnohem intenzivněji (viz graf č. 33).

Graf č. 33: Průměrná intenzita osobního kontaktu klíčového sociálního pracovníka s rodinou pěstounů v roce 2014

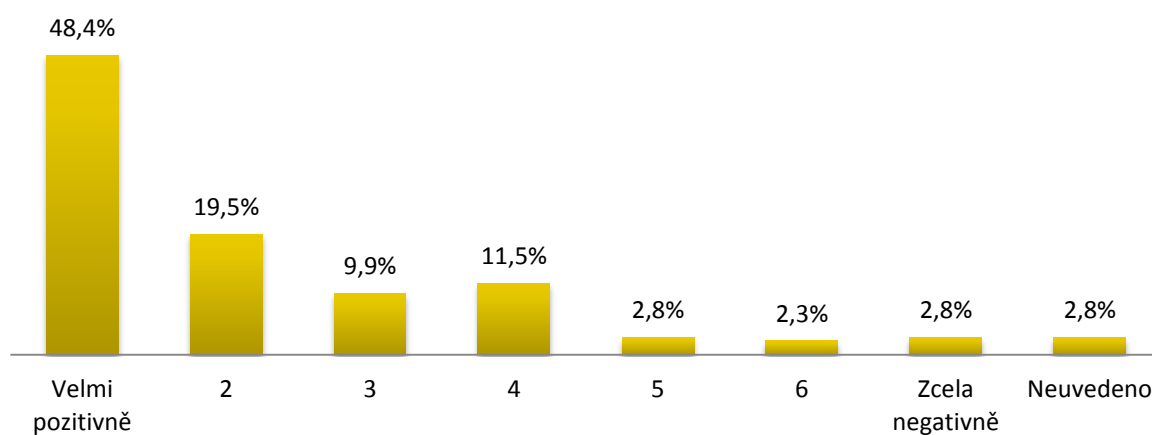
Rozporupně bylo ze strany respondentů hodnoceno to, nakolik je pro ně podstatné snažit se udržovat a rozvíjet kontakt svěřených dětí s osobami dítěti blízkými, např. biologickými rodiči. Jak lze vidět v grafu č. 34, téměř 25 % respondentů hodnotilo tento kontakt na sedmistupňové škále jako velmi důležitý. Naopak 16,4 % respondentů hodnotilo tento kontakt jako velmi nedůležitý. Střední hodnotu zvolilo 15,5 % respondentů, celkově ovšem převažovalo pozitivní hodnocení důležitosti takového kontaktu.

Graf č. 34: Jak podstatné je pro pěstouny snažit se udržovat a rozvíjet kontakt svěřených dětí s osobami dítěti blízkými (např. biologickými rodiči)

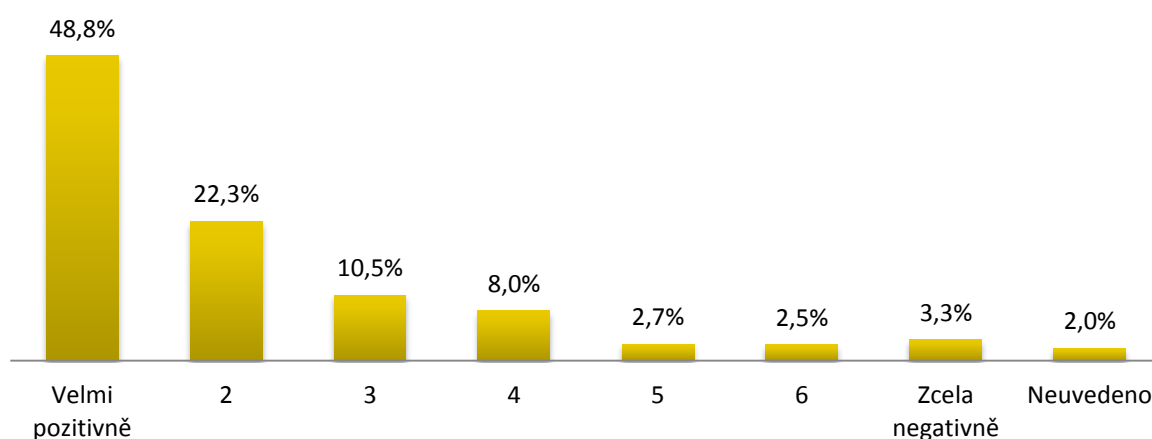

Celkově byly služby doprovázení pěstounských rodin, stejně jako samotný institut dohod, hodnoceny výrazně pozitivně. Téměř polovina všech respondentů je hodnotila velmi pozitivně a prakticky třetina všech respondentů je zhodnotila pozitivně. Zcela negativně nebo negativně naopak služby doprovázení pěstounských rodin a samotný institut dohod o výkonu pěstounské péče hodnotilo dohromady necelých 10 % respondentů. Grafy č. 35 a č. 36 zobrazující zmiňované hodnoty tedy jasně prokazují to, že pěstouni vnímají samotný institut dohod o výkonu pěstounské péče především prostřednictvím služeb, které na jeho základě mohou čerpat.

Graf č. 35: Celkové hodnocení služeb doprovázení ze strany pěstounů

Graf č. 36: Celkové hodnocení institutu dohod ze strany pěstounů

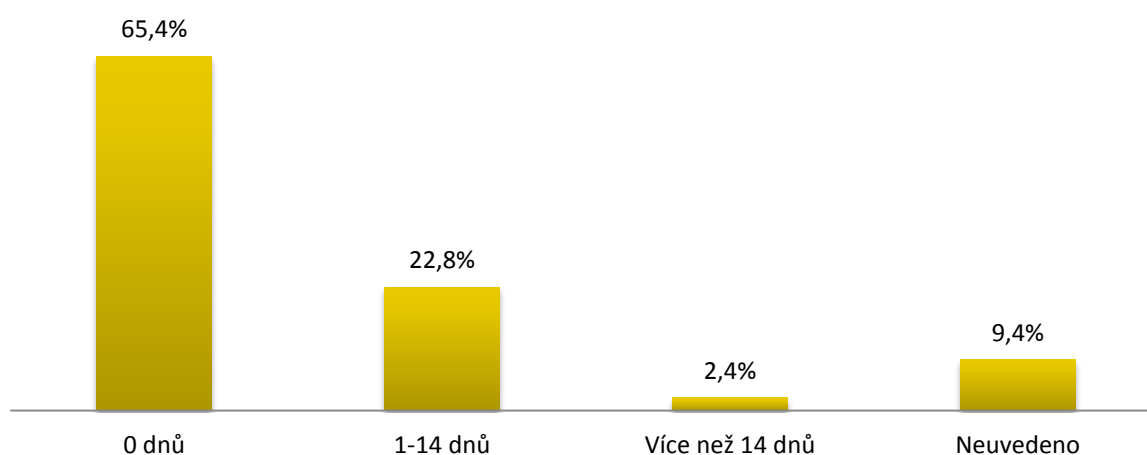

Velmi důležitá je informace, v jaké míře respondenti přibližně čerpali vybrané typy služeb v roce 2014. Na grafech č. 34 až č. 41 lze vidět, že poměrně málo žádaná byla účelová (krátkodobá) odlehčovací péče, kterou vůbec nevyužilo v průběhu roku 2014 přibližně 65 % respondentů. Stejně tak byl poměrně malý zájem také o čerpání dlouhodobé odlehčovací péče, kterou vůbec nevyužilo téměř 62 % respondentů.

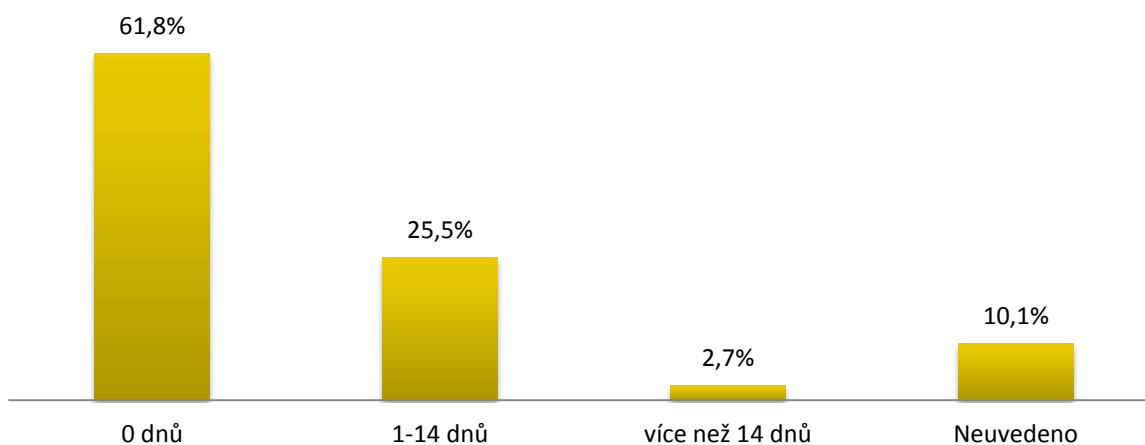
Zajímavé jsou údaje u služby bezplatného vzdělávání pěstounů. Z těchto údajů vyplývá, že 8,5 % respondentů neabsolvovalo ani jednu hodinu vzdělávání a téměř 25 % respondentů absolvovalo méně než 24 hodin vzdělávání v průběhu roku 2014. Více než jedna třetina respondentů tedy zřejmě neplnila svou povinnost vzdělávat se po dobu alespoň 24 hodin v průběhu 12 po sobě jdoucích kalendářních měsíců. V úvahu však připadá i skutečnost, že část respondentů splnila povinnost vzdělávání na konci roku 2013 (splnění povinnosti pro další 12měsíční období mohou realizovat až v roce 2015). Více než 24 hodin v daném roce se vzdělávalo v oblasti náhradní rodinné péče celých 16 % respondentů.

Nejméně využitou službou pak byla pomoc při zajišťování kontaktu dítěte s jeho vlastní rodinou. Tuto službu vůbec nečerpalo v průběhu roku 2014 celých 72 % pěstounů a jen přibližně 4,5 % respondentů u této služby čerpalo větší množství než 10 hodin ročně. Službu odborného poradenství v roce 2014 vůbec nečerpala přibližně polovina respondentů a prakticky 25 % respondentů službu čerpalo jen v rozsahu 1–6 hodin ročně.

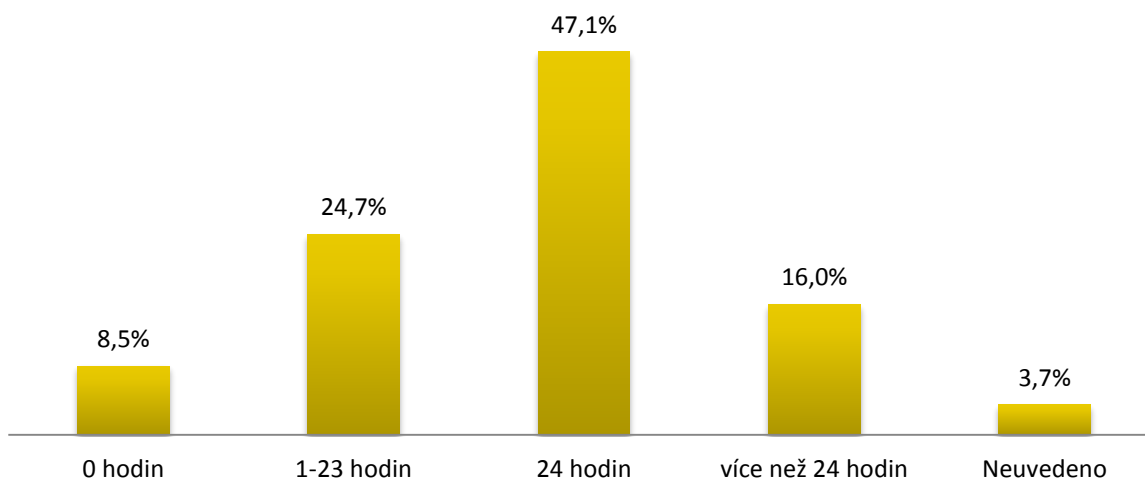
Graf č. 37: Čerpání služby „účelová (krátkodobá) odlehčovací péče“ pěstouny v roce 2014

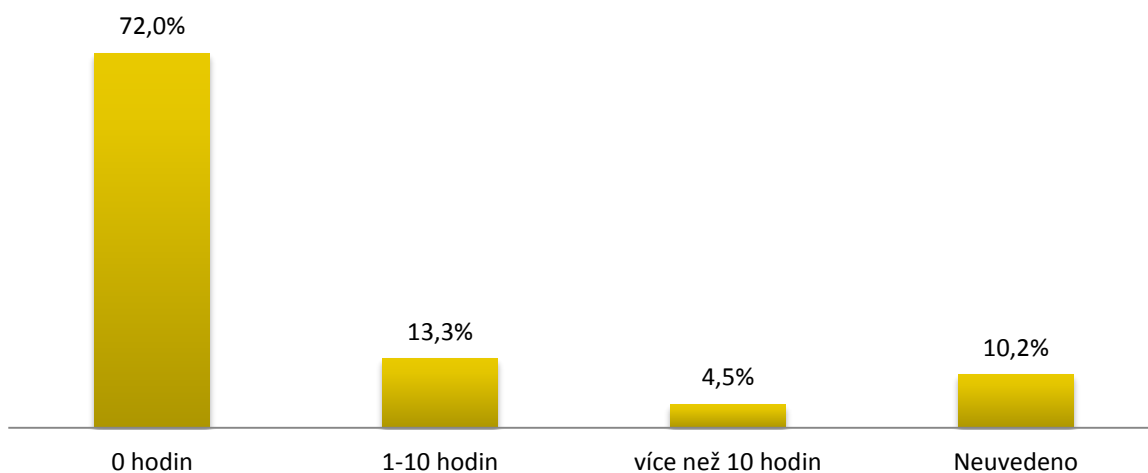
Graf č. 38: Čerpání služby „dlouhodobá odlehčovací péče“ pěstouny v roce 2014

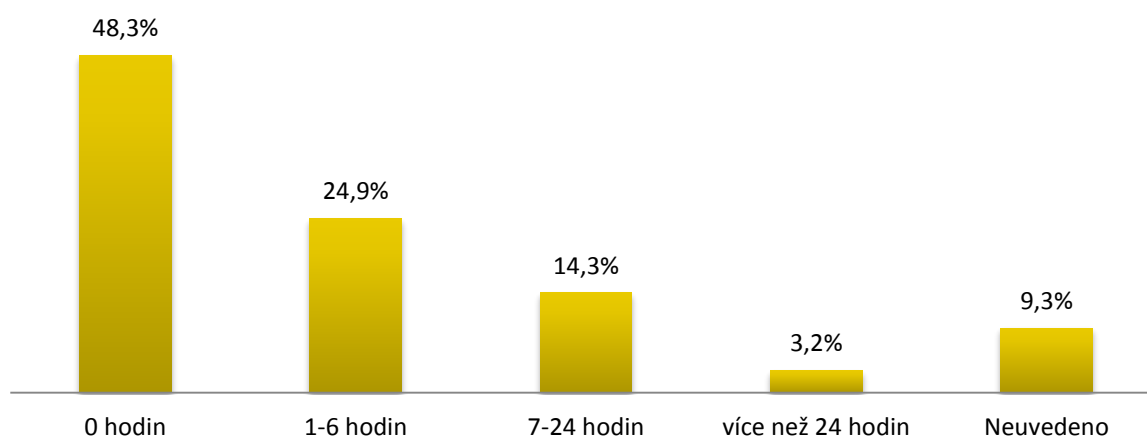
Graf č. 39: Čerpání služby „bezplatné vzdělávání“ pěstouny v roce 2014

Graf č. 40: Čerpání služby „pomoc při zajišťování kontaktu dítěte s jeho vlastní rodinou“ pěstouny v roce 2014

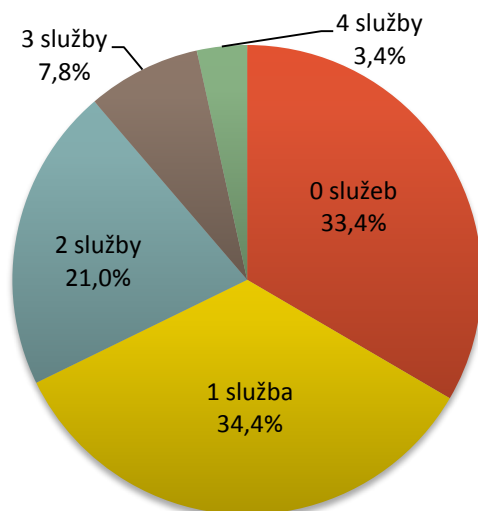

Graf č. 41: Čerpání služby „odborné poradenství“ pěstouny v roce 2014

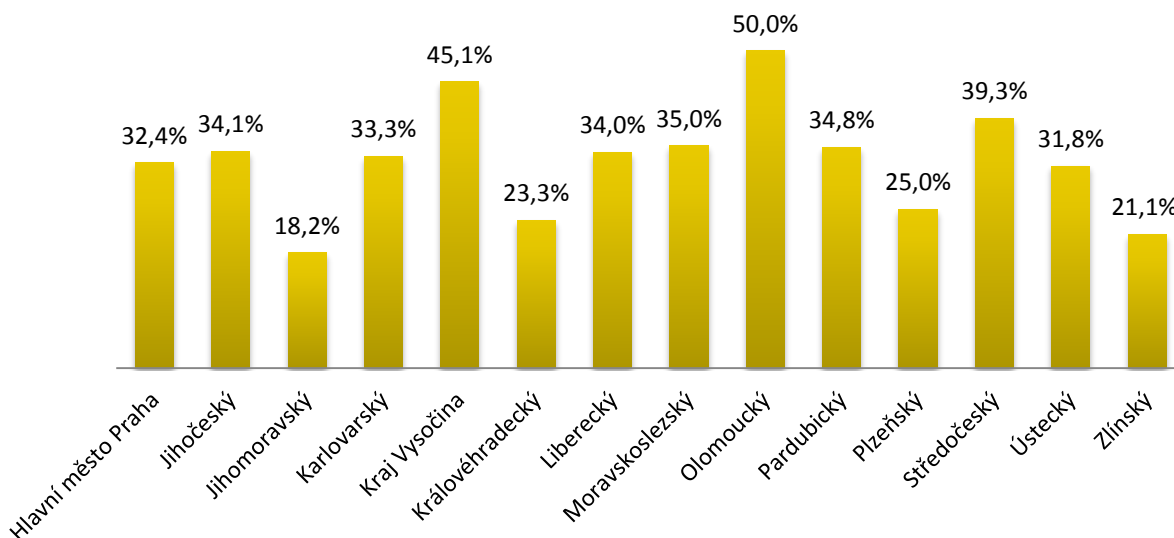
Zajímalo nás také, kolik procent respondentů čerpalo v roce 2014 různé druhy služeb. Přibližně jedna třetina pěstounů, kteří se účastnili výzkumu, čerpala alespoň jednu službu, další třetina pěstounů pak z nabízených služeb nečerpala žádnou službu. Přibližně jedna pětina pěstounů čerpala dvě služby. 7,8 % pěstounů čerpalo tři služby a 3,4 % pěstounů čerpalo čtyři služby (viz graf č. 42).

Graf č. 42: Pěstouni rozložení dle počtu služeb, které čerpali v roce 2014

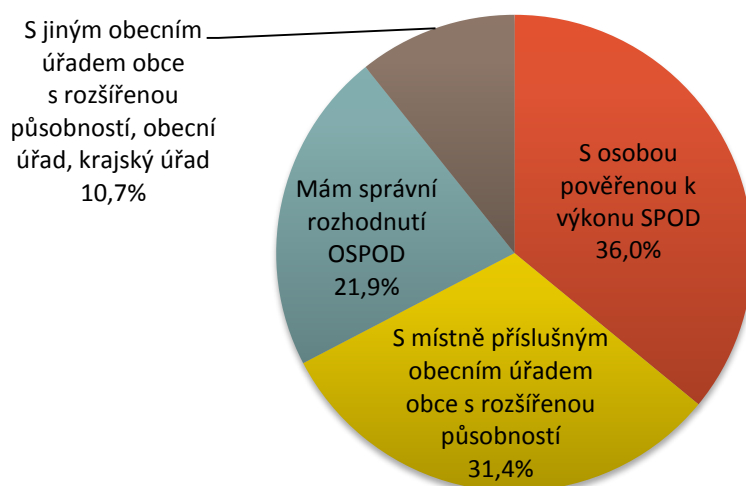
Skupinou respondentů, kterou jsme se snažili více analyzovat, je skupina pěstounů, kteří v roce 2014 nečerpali žádné služby (kromě povinného vzdělávání). Podíváme-li se na rozložení této pěstounské skupiny dle jednotlivých krajů, uvidíme, že nejvíce pěstounů, kteří nečerpali žádné služby, pocházelo z Olomouckého kraje, Kraje Vysočina a Ústeckého kraje. Jde přitom o tři kraje, kde byl zaznamenán největší podíl dohod o výkonu pěstounské péče uzavřených s obecními úřady obcí s rozšířenou působností. Velmi malé procento těchto pěstounů naopak pocházelo například z krajů Jihomoravského, Zlínského, Plzeňského a Královéhradeckého, což jsou (s výjimkou kraje Zlínského) naopak regiony, kde má výrazná většina pěstounů uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče s pověřenou osobou (viz graf č. 43).

Graf č. 43: Rozložení pěstounů, kteří nečerpali žádnou službu v průběhu roku 2014, dle jednotlivých krajů

Tuto skutečnost potvrzuje i zjištění, že pěstouni, kteří nečerpali žádné služby, měli nejčastěji vztah k obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností (s tímto úřadem mělo dohody uzavřeno 31,4 % pěstounů a téměř 22 % pěstounů uvedlo „správní rozhodnutí OSPOD“). 36 % pěstounů,

Graf č. 44: Pěstouni, kteří nečerpali v roce 2014 žádnou nabízenou službu, dle toho, s kým mají uzavřenu dohodu o výkonu PP

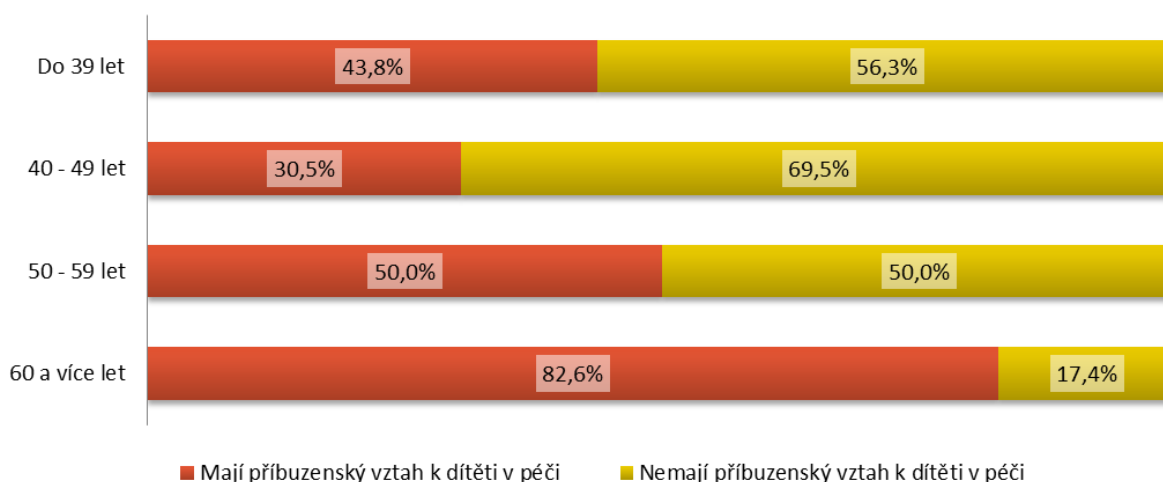
Z grafu č. 45 je patrné, že plné dvě třetiny pěstounů, kteří nečerpali žádnou službu, byly v příbuzenském vztahu ke svěřeným dětem.

Graf č. 45: Pěstouni, kteří nečerpali v roce 2014 žádnou nabízenou službu, dle toho, zda mají či nemají příbuzenský vztah k dětem, které jsou jim svěřeny

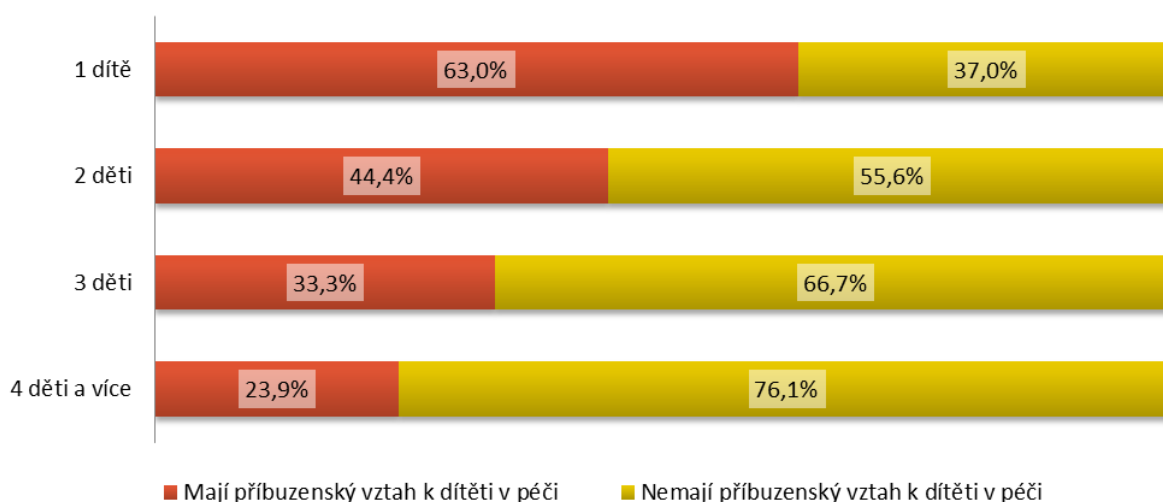
Zjistili jsme také, že v několika zkoumaných hodnotách se odlišuje skupina respondentů, která uvedla, že má, alespoň k jednomu ze svěřených dětí, příbuzenský vztah. Zajímavé je například porovnání věku příbuzenských a nepříbuzenských pěstounů, které je zobrazeno grafem č. 46. Patrné je, že 82,6 % pěstounů nad 60 let je příbuzenských pěstounů. Nepříbuzenští pěstouni naopak dominují u věkové skupiny 40–49 let. Dá se říci, že v jiných věkových kategoriích je pak zastoupení obou skupin už poměrně vyrovnané.

Graf č. 46: Věková struktura pěstounů dle toho, zda mají příbuzenský vztah ke svěřeným dětem

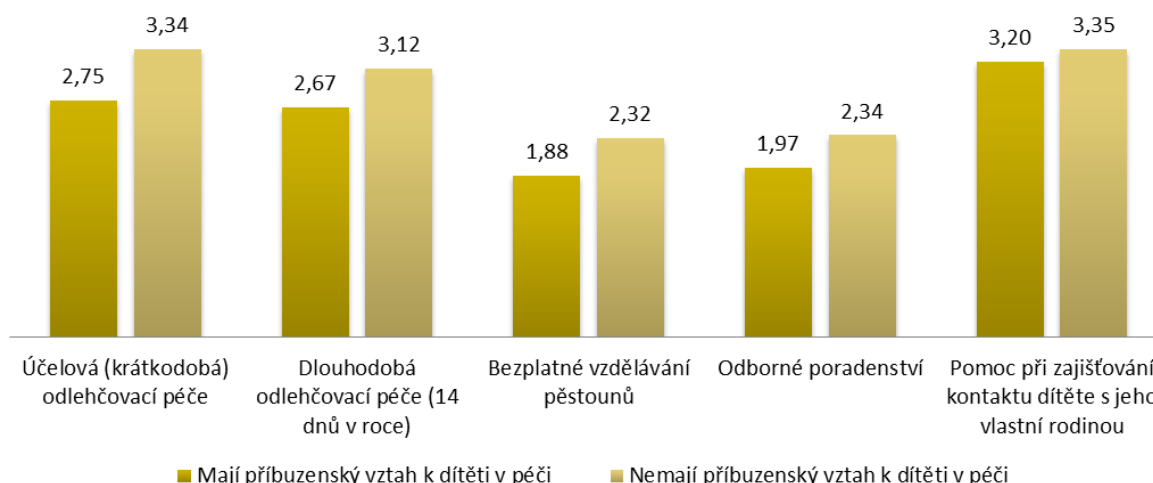
Příbuzenští pěstouni se také většinou starají o méně dětí než pěstouni nepřibuzenští. Nejzřetelnější je tato převaha u nepřibuzenských pěstounů, kteří se starají o čtyři a více dětí, těch je více než 76 %. Příbuzenští pěstouni naopak převažují ve skupině pěstounů, kteří se starají pouze o jedno dítě, je jich 63 %. Samozřejmě, že jisté zkreslení způsobuje také to, že respondenti měli uvést i své vlastní děti, o které pečují. Vzhledem k tomu, že příbuzenští pěstouni jsou často prarodiče dětí, tedy osoby starší, které již nemají vlastní nezletilé děti, jde o zcela přirozený jev (viz graf č. 47).

Graf č. 47: Porovnání počtu dětí žijících v rodině u příbuzenské a nepřibuzenské pěstounské péče

Zajímavým zjištěním také bylo, že příbuzenští pěstouni hodnotili přínos všech služeb určených k doprovázení pěstounů pozitivněji než pěstouni nepříbuzenští. Služba pomoc při zajišťování kontaktu dítěte s jeho vlastní rodinou však byla i u příbuzenských pěstounů hodnocena jako nejméně přínosná. Její přínos byl hodnocen prakticky podobně jako skupinou nepříbuzenských pěstounů (viz graf č. 48).

Graf č. 48: Porovnání hodnocení přínosu jednotlivých služeb u příbuzenské a nepříbuzenské pěstounské péče

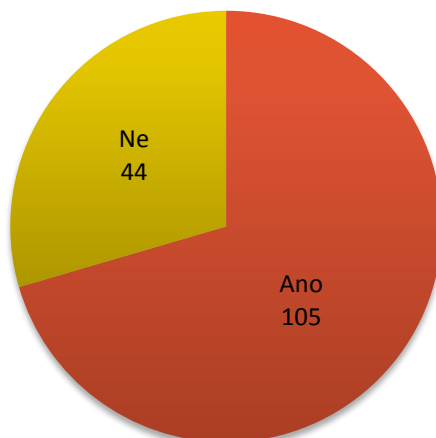
Pěstouni měli na závěr také prostor vyjádřit to, čeho si na jejich doprovázející organizaci nejvíce cení. Nejčastěji byla zmiňována slova: ochota, vstřícnost, pomoc, komunikace, odbornost, profesionalita, poradenství, rada, individuální přístup nebo přátelský přístup a jednání.

Jen minimum pěstounů uvedlo služby, které jim při doprovázení chybí. Ti, kteří uvedli tyto služby, zmiňovali nejčastěji: psychiatrickou nebo psychologickou pomoc, doučování, finanční podporu a pomoc při péči o dítě.

Pracovníci orgánů sociálně-právní ochrany

Ze 149 obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a krajských úřadů, které se účastnily výzkumu, mělo k 31. 12. 2014 uzavřeno dohody o výkonu pěstounské péče 105 subjektů a 44 subjektů nemělo uzavřeno žádnou dohodu o výkonu pěstounské péče (viz graf č. 49).

Graf č. 49: Podíl úřadů, které měly k 31. 12. 2014 uzavřeny dohody o výkonu pěstounské péče

Z těchto 44 subjektů, které neměly uzavřeny žádné dohody o výkonu pěstounské péče, bylo 5 krajských úřadů a 39 obecních úřadů obcí s rozšířenou působností (viz tabulka č. 2).

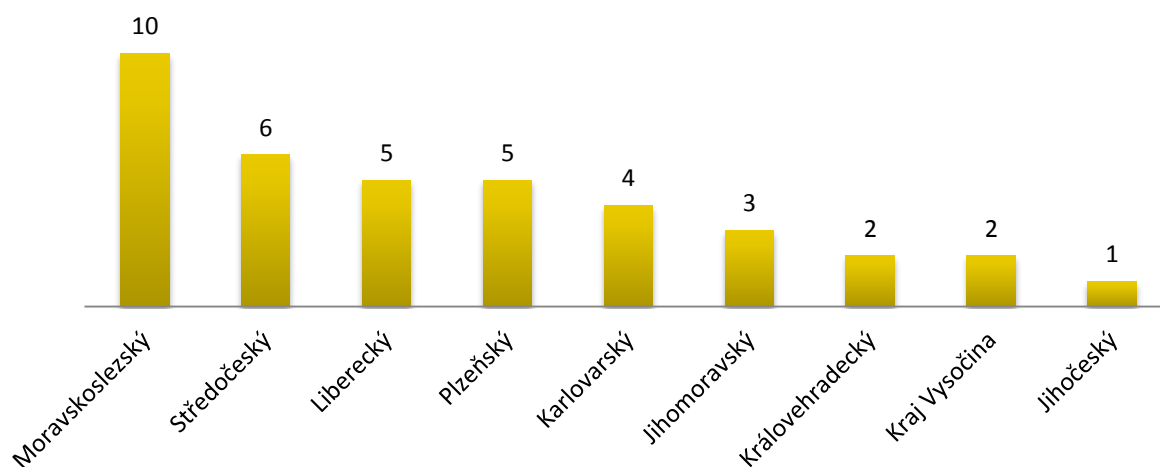
Tabulka č. 2: Rozložení úřadů, které sdělily, že nemají uzavřenu žádnou dohodu o výkonu PP, dle jejich subjektivity

Respondenti podle zařazení pod:	Počet
Obecní úřady obcí s rozšířenou působností	39
Krajské úřady	5
Celkem respondentů	44

Pokud jde o rozložení subjektů, které neměly uzavřeny žádné dohody o výkonu pěstounské péče mezi jednotlivé kraje, nejvíce takovýchto subjektů pocházelo z Moravskoslezského a Středočeského kraje, což ukazuje graf č. 50, tedy z krajů s největším počtem obecních úřadů obcí s rozšířenou působností.⁹ Největší podíl obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, které nemají uzavřenou žádnou dohodu o výkonu pěstounské péče, vykazuje Karlovarský kraj (4 úřady ze 7, tj. 57,1 %).

⁹ Nejvíce obecních úřadů obcí s rozšířenou působností je ve Středočeském kraji (26). V Moravskoslezském kraji je 22 obecních úřadů obcí s rozšířenou působností. Naopak nejméně těchto úřadů je v Karlovarském kraji (7) a v Libereckém kraji (10).

Graf č. 50: Rozložení úřadů, které sdělily, že nemají uzavřenu žádnou dohodu o výkonu PP, dle jednotlivých krajů

Podstatné bylo zjištění, proč tyto subjekty nemají uzavřeny žádné dohody o výkonu pěstounské péče. Z tabulky č. 3 je patrné, že většina subjektů, tedy 34, uvedla, že dohody uzavírá místo nich jiná pověřená osoba, a dva subjekty uvedly, že dohody uzavírá organizace zřízená obcí nebo krajem. Další dva subjekty uvedly, že dohody uzavírá jiná pověřená osoba společně s organizací zřízenou obcí nebo krajem. Šest subjektů uvedlo jiné důvody, například nezájem ze strany pěstounů, nedostatečnou kapacitu nebo cílenou snahu upřednostňovat pověřené osoby před vlastním úřadem. Pracovníci orgánů sociálně-právní ochrany se totiž domnívali, že by do rodin měl docházet i jiný subjekt.

Tabulka č. 3: Důvody, proč úřady neměly k 31. 12. 2014 uzavřeny aktivní (platné) dohody o výkonu pěstounské péče

Důvody, proč úřady neměly k 31. 12. 2014 uzavřeny aktivní (platné) dohody o výkonu pěstounské péče	Počet
Dohody uzavírá jiná pověřená osoba	34
Dohody uzavírá organizace zřízená obcí nebo krajem	2
Dohody uzavírá organizace zřízená obcí nebo krajem a zároveň dohody uzavírá jiná pověřená osoba	2
Jiné	6
Celkem respondentů	44

Dodatečnou informací pak je, že těchto 44 subjektů, které neměly uzavřeny žádné dohody o výkonu pěstounské péče, vydalo v roce 2014 v průměru téměř 14 souhlasů s uzavřením dohody s jinými subjekty (viz tabulka č. 4).

Tabulka č. 4: Počet souhlasů s uzavřením dohody o výkonu pěstounské péče s jinými subjekty vydaných v roce 2014 (týká se pouze ORP)

Počet souhlasů s uzavřením dohody o výkonu pěstounské péče s jinými subjekty vydaných v roce 2014 (týká se pouze ORP)	Hodnota
Průměr	13,7
Medián	7
Modus	2
Celkem respondentů	39

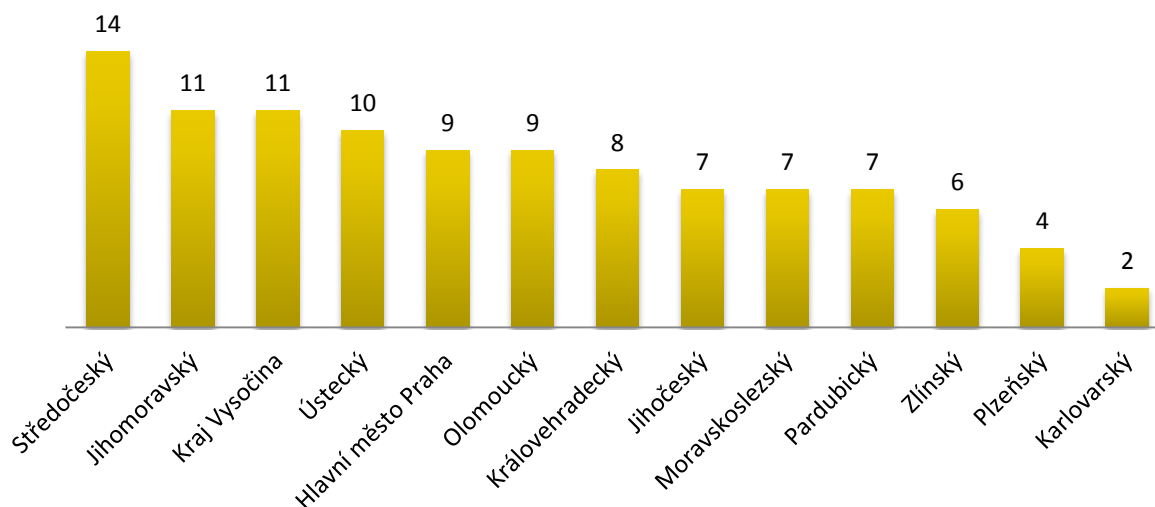
Ze 105 subjektů, které měly uzavřeny dohody o výkonu pěstounské péče, bylo 104 obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a jeden krajský úřad (viz tabulka č. 5).

Tabulka č. 5: Rozložení úřadů, které sdělily, že mají uzavřeny dohody o výkonu PP, dle jejich subjektivity

Respondenti podle zařazení pod:	Počet
Obecní úřady obcí s rozšířenou působností	104
Krajské úřady	1
Celkem respondentů	105

Rozložení těchto subjektů podle krajů, ve kterých působí, je zobrazeno v grafu č. 51. Můžeme vidět, že nejvíce respondentů pocházelo ze Středočeského kraje, celkově 14. Naopak nejméně respondentů pocházelo z Karlovarského (2) a Plzeňského kraje (4). Celkově můžeme ovšem říci, že zastoupení jednotlivých krajů bylo relativně vyrovnané.

Graf č. 51: Rozložení úřadů, které sdělily, že nemají uzavřenu žádnou dohodu o výkonu PP, dle jednotlivých krajů

Jako velmi důležitou můžeme vyhodnotit informaci, že všech 105 dotazovaných subjektů vydalo v průběhu roku 2014 pouze dvě správní rozhodnutí upravující práva a povinnosti pěstouna. Tato dvě správní rozhodnutí navíc vydal jediný obecní úřad obce s rozšířenou působností, přičemž důvodem vydání těchto správních rozhodnutí byl nesouhlas s dohodou.

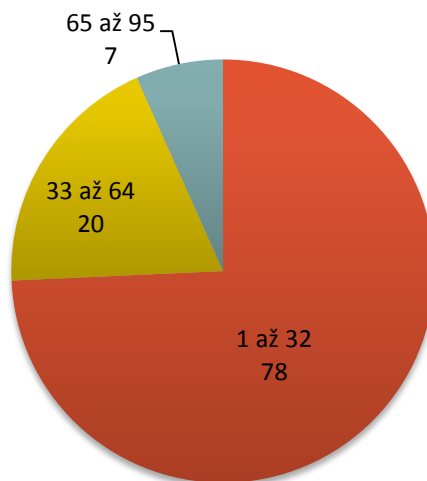
Dotazované subjekty měly průměrně k 31. 12. 2014 uzavřeno 25 dohod o výkonu pěstounské péče. Pokud se však podíváme na mediánovou hodnotu počtu uzavřených dohod, dostaneme se k počtu 17 uzavřených dohod v jednom subjektu (viz tabulka č. 6).

Tabulka č. 6: Počet dohod o výkonu pěstounské péče uzavřených úřady k 31. 12. 2014

Počet dohod o výkonu pěstounské péče uzavřených k 31. 12. 2014	Hodnota
Průměr	25,11
Medián	17
Modus	8
Celkem respondentů	105

Většina respondentů, bylo jich 78, měla uzavřeno do 32 dohod. 20 respondentů mělo uzavřeno 33–64 dohod a 7 respondentů mělo uzavřeno dokonce 65 až 95 dohod o výkonu pěstounské péče. Nejvíce uzavřených dohod měl jeden respondent, a to 95 dohod. Nejméně uzavřených dohod pak měl subjekt pouze s jednou uzavřenou dohodou (viz graf č. 52).

Graf č. 52: Rozložení počtu dohod o výkonu pěstounské péče uzavřených úřady k 31. 12. 2014 za úřady

Průměrný počet takzvaných přepočtených úvazků zaměstnanců, kteří zajišťovali doprovázení pěstounských rodin, byl k 31. 12. 2014 přibližně jeden celý úvazek na osobu, což odpovídá i mediánovou hodnotu u dané kategorie (viz tabulka č. 7). Z tabulky číslo č. 8 můžeme také vyčíst, že naprostá většina respondentů (74) měla jeden, nebo necelý pracovní úvazek vyhrazený pro službu doprovázení.

Tabulka č. 7: Počet tzv. přepočtených úvazků zaměstnanců, kteří zajišťovali doprovázení pěstounských rodin k 31. 12. 2014, za úřady

Počet tzv. přepočtených úvazků zaměstnanců, kteří zajišťovali doprovázení pěstounských rodin k 31. 12. 2014	Hodnota
Průměr	1,24
Medián	1
Modus	1
Celkem respondentů	105

Tabulka č. 8: Rozložení přepočtených úvazků za úřady

Rozložení přepočtených úvazků	Počet OSPOD
0	3
0,02 až 1	74
1,1 až 2	20
2,1 a více	8
Minimum	0
Maximum	16,2

Počet doprovázených rodin, respektive uzavřených dohod o výkonu pěstounské péče, připadajících průměrně na jednoho sociálního pracovníka, který zajišťuje doprovázení pěstounských rodin („klíčový“ sociální pracovník rodiny) činil k 31. 12. 2014 více než 15 rodin (viz tabulka č. 9). Nejvíce respondentů ovšem uvedlo, že jeden pracovník doprovází přibližně 20 rodin. 57 respondentů uvedlo, že jejich pracovník doprovází v průměru mezi 1 a 16 rodinami a 40 respondentů uvedlo, že jejich pracovník doprovází v průměru mezi 17 a 32 rodinami. Zajímavostí je, že v jednom úřadu doprovází jeden klíčový sociální pracovník dokonce 48 rodin, což byl maximální uvedený počet (viz tabulka č. 10).

Tabulka č. 9: Počet doprovázených rodin (resp. uzavřených dohod o výkonu PP) připadajících průměrně na jednoho sociálního pracovníka, který zajišťuje doprovázení pěstounských rodin („klíčový“ sociální pracovník rodiny), k 31. 12. 2014 za úřady

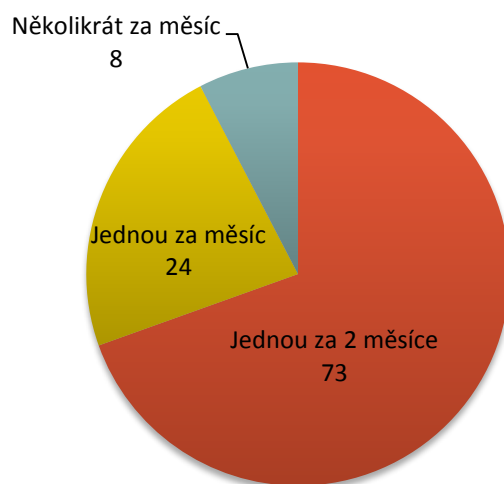
Počet doprovázených rodin (resp. uzavřených dohod o výkonu PP) připadajících průměrně na jednoho sociálního pracovníka, který zajišťuje doprovázení pěstounských rodin („klíčový“ sociální pracovník rodiny), k 31. 12. 2014	Hodnota
Průměr	15,72
Medián	14
Modus	20
Celkem respondentů	102
Neuvedeno	3

Tabulka č. 10: Rozložení počtu doprovázených rodin (resp. uzavřených dohod o výkonu PP) připadajících průměrně na jednoho sociálního pracovníka, který zajišťuje doprovázení pěstounských rodin („klíčový“ sociální pracovník rodiny), k 31. 12. 2014, za úřady

Počet doprovázených rodin (resp. uzavřených dohod o výkonu PP) připadajících průměrně na jednoho sociálního pracovníka, který zajišťuje doprovázení pěstounských rodin („klíčový“ sociální pracovník rodiny), k 31. 12. 2014	Počet respondentů	%
1 až 16	57	55,9 %
17 až 32	40	39,2 %
33 až 48	5	4,9 %
Minimum		1
Maximum		48
Celkem respondentů	102	100,0 %
Neuvedeno	3	

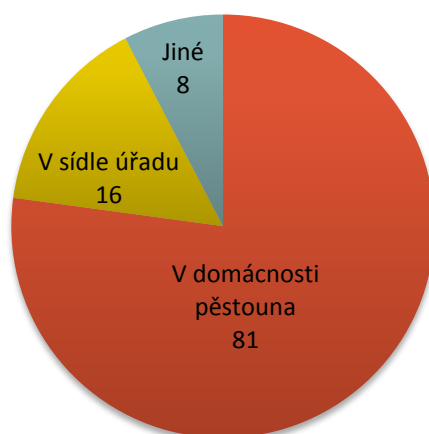
Klíčový sociální pracovník z obecního úřadu obce s rozšířenou působností nebo krajského úřadu byl v roce 2014 nejčastěji v kontaktu s doprovázenou rodinou jednou za dva měsíce, což uvedlo 73 respondentů. 24 respondentů uvedlo, že jejich pracovníci byli v kontaktu s doprovázenou rodinou průměrně jedenkrát v měsíci, a jen 8 respondentů uvedlo, že jejich pracovníci byli v intenzivním kontaktu s rodinou několikrát v měsíci (viz graf č. 53).

Graf č. 53: Průměrná intenzita osobního kontaktu klíčových sociálních pracovníků s rodinou v roce 2014, za úřady

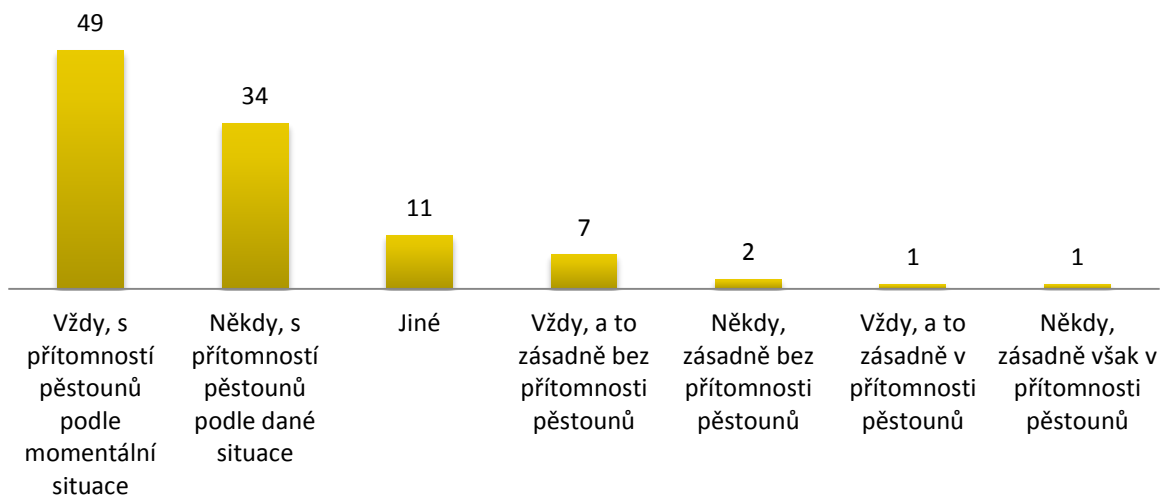
Nejčastěji docházelo k tomuto kontaktu s rodinou v domácnosti pěstouna, dělo se tak u 81 subjektů. Častý byl také kontakt v sídle úřadu, tam docházelo nejčastěji ke kontaktu v případě 16 respondentů. Zbývajících 8 respondentů uvádělo, že ke kontaktu docházelo stejně často na různých místech, tedy jak v domácnosti pěstouna, tak v sídle úřadu (viz graf č. 54).

Graf č. 54: Nejčastější místa, na kterých docházelo k osobnímu kontaktu klíčových pracovníků s rodinou v roce 2014, za úřady

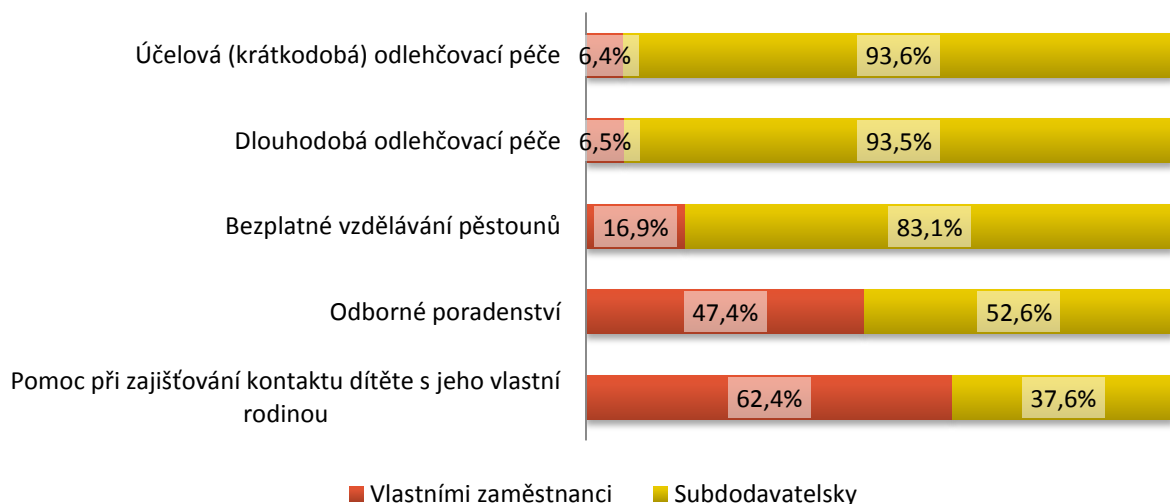
Pokud jde o povahu samotného kontaktu klíčových sociálních pracovníků s pěstounskou rodinou a dětmi svěřenými do její péče, 49 respondentů uvedlo, že ke kontaktu s dítětem dochází vždy za přítomnosti pěstounů, a 34 respondentů uvedlo, že ke kontaktu s dítětem dochází někdy za přítomnosti pěstounů, podle dané situace. Z výsledků tedy plyne, že k osamocenému kontaktu klíčového pracovníka se svěřeným dítětem dochází jen výjimečně, a to spíše v ojedinělých případech (viz graf č. 55).

Graf č. 55: Nejčastější formy kontaktu klíčových sociálních pracovníků se svěřenými dětmi při pravidelném osobním kontaktu s doprovázenou rodinou za úřady

Služby určené k doprovázení pěstounů byly ze strany obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a krajských úřadů zajišťovány nejčastěji subdodavatelsky, jak uvádí graf č. 56. Účelová (krátkodobá) odlehčovací péče a dlouhodobá odlehčovací péče je zajišťována subdodavatelsky ve více než 93 % případů. Bezplatné vzdělávání pěstounů je realizováno subdodavatelsky v 83 % případů a odborné poradenství je takto řešeno v téměř 53 % případů. Pouze pomoc při zajišťování kontaktu dítěte s jeho vlastní rodinou je zabezpečována vlastními zaměstnanci přibližně u 62 % případů.

Graf č. 56: Způsob zajištění služeb pro doprovázené rodiny za úřady

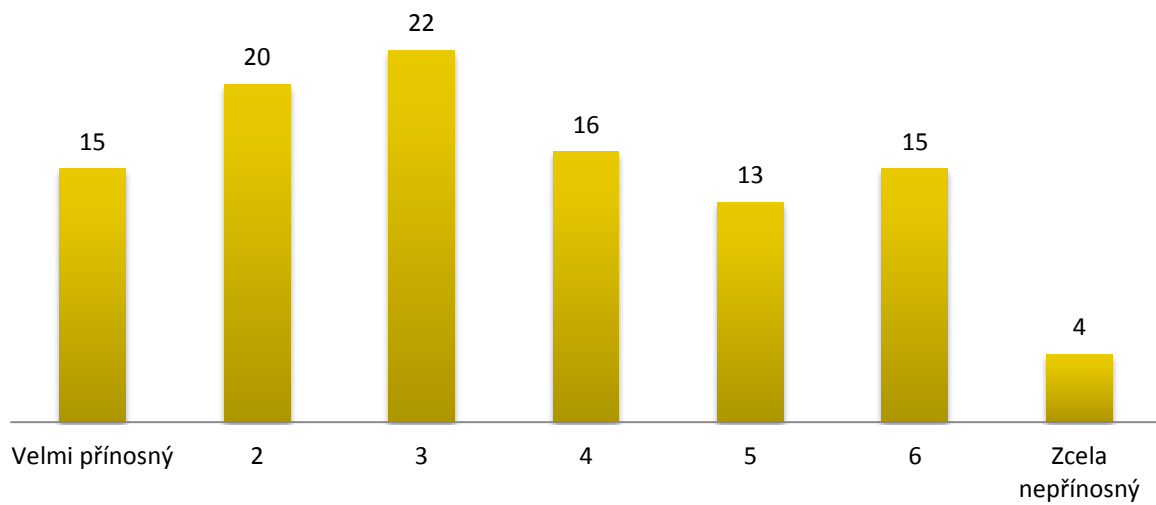
Poměrně zajímavou informací je, že 97 subjektů ze 105, které měly uzavřeny dohody o výkonu pěstounské péče, doposud nikdy nevypovědělo uzavřenou dohodu. Dohodu vypovědělo pouze 8 subjektů. Nejčastějším důvodem pro vypovězení dohod byla nemožnost naplňování dohody ze strany doprovázejícího subjektu, například změna bydliště pěstouna, pobyt v zahraničí atd. (viz tabulka č. 11).

Tabulka č. 11: Počty vypovězených dohod za úřady

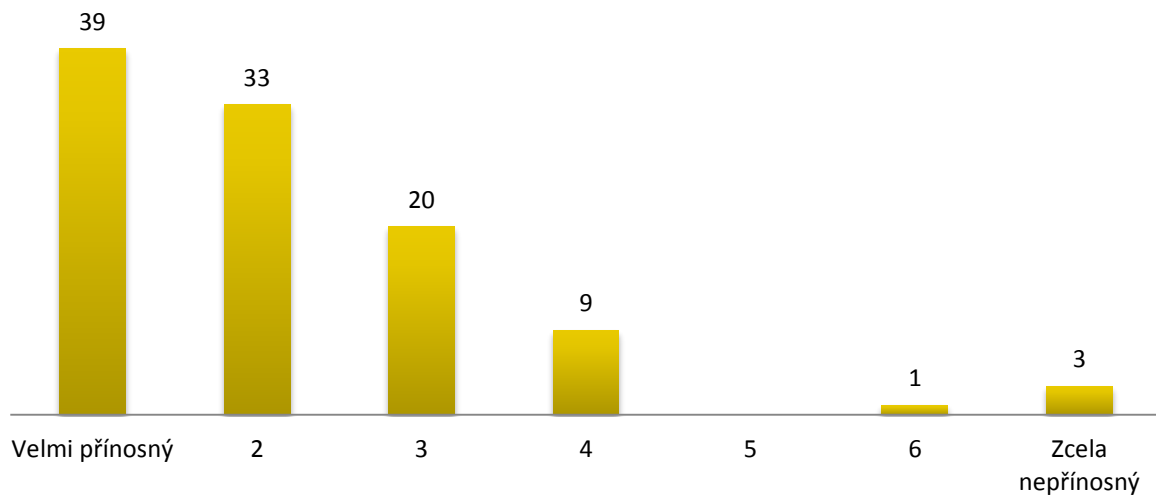
Vypověděl Váš úřad někdy dohodu o výkonu pěstounské péče?	Počet	%
Ano	8	7,6 %
Ne	97	92,4 %
Celkem respondentů	105	100,0 %

Respondenti z řad pracovníků OSPOD a pracovníků krajských úřadů byli také tázáni, jak hodnotí celkový přínos institutu dohod o výkonu pěstounské péče pro doprovázené rodiny u jejich jednotlivých typů. Grafy č. 57 až č. 60 nám pak ukazují výsledky tohoto hodnocení. Velmi rozporuplně byl hodnocen institut dohod o výkonu pěstounské péče v případě příbuzenské pěstounské péče. Institut dohod byl naopak hodnocen velmi pozitivně v případě zprostředkované pěstounské péče a předpěstounské péče. Vůbec nejlépe byl institut dohod hodnocen v případě pěstounské péče na přechodnou dobu. Negativních ohlasů se v případě těchto forem nepříbuzenské pěstounské péče objevovalo jen minimum. Graf č. 61 pak ukazuje celkové porovnání průměrných hodnot zhodnocení institutu dohod o výkonu pěstounské péče u jejich jednotlivých forem.

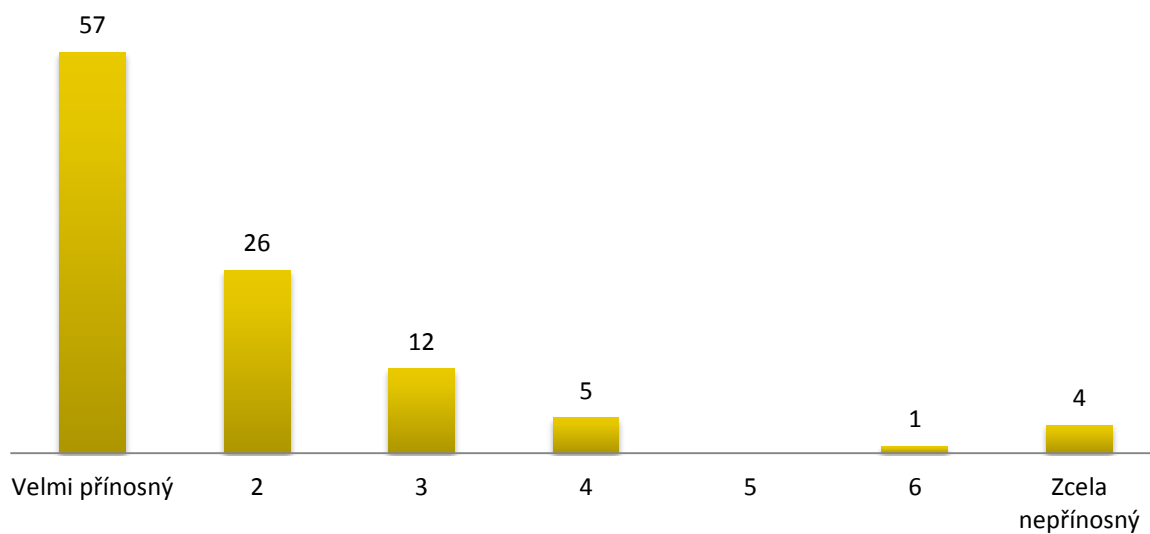
Graf č. 57: Hodnocení celkového přínosu institutu dohod o výkonu PP pro doprovázené rodiny u příbuzenské pěstounské péče za úřady

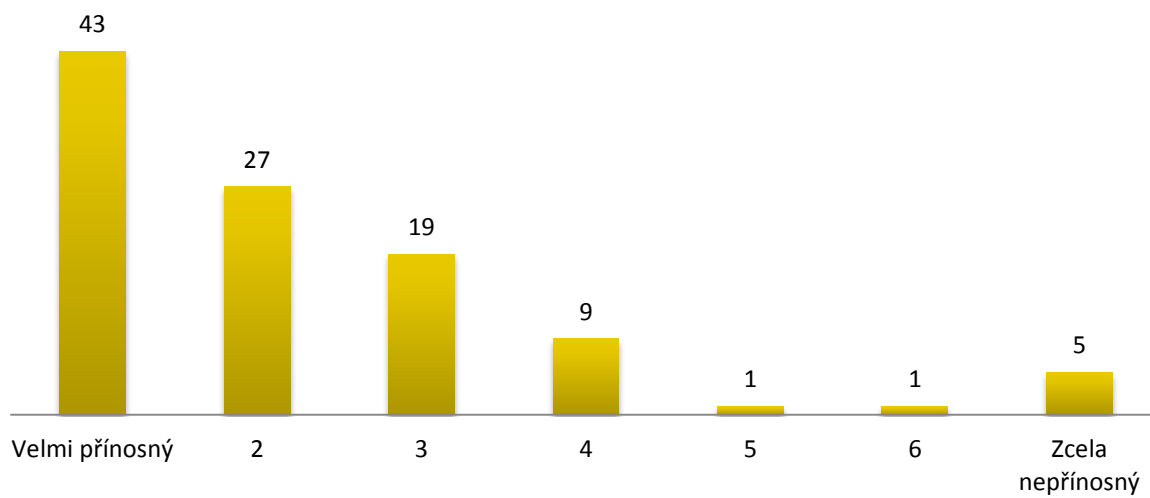
Graf č. 58: Hodnocení celkového přínosu institutu dohod o výkonu PP pro doprovázené rodiny u zprostředkované pěstounské péče za úřady

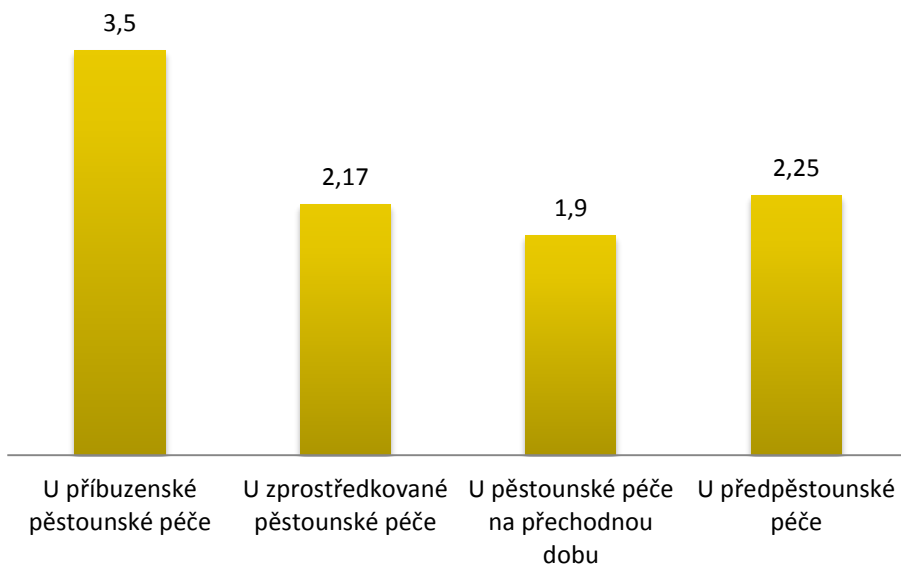
Graf č. 59: Hodnocení celkového přínosu institutu dohod o výkonu PP pro doprovázené rodiny u pěstounské péče na přechodnou dobu za úřady

Graf č. 60: Hodnocení celkového přínosu institutu dohod o výkonu PP pro doprovázené rodiny u předpěstounské péče za úřady

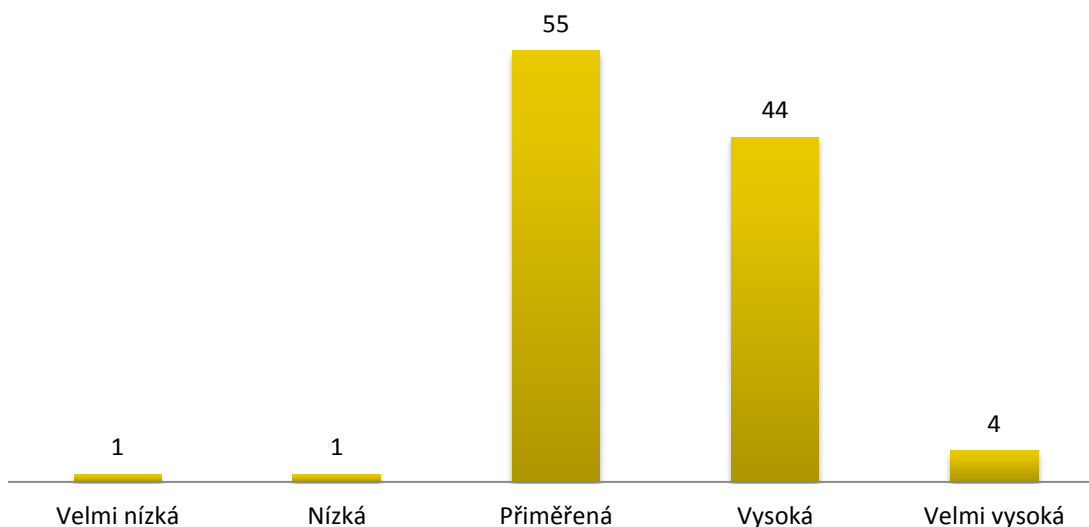

Graf č. 61: Porovnání průměrného hodnocení celkového přínosu institutu dohod o výkonu PP pro doprovázené rodiny u jejich jednotlivých typů za úřady

Výše státního příspěvku na výkon pěstounské péče byla považována 55 respondenty z obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a krajských úřadů za přiměřenou a 44 respondentů ji označilo za vysokou. Čtyři dotazovaní respondenti ji dokonce označili za velmi vysokou. Našel se ovšem také jeden respondent, který výši státního příspěvku hodnotil jako nízkou, jiný respondent ji hodnotil dokonce jako velmi nízkou (viz graf č. 62).

Graf č. 62: Hodnocení výše SPVPP za úřady

Podíváme-li se na to, kolik procent přiznaného státního příspěvku na výkon pěstounské péče bylo nedočerpáno, resp. bylo převedeno do dalšího roku, zjistíme, že v průměru bylo všemi oslovenými subjekty v roce 2013 převedeno do dalšího roku téměř 53 % přiznaného státního příspěvku, jak je uvedeno v tabulce č. 12. V následujícím roce, tedy v roce 2014, již došlo ke zlepšení tohoto čerpání, přesto však bylo nedočerpáno přibližně 44 % státního příspěvku na výkon pěstounské péče. Tento údaj tedy silně koreluje s názory respondentů, kteří tvrdí, že výše státního příspěvku je vysoká.

Tabulka č. 12: Procentuální výše přiznaného SPVPP, který byl nedočerpán (převeden do dalšího roku) za úřady

Kolik procent přiznaného státního příspěvku na výkon pěstounské péče bylo nedočerpáno (převedeno do dalšího roku)	V roce 2013	V roce 2014
Průměr	52,7	44,1
Medián	53,4	47,5
Modus	0; 50; 60	50
Celkem respondentů	98	98
Neuvedeno	7	7

Přibližné průměrné roční náklady úřadu na doprovázení jedné pěstounské rodiny činily v roce 2014 v průměru 28 755 Kč. Mediánová hodnota je ještě nižší, ta je dokonce 22 800 Kč na doprovázení jedné pěstounské rodiny (viz tabulka č. 13).

Tabulka č. 13: Přibližné průměrné náklady na doprovázení jedné pěstounské rodiny v roce 2014 za úřady

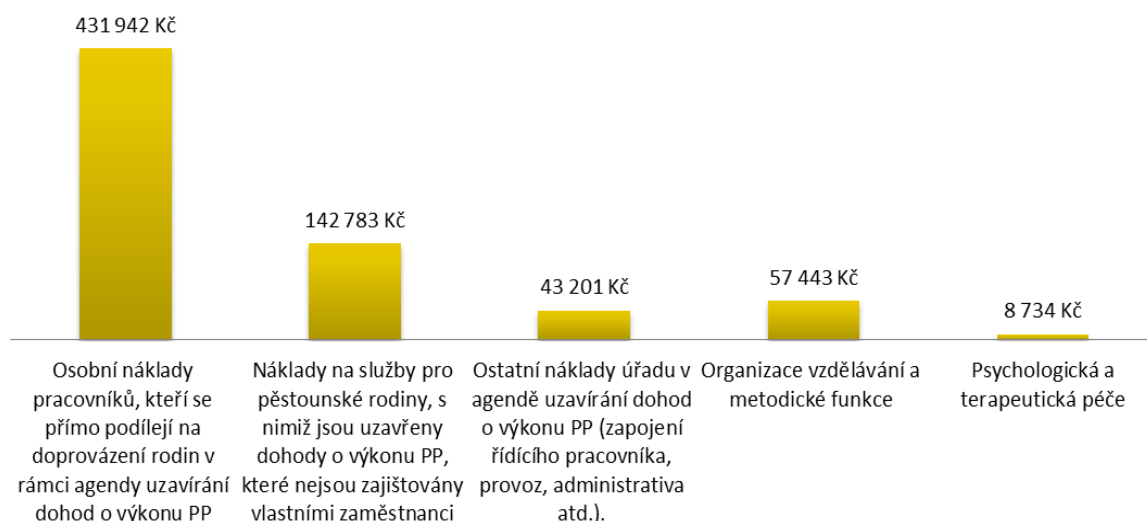
Přibližné průměrné náklady úřadu na doprovázení jedné pěstounské rodiny v roce 2014	Hodnota
Průměr	28755,2
Medián	22800
Celkem respondentů	105

Graf č. 63 ukazuje strukturu výdajů hrazených ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče v roce 2014. Naprostou většinu nákladů na doprovázení pěstounských rodin činily u oslovených respondentů osobní náklady pracovníků, kteří se přímo podílejí na doprovázení rodin v rámci agendy uzavírání dohod o výkonu pěstounské péče. Tyto náklady činily v průměru přes 430 000 Kč. Náklady na služby pro pěstounské rodiny, s nimiž jsou uzavřeny

dohody o výkonu pěstounské péče, které nejsou zajišťovány vlastními zaměstnanci, činily v průměru přes 142 000 Kč.

Rozpočtovou položkou, kterou vykazovaly jen některé úřady a která úzce souvisela s položkou „osobní náklady zaměstnanců“, byla organizace vzdělávání a metodické funkce. Úřady, které tuto rozpočtovou položku zohledňují, u ní vykazaly v průměru náklady ve výši přes 57 000 Kč. Ostatní náklady úřadu v agendě uzavírání dohod o výkonu pěstounské péče, jako zapojení řídicího pracovníka, provoz, administrativa atd., činily v průměru přes 43 000 Kč. Nejmenší položkou pak byla psychologická a terapeutická péče, za tu utratily úřady v průměru přibližně 8 700 Kč. Tuto položku ovšem řada úřadů rovněž nevede odděleně a mnoho respondentů náklady za psychologickou a terapeutickou péči zahrnulo mezi náklady na služby pro pěstounské rodiny.

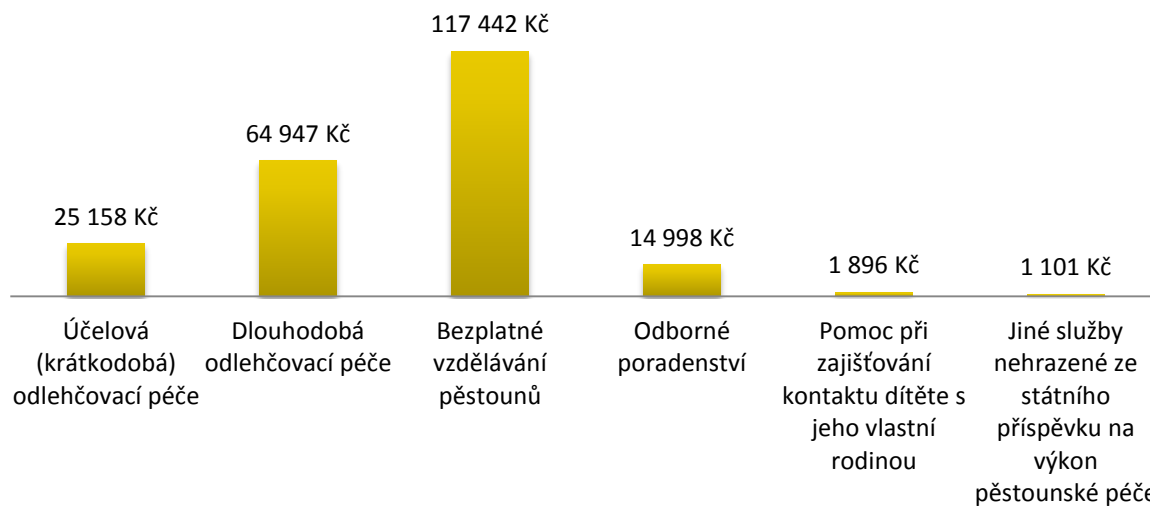
Graf č. 63: Přibližná struktura výdajů hrazených ze SPVPP v roce 2014 za úřady

Podrobná struktura nákladů na jednotlivé služby pro pěstounské rodiny, s nimiž měly úřady uzavřeny dohody o výkonu pěstounské péče v roce 2014, je pak zobrazena v grafu č. 64. Za bezplatné vzdělávání pěstounů utratili respondenti nejvíce peněz, v průměru přes 117 000 Kč. Za dlouhodobou odlehčovací péči vydaly oslovené subjekty téměř 65 000 Kč. Oproti tomu za účelovou (krátkodobou) odlehčovací péči vydali respondenti přes 25 000 Kč. Na odborné poradenství bylo vynaloženo v průměru téměř 15 000 Kč. Jako okrajové výdaje pak můžeme označit náklady na službu pomoc při zajišťování kontaktu dítěte s jeho vlastní

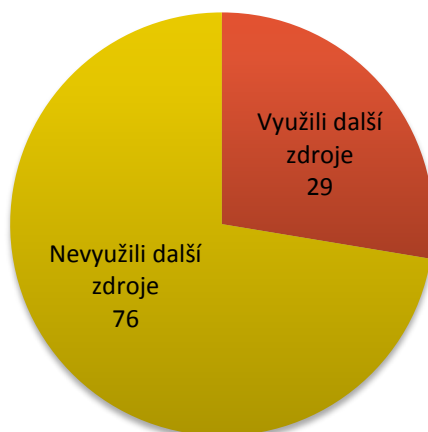
rodinou a náklady za jiné služby, nehrazené ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče, ty nečinily ani 2000 Kč.

Graf č. 64: Přibližná struktura nákladů na služby pro pěstounské rodiny, s nimiž měly úřady uzavřenu dohodu o výkonu PP v roce 2014

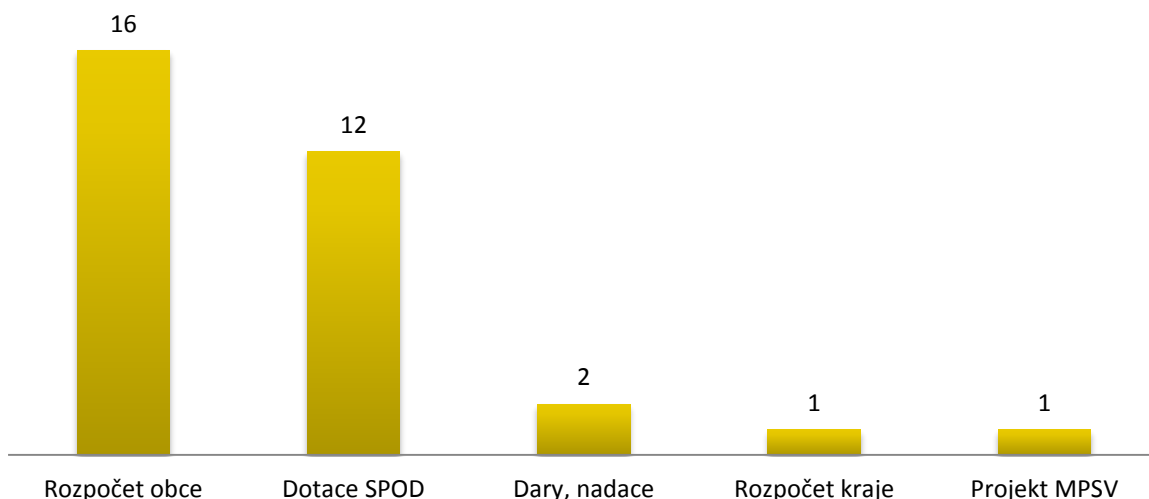

Naprostá většina respondentů, tedy 76, nečerpala na zajištění činností vyplývajících z dohod o výkonu pěstounské péče finance z dalších zdrojů mimo státního příspěvku na výkon pěstounské péče. Jiné zdroje financování využilo 29 respondentů (viz graf č. 65). Na grafu č. 66 pak vidíme, že většina jiných využitých finančních zdrojů pocházela z rozpočtu obce nebo dotací na výkon sociálně-právní ochrany, která je obecním úřadům obce s rozšířenou působností vyplácena z kapitoly Ministerstva práce a sociálních věcí.

Graf č. 65: Podíl úřadů s uzavřenými dohodami, které využily další zdroje pro doprovázení rodin (mimo SPVPP)

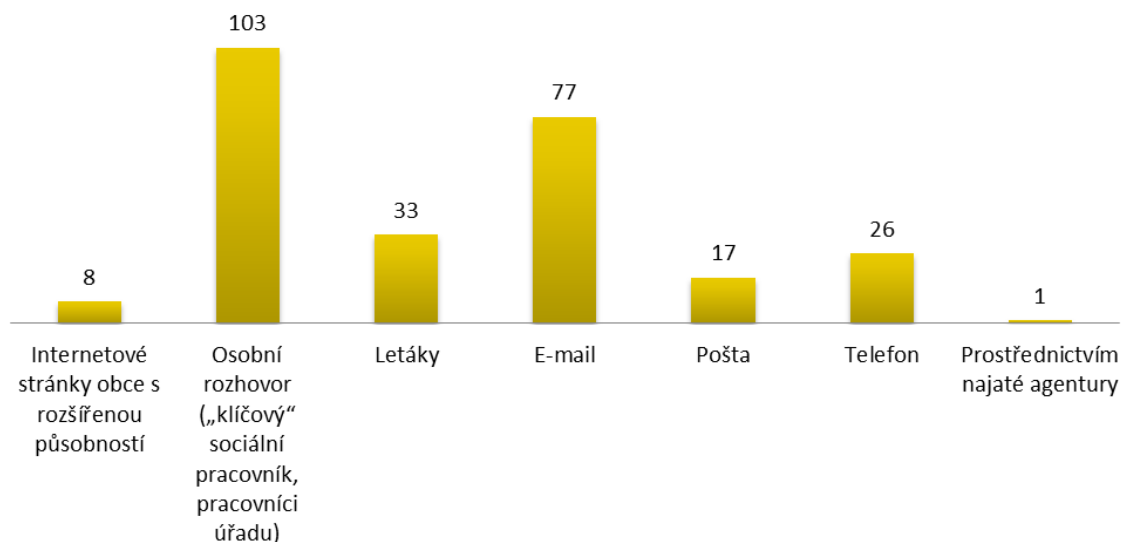
Graf č. 66: Jiné možnosti financování doprovázení rodin využité úřady

Pokud jde o způsob informování pěstounů, s nimiž měl úřad uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče, o nabízených službách, byl nejčastější formou informování pěstounů osobní rozhovor s klíčovým sociálním pracovníkem úřadu. Takto informovalo své klienty 103 respondentů, tedy prakticky všechny subjekty. E-maily využívá 77 subjektů a letáky 33 subjektů. Telefonicky oslovuje pěstouny 26 subjektů. Poštu využívalo pro tyto účely 17 respondentů. Poměrně překvapující je ovšem velmi malé využití internetových stránek obce s rozšířenou působností, pouze 8 respondentů využívalo tuto formu předávání informací.

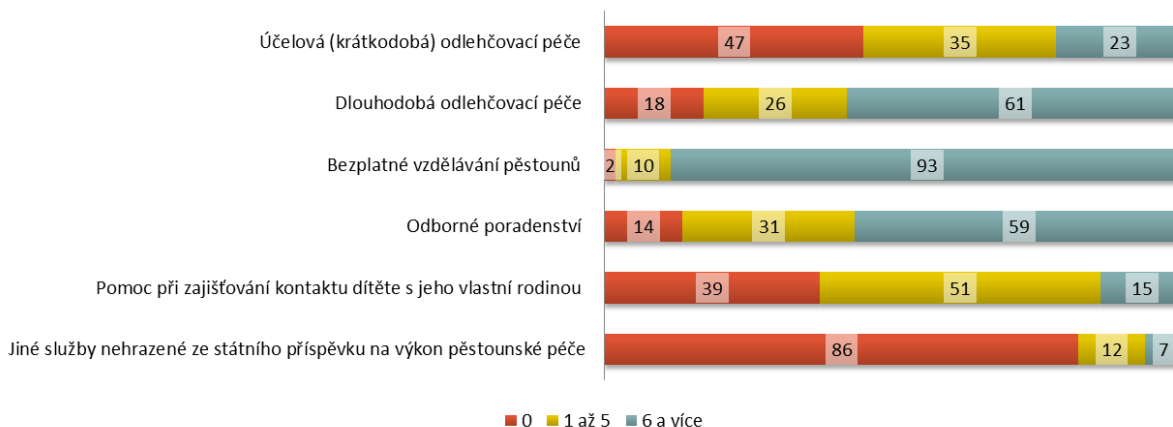
Zajímavostí pak je, že jeden z respondentů pro tyto potřeby využívá služeb agentury (viz graf č. 67).

Graf č. 67: Způsob informování pěstounů, s nimiž má úřad uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče, o nabízených službách

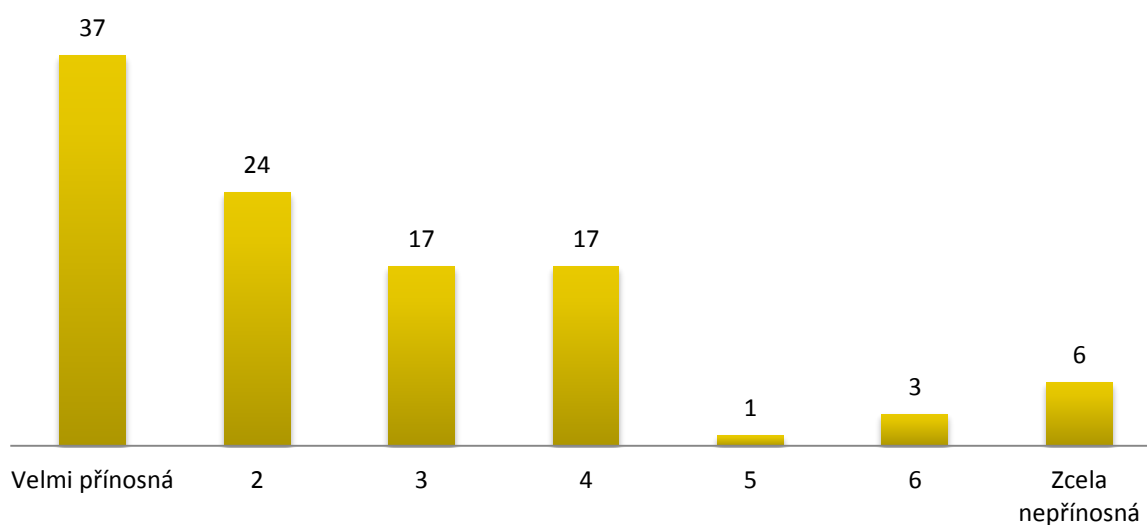
Graf č. 68 zobrazuje četnost využívání služeb pěstounskými rodinami. Nejvíce čerpanou službou bylo bezplatné vzdělávání pěstounů, poměrně velký zájem byl ze strany pěstounů také o odborné poradenství a dlouhodobou odlehčovací péči. 39 respondentů naopak uvedlo, že nikdo z jejich klientů nevyužil službu „pomoc při zajišťování kontaktu dítěte s jeho vlastní rodinou“. U účelové (krátkodobé) odlehčovací péče uvedlo 47 respondentů, že tato služba u nich nebyla vůbec čerpána. Naprostá většina respondentů, tedy 86, pak uvedla, že jiné služby, které by nebyly hrazeny ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče, u jejich úřadu nebyly čerpány vůbec.

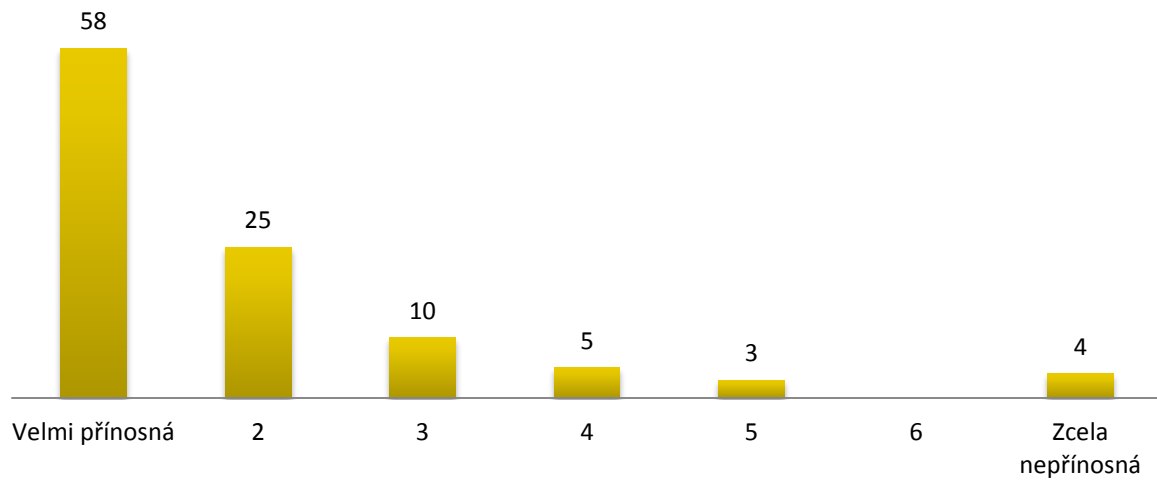
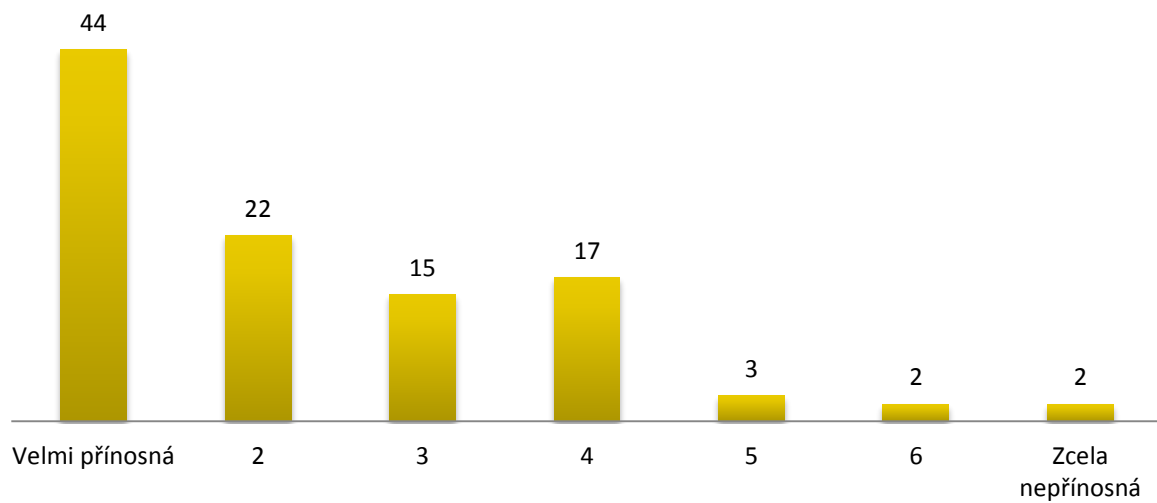
Graf č. 68: Četnost využívání služeb pěstounskými rodinami v roce 2014 za úřady

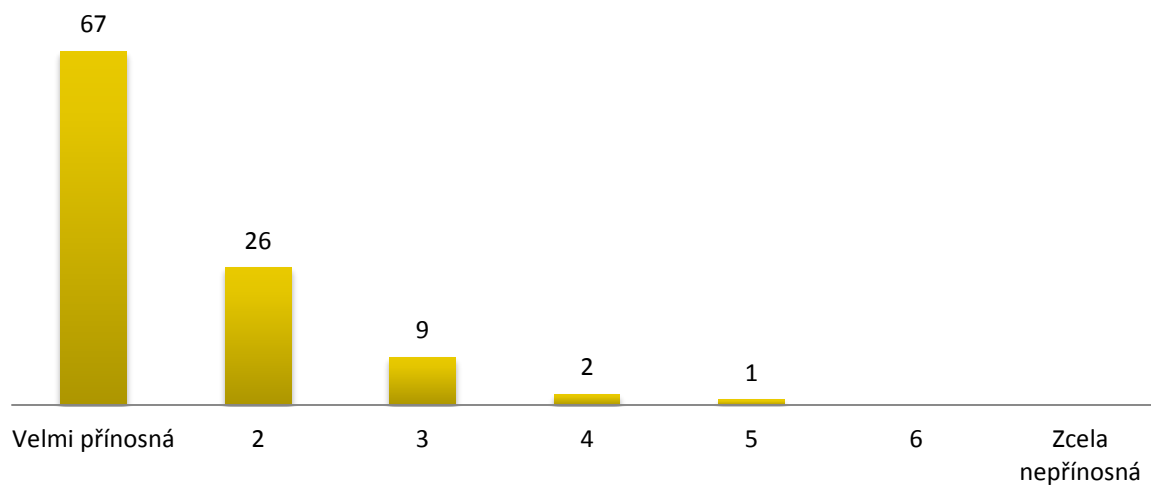
Grafy č. 74 a č. 75 znázorňují hodnocení přínosu jednotlivých služeb pro doprovázené rodiny. Respondenty polarizovalo pouze hodnocení u jiných služeb nehrazených ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče. Zatímco 28 respondentů je na sedmistupňové škále označilo jako velmi přínosné, 18 respondentů tyto služby označilo naopak za zcela nepřínosné. Přibližně třetina respondentů ovšem zvolila mírně pozitivní hodnocení těchto služeb. U všech ostatních typů služeb jasně převažovalo spíše pozitivní hodnocení. Negativně zhodnotilo přínos některých služeb jen malé množství respondentů. Za zmínku stojí také to, že mezní možnost, tedy označení přínosu služby jako velmi přínosné, zvolilo nejvíce respondentů u odborného poradenství, konkrétně 67 respondentů.

Graf č. 69: Hodnocení přínosu krátkodobé odlehčovací péče pro doprovázené rodiny za úřady

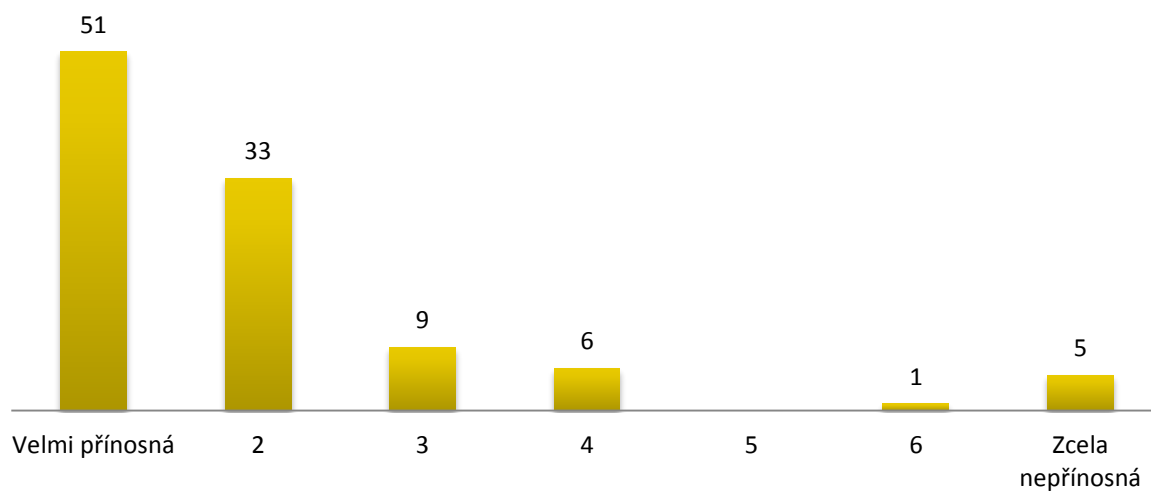

Graf č. 70: Hodnocení přínosu dlouhodobé odlehčovací péče pro doprovázené rodiny za úřady**Graf č. 71: Hodnocení přínosu bezplatného vzdělávání pro doprovázené rodiny za úřady**

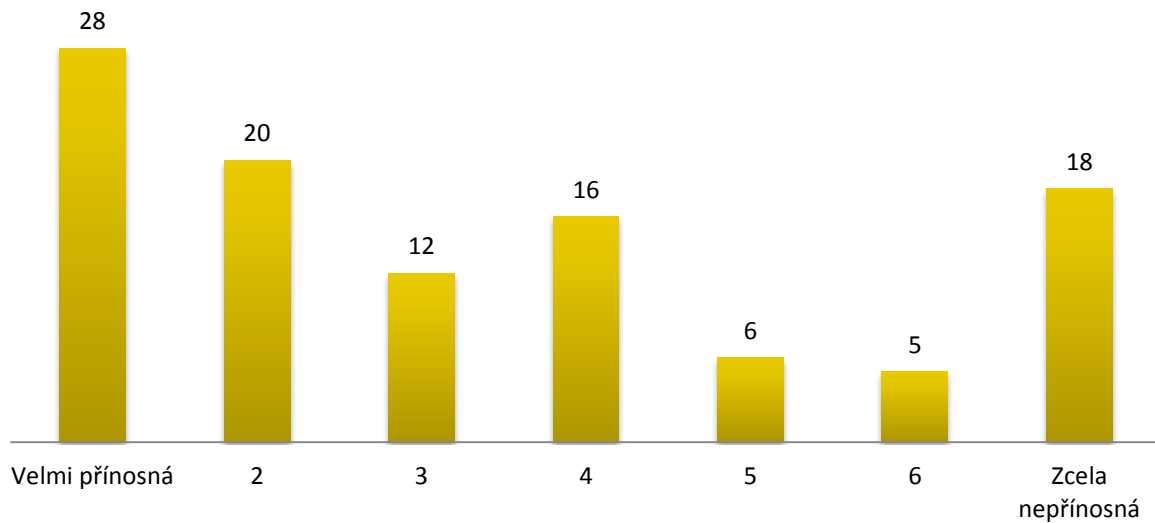
Graf č. 72: Hodnocení přínosu odborného poradenství pro doprovázené rodiny za úřady

Graf č. 73: Hodnocení přínosu pomoci při zajišťování kontaktu dítěte s jeho vlastní rodinou pro doprovázené rodiny za úřady

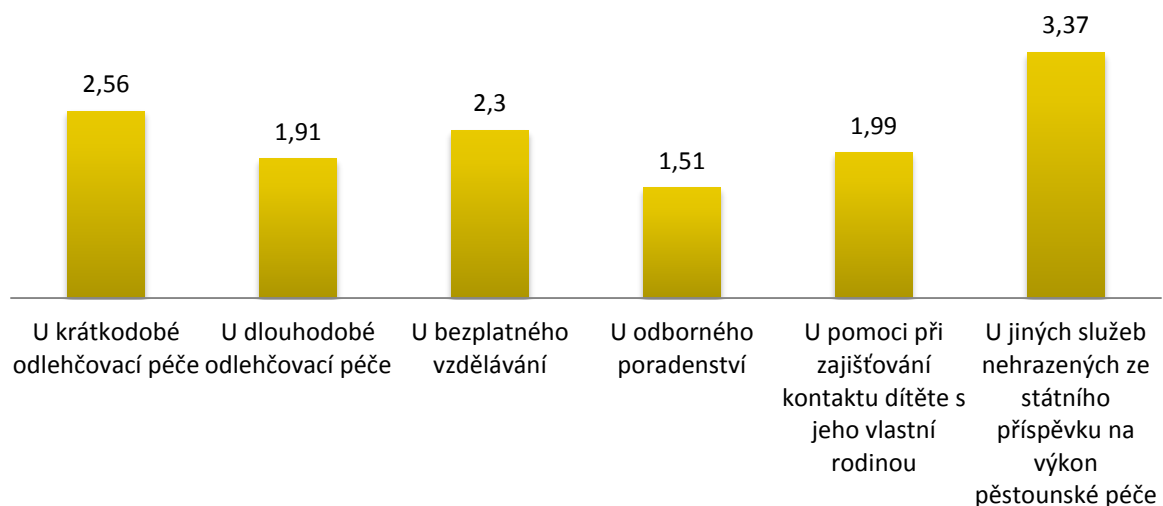

Graf č. 74: Hodnocení přínosu jiných služeb, nehrazených ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče, pro doprovázené rodiny za úřady

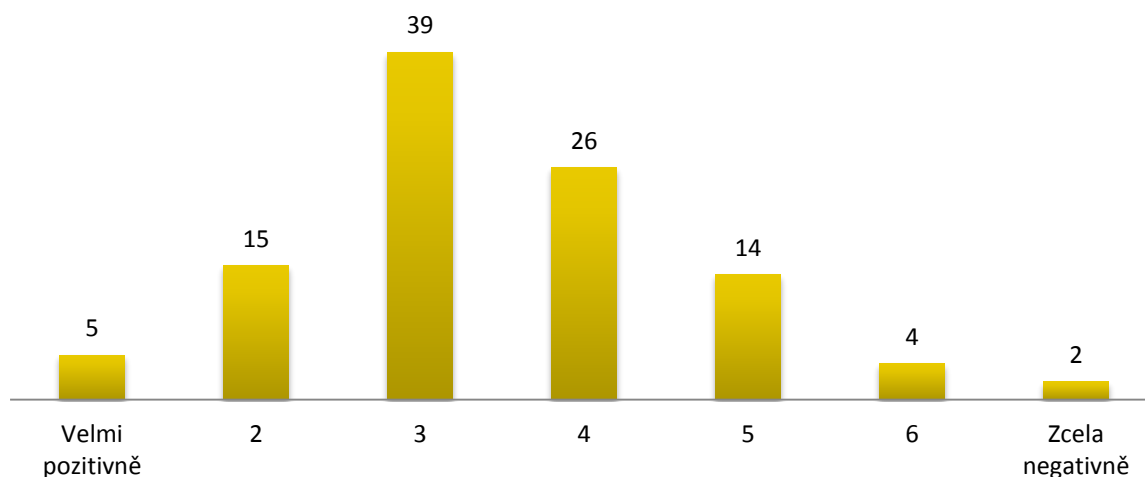
Celkové srovnání průměrných hodnot vyhodnocení přínosu jednotlivých služeb je zobrazeno grafem č. 75. Respondenti označili jako nejpřínosnější službu odborné poradenství, následovala dlouhodobá odlehčovací péče a pomoc při zajišťování kontaktu dítěte s jeho vlastní rodinou. Hůře hodnocen už byl přínos bezplatného vzdělávání a krátkodobé odlehčovací péče. Jednoznačně nejhůře byl hodnocen přínos jiných služeb, nehrazených ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče.

Graf č. 75: Porovnání hodnocení přínosu jednotlivých typů služeb pro doprovázené rodiny za úřady

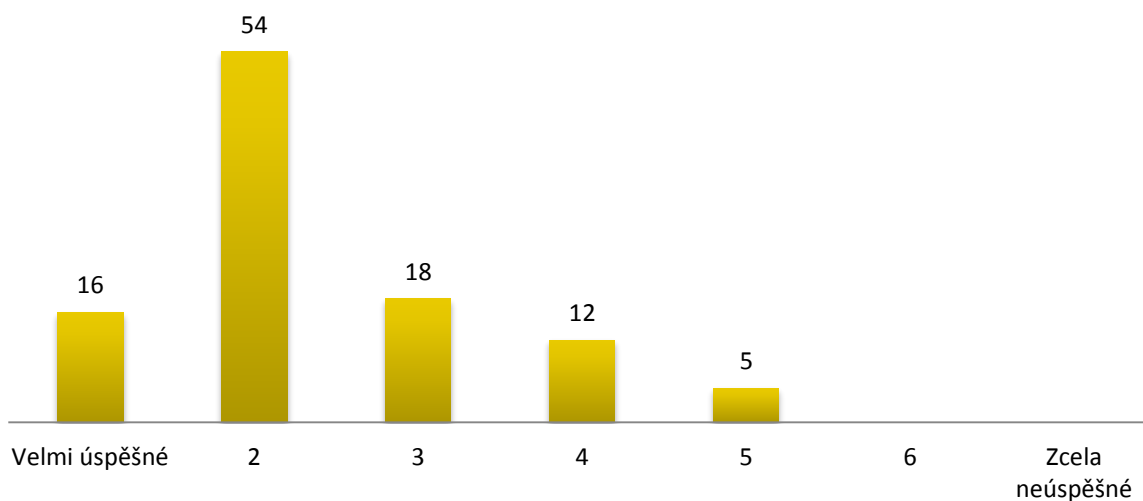
Předmětem výzkumu bylo také hodnocení podmínek, například legislativa, financování, metodiky atd., které jsou vytvořeny státem pro služby doprovázení pěstounů. Oslovení pracovníci úřadů se v této otázce vyjadřovali spíše neutrálně, převažovalo však mírně pozitivní hodnocení podmínek, které stát v této oblasti nastavil (viz graf č. 76).

Graf č. 76: Hodnocení podmínek (legislativa, financování, metodiky atd.), které jsou vytvořeny státem pro služby doprovázení pěstounů, za úřady

Respondenti si ovšem myslí, že s danými podmínkami se jejich úřad dokázal vyrovnat vcelku úspěšně, jak je znázorněno na grafu č. 77.

Graf č. 77: Hodnocení, jak se úřad dokázal vypořádat s podmínkami (legislativa, financování, metodiky atd.), které byly vytvořeny státem pro služby doprovázení pěstounů

Zajímali jsme se také o to, zda existují služby, které dle současné metodiky nelze hradit ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče a respondenti je přitom považují za velmi důležité.¹⁰ Dle všeho jsou služby pro pěstouny dostačující. Mezi žádanými službami pro biologické rodiče dětí svěřených do pěstounské péče se nejčastěji objevovala doprava k asistovanému styku a odborná pomoc/poradenství. Velmi žádanou službou pro děti svěřené do péče je doučování a různé volnočasové aktivity. Pro vlastní děti pěstounů jsou žádané respitní pobyty, odborná pomoc, například psychologická pomoc, terapie apod. Žádaná je také podpora účasti vlastních dětí na akcích pro pěstouny a děti z pěstounské péče.

Prostor byl v dotazníku také pro představení nejvýznamnějších překážek, které brání v tom, aby služby doprovázení byly poskytovány ve vyšší kvalitě a v plném rozsahu.¹¹ Nejčastěji zmiňován byl názor, že institut dohod je pro respondenty časově velmi náročnou agendou, problémy byly spatřovány často také v nejasné metodice, zvláště oblast čerpání státního příspěvku na výkon pěstounské péče je dle respondentů stále velmi nejasná. Další problémy, které byly zmiňovány, se týkaly spíše fungování celého systému náhradní rodinné péče.

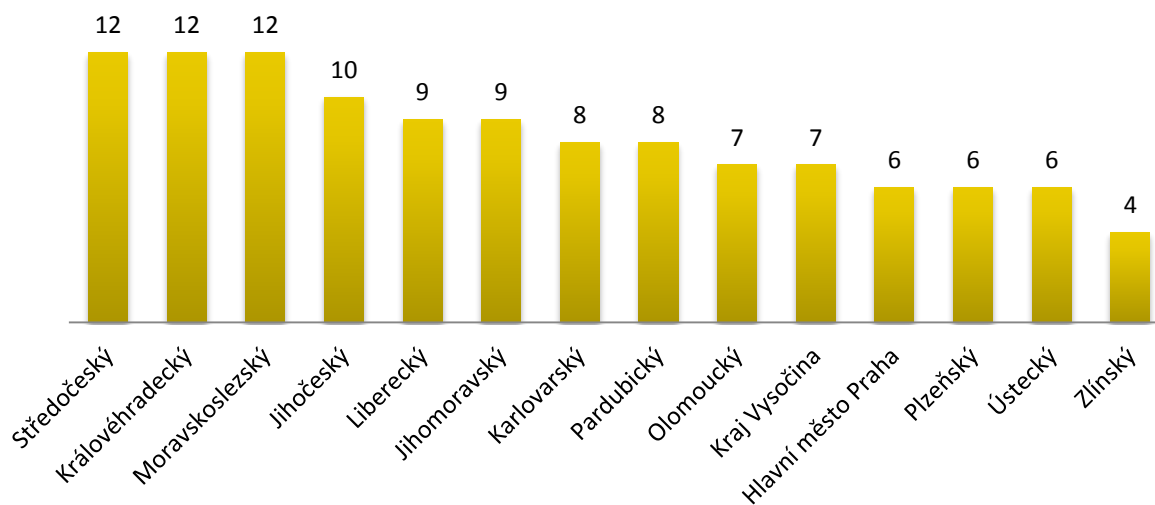
Pověřené osoby

Nejvíce pověřených osob, které se účastnily výzkumu, mělo dohody uzavřeno ve Středočeském, Královehradeckém a Moravskoslezském kraji, po 12 organizacích. Celkově se dá ovšem říci, že zastoupení krajů bylo poměrně vyrovnané a kraje byly zastoupeny všechny, což můžeme vidět na grafu č. 78.

¹⁰ Nejčastější odpovědi jsou zobrazeny v příloze č. 8.

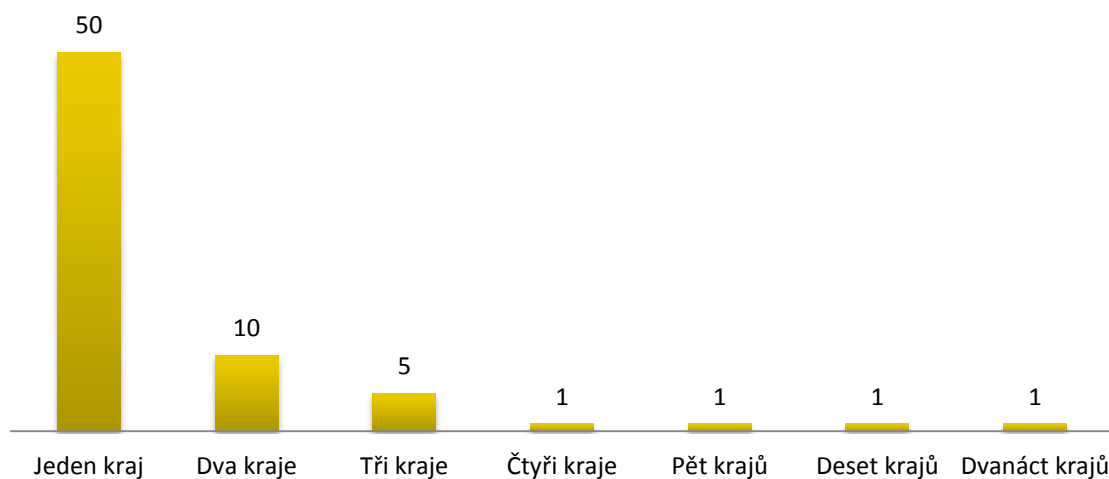
¹¹ Nejčastější odpovědi jsou zobrazeny v příloze č. 9.

Graf č. 78: Rozložení PO s uzavřenými dohodami o výkonu PP, dle jednotlivých krajů

Drtivá většina respondentů má uzavřeny dohody pouze na území jednoho kraje (50 respondentů). Deset respondentů mělo uzavřeno dohody ve dvou krajích a pět respondentů mělo uzavřeno dohody ve třech krajích. Výzkumu se účastnily také čtyři velké organizace, které mají uzavřeny dohody ve čtyřech a více krajích (viz graf č. 79).

Graf č. 79: Počty krajů, ve kterých mají jednotlivé PO uzavřeny dohody o výkonu PP

Velká část pověřených osob, které mají uzavřeny dohody o výkonu pěstounské péče, je také poskytovatelem sociálních služeb. Z 69 pověřených osob, které uvedly, že provozují i další činnosti, jich 36 poskytuje právě sociální služby, tedy prakticky polovina (viz tabulka

č. 14). Jiné činnosti, které byly pověřenými osobami vykonávány, byly například kulturní a vzdělávací akce, rekreačně relaxační pobyty a letní tábory. Některé pověřené osoby byly také akreditovanými vzdělávacími organizacemi MŠMT. Všechny pověřené osoby, které se účastnily výzkumu, tedy vykonávají mimo doprovázení pěstounských rodin i jiné činnosti.

Tabulka č. 14: Další činnosti vykonávané organizacemi (kromě doprovázení pěstounských rodin)

Další činnosti vykonávané organizacemi (kromě doprovázení pěstounských rodin)	Počet
Je poskytovatel sociálních služeb	36
Vykonává jiné činnosti v rámci pověření k výkonu sociálně-právní ochrany	23
Jiné	10
Celkem respondentů	69

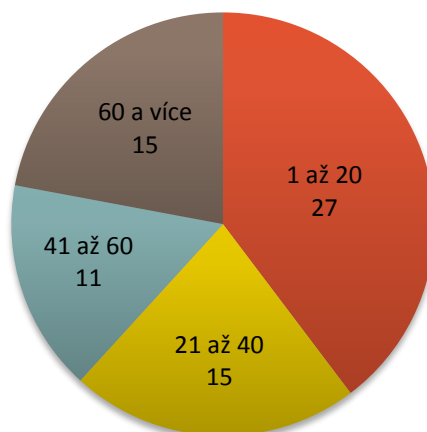
Respondenti měli v průměru uzavřeno téměř 54 dohod na organizaci. Dle mediánu to bylo ovšem 26 dohod. Je tedy zřejmé, že velké organizace s větším množstvím dohod, které působí ve více krajích, značně ovlivňují průměr uzavřených dohod (viz tabulka č. 15).

Tabulka č. 15: Počet dohod o výkonu pěstounské péče uzavřených PO k 31. 12. 2014

Počet uzavřených dohod o výkonu pěstounské péče trvajících k 31. 12. 2014	Počet
Průměr	53,9
Medián	26
Minimum	1
Maximum	567
Celkem respondentů	68
Neuvedeno	1

Co se týče rozložení počtu dohod mezi jednotlivými organizacemi, 27 respondentů uvedlo, že má uzavřeno do 20 dohod. 15 respondentů mělo uzavřeno mezi 21 a 40 dohodami, 11 respondentů mělo uzavřeno mezi 41 a 60 dohodami a 15 velkých organizací, které se výzkumu účastnily, mělo uzavřeno 60 a více dohod. Ve výzkumu tak byly zastoupeny různě velké organizace v relativně vyrovnaném počtu (viz graf č. 80).

Graf č. 80: Rozložení počtu dohod o výkonu pěstounské péče uzavřených úřady k 31. 12. 2014 za PO

Na jednoho klíčového pracovníka, pracujícího u pověřené osoby, v průměru připadalo přibližně 13 rodin. Mediánová hodnota pak činí 15 rodin. Objevily se také případy, kdy na jednoho pracovníka připadala pouze jedna rodina, z dostupných informací však víme, že šlo o organizace, které se svou činností teprve začínaly. Naopak maximální počet rodin na jednoho pracovníka byl 31 (viz tabulka č. 16).

V tabulce č. 17 jsou také uvedeny nejčastější počty doprovázených rodin, které připadaly na jednoho pracovníka. Nejvíce pověřených osob (33) vykazalo mezi 11 až 20 rodinami na pracovníka. V 25 organizacích má jeden klíčový pracovník na starosti méně než 10 rodin a v 11 organizacích doprovází jeden pracovník mezi 21 a 31 rodinami.

Tabulka č. 16: Počet doprovázených rodin (resp. uzavřených dohod o výkonu PP) připadajících průměrně na jednoho sociálního pracovníka, který zajišťuje doprovázení pěstounských rodin („klíčový“ sociální pracovník rodiny), k 31. 12. 2014 za PO

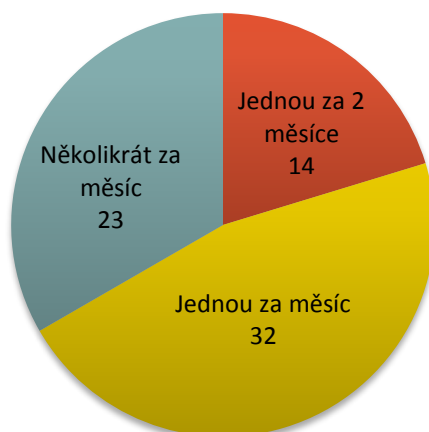
Počet doprovázených rodin (resp. uzavřených dohod o výkonu PP) připadajících průměrně na jednoho sociálního pracovníka, který zajišťuje doprovázení pěstounských rodin („klíčový“ sociální pracovník rodiny), k 31. 12. 2014	Počet
Průměr	13,1
Medián	15
Minimum	1
Maximum	31
Celkem respondentů	69

Tabulka č. 17: Rozložení počtu doprovázených rodin (resp. uzavřených dohod o výkonu PP) připadajících průměrně na jednoho sociálního pracovníka, který zajišťuje doprovázení pěstounských rodin („klíčový“ sociální pracovník rodiny), k 31. 12. 2014 za PO

Počet doprovázených rodin (resp. uzavřených dohod o výkonu PP) připadajících průměrně na jednoho sociálního pracovníka, který zajišťuje doprovázení pěstounských rodin („klíčový“ sociální pracovník rodiny), k 31. 12. 2014	Počet
1 až 10	25
11 až 20	33
21 až 31	11
Celkem respondentů	69

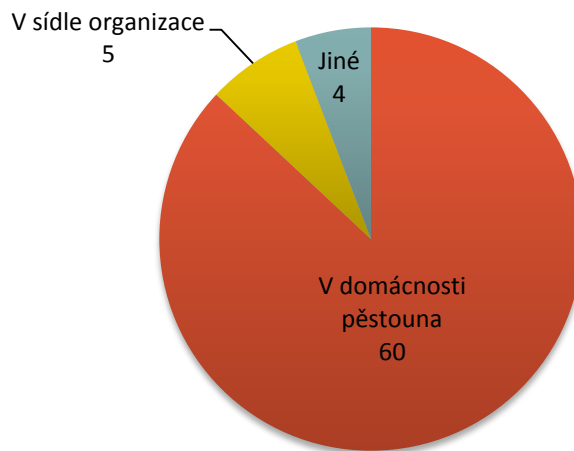
Pokud jde o průměrnou intenzitu osobního kontaktu klíčového sociálního pracovníka s rodinou (např. ve formě návštěvy pěstounské rodiny), nejběžnější kontakt probíhal v průměrných měsíčních intervalech. 14 respondentů nám sdělilo, že k tomuto kontaktu dochází v průměru jednou za dva měsíce, tedy tak, jak je zákonem minimálně předepsáno. Relativně mnoho organizací (23) deklarovalo intenzivní kontakt s doprovázenými rodinami a sdělili nám, že ke kontaktu dochází v průměru několikrát v měsíci (viz graf č. 81).

Graf č. 81: Průměrná intenzita osobního kontaktu klíčových sociálních pracovníků s rodinou v roce 2014 za PO

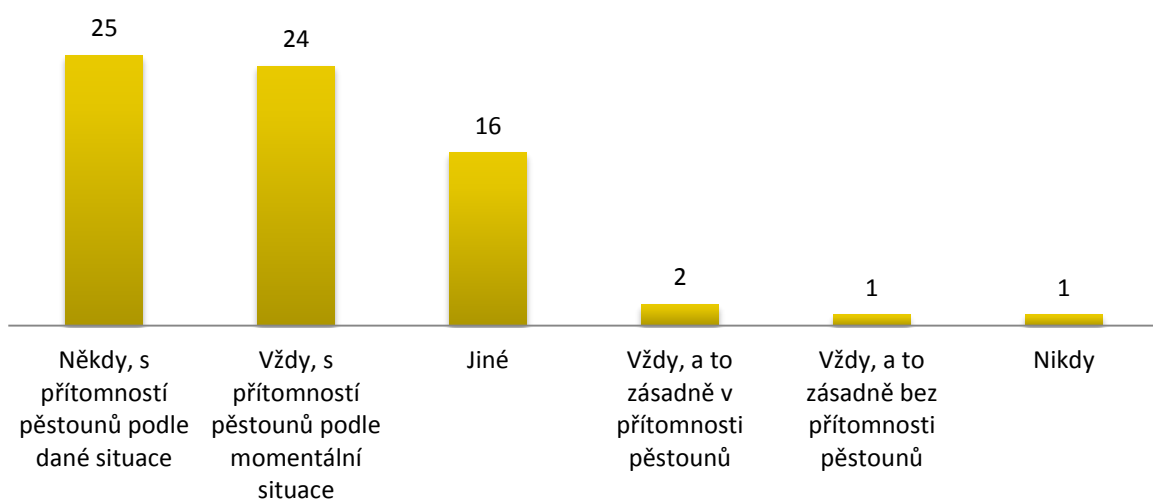
Jednoznačně nejčastěji docházelo k osobnímu kontaktu klíčových pracovníků s rodinou přímo v domácnostech pěstounů, jak nám uvedlo 60 respondentů z 69, kteří na tuto otázku odpověděli. Mezi jiná místa řadili respondenti spíše odpovědi, kdy se neuměli rozhodnout, nebo místa, kde se konalo pravidelné setkání většího počtu pěstounů (viz graf č. 82).

Graf č. 82: Nejčastější místa, na kterých docházelo k osobnímu kontaktu klíčových pracovníků s rodinou v roce 2014, za PO

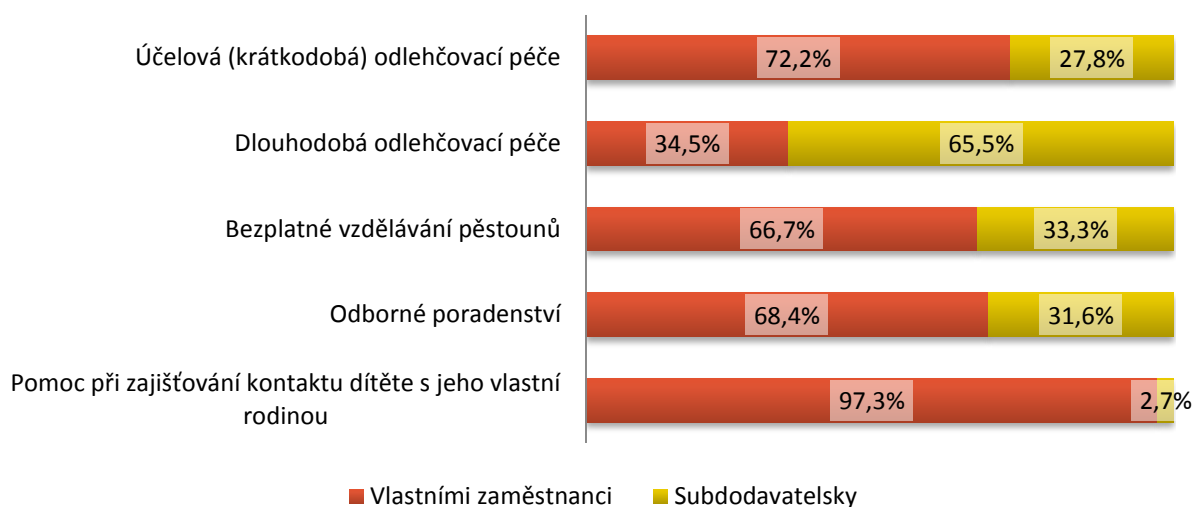
Nejčastější formy kontaktu pracovníků pověřených osob s rodinami a dětmi jsou zobrazeny v grafu č. 83. Respondenti měli odpovědět na zadání: „Klíčový sociální pracovník se setkává se svěřeným dítětem při pravidelném osobním kontaktu s doprovázenou rodinou.“ Z dat plyne, že ke kontaktu se svěřenými dětmi bez přítomnosti pěstouna dochází spíše jen výjimečně.

Graf č. 83: Nejčastější formy kontaktu klíčových sociálních pracovníků se svěřenými dětmi při pravidelném osobním kontaktu s doprovázenou rodinou za PO

Pokud jde o způsob zajištění služeb pro doprovázené rodiny, pověřené organizace si většinou vystačí s vlastními zaměstnanci. Subdodavatelsky je ve větší míře řešena pouze dlouhodobá odlehčovací péče, naopak pomoc při zajišťování kontaktu dítěte s jeho vlastní rodinou je z více než 97 % řešena vlastními zaměstnanci. Ostatní služby jako účelová (krátkodobá) odlehčovací péče, bezplatné vzdělávání pěstounů a odborné poradenství je řešeno vlastními zaměstnanci přibližně ze dvou třetin (viz graf č. 84).

Graf č. 84: Způsob zajištění služeb pro doprovázené rodiny za PO

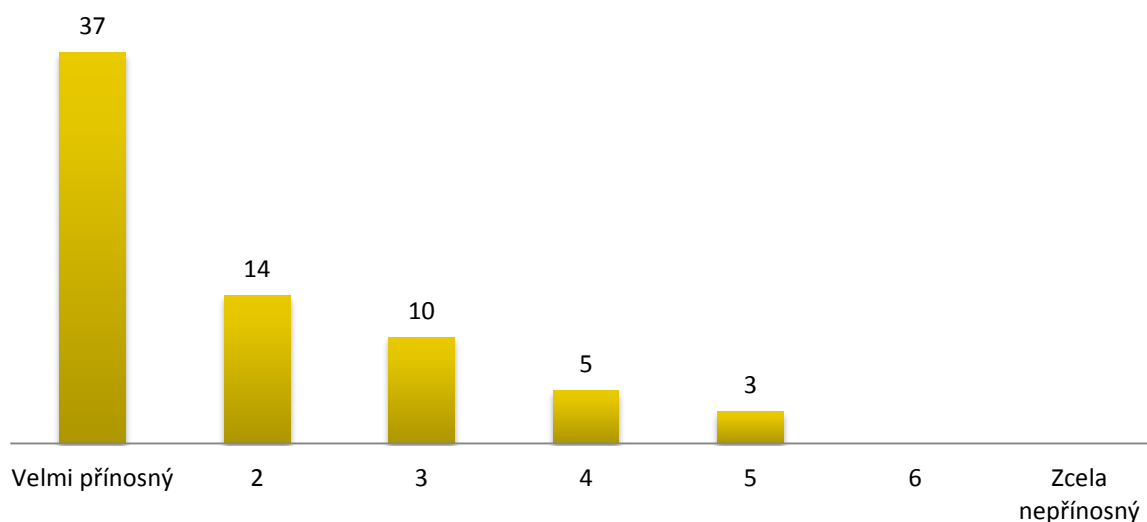
K vypovězení dohod o výkonu pěstounské péče ze strany pověřených osob prakticky nedocházelo. 4 respondenti z 69 uvedli, že dohodu již někdy vypověděli (viz tabulka č. 18). Celkem bylo vypovězeno 6 dohod ze strany pověřených osob. Mezi důvody ukončení dohod byla uvedena nemožnost naplňování dohody ze strany doprovázejícího subjektu (změna bydliště pěstouna, pobyt v zahraničí atd.), opakované maření sledování výkonu pěstounské péče a „střet zájmů“.

Tabulka č. 18: Počty vypovězených dohod za PO

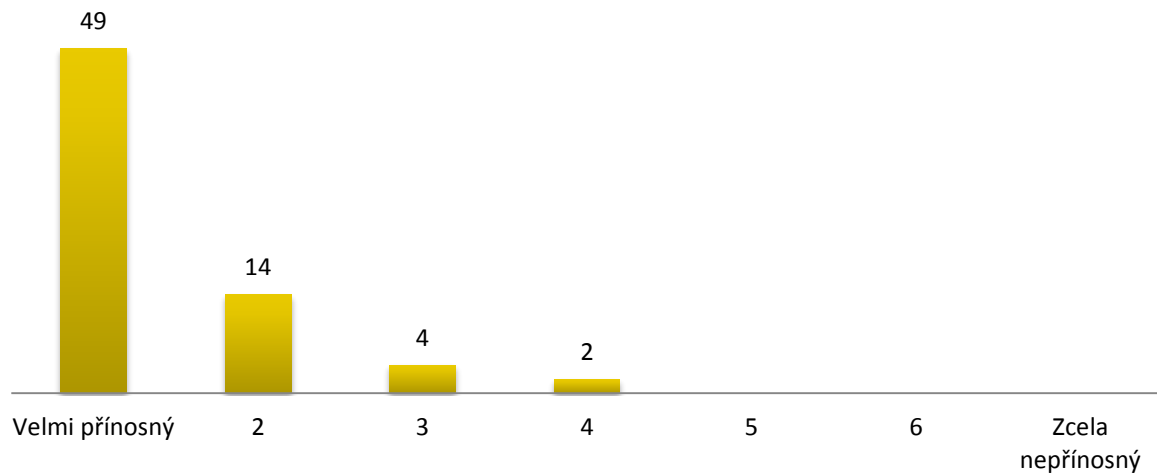
Byla někdy vypovězena dohoda o výkonu pěstounské péče	Počet	%
Ano	4	5,8 %
Ne	65	94,2 %
Celkem respondentů	69	100,0 %

Zástupci pověřených osob měli také zhodnotit celkový přínos institutu dohod o výkonu pěstounské péče pro doprovázené rodiny u jejich jednotlivých typů. Tato hodnocení jsou zobrazena na grafech č. 85 až č. 88, na grafu č. 89 je pak zobrazeno celkové porovnání průměrů hodnocení jednotlivých forem péče. Relativně hůře byl hodnocen přínos institutu dohod u příbuzenské pěstounské péče, tu také na sedmistupňové škále ohodnotilo jako velmi přínosnou nejméně respondentů. Příbuzenská pěstounská péče byla průměrně hodnocena 1,9 body. I přesto 37 respondentů (více než 53 %) hodnotilo institut dohod o výkonu pěstounské péče pro příbuzenskou péči jako velmi přínosný. Mnohem lépe byl hodnocen institut dohod u pěstounské péče na přechodnou dobu a zprostředkované pěstounské péče. Je také důležité zmínit, že negativní hodnocení se neobjevovalo ve větší míře u žádné ze zkoumaných forem péče.

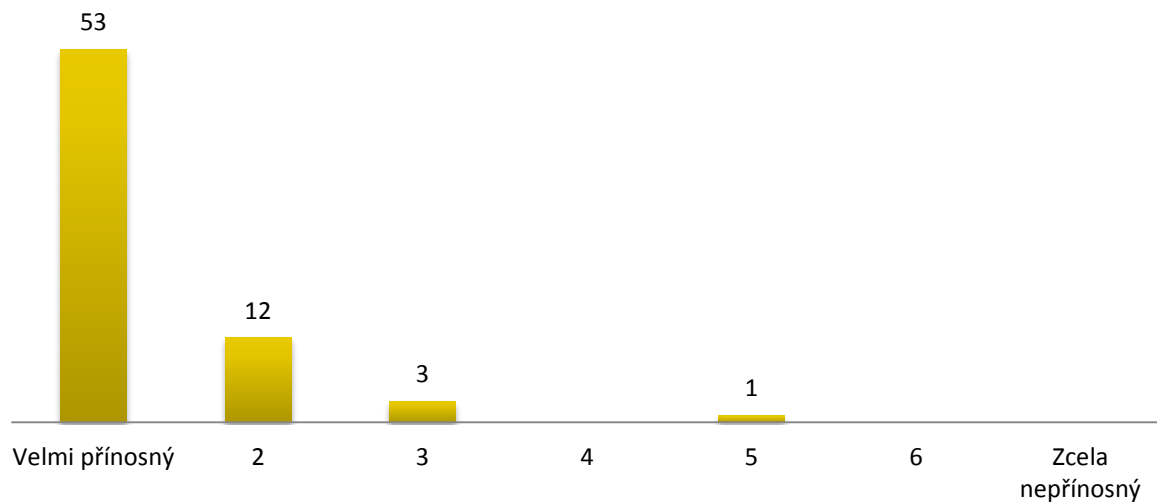
Graf č. 85: Hodnocení celkového přínosu institutu dohod o výkonu PP pro doprovázené rodiny u příbuzenské pěstounské péče za PO

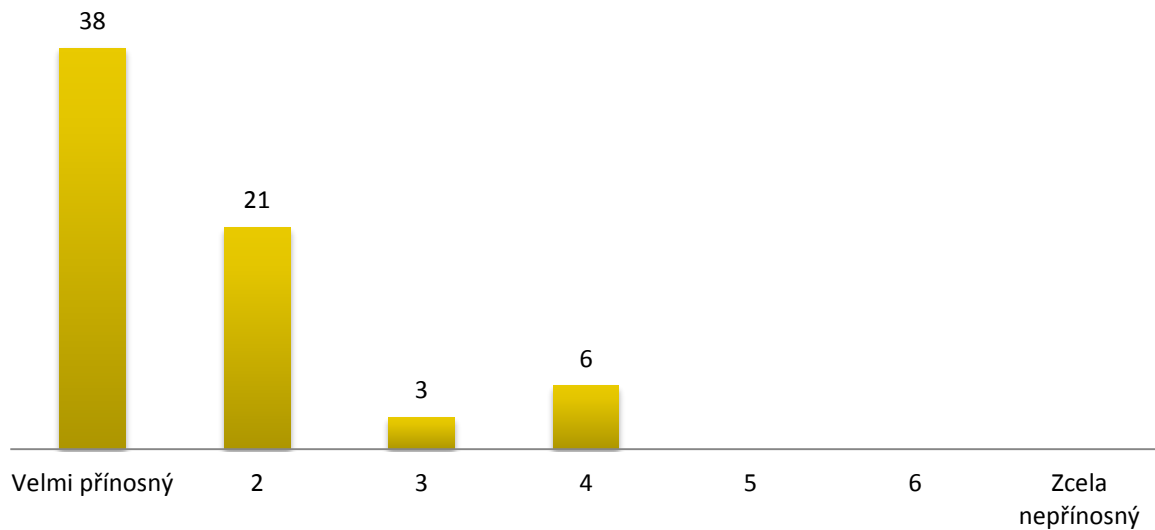
Graf č. 86: Hodnocení celkového přínosu institutu dohod o výkonu PP pro doprovázené rodiny u zprostředkované pěstounské péče za PO

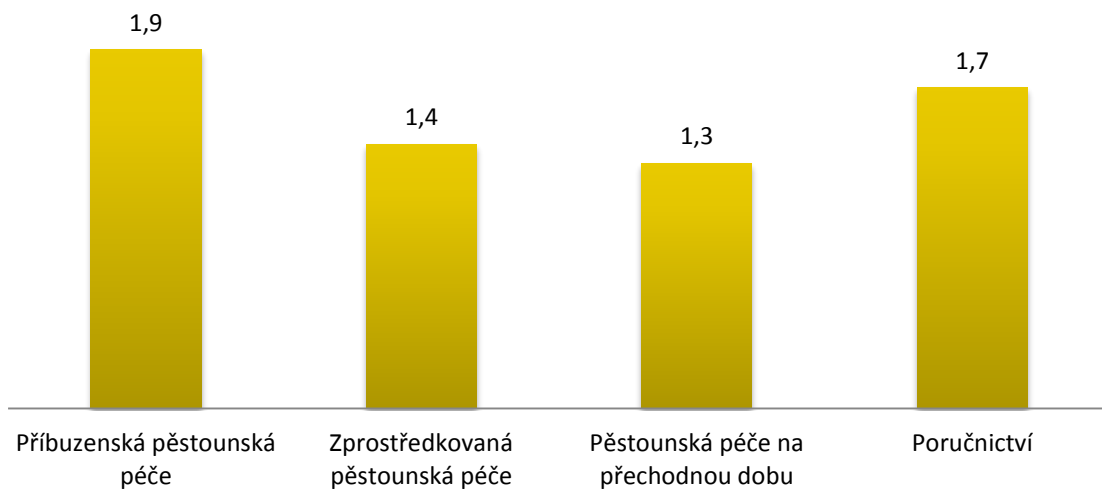
Graf č. 87: Hodnocení celkového přínosu institutu dohod o výkonu PP pro doprovázené rodiny u pěstounské péče na přechodnou dobu za PO

Graf č. 88: Hodnocení celkového přínosu institutu dohod o výkonu PP pro doprovázené rodiny u předpěstounské péče za PO

Graf č. 89: Porovnání průměrného hodnocení celkového přínosu institutu dohod o výkonu PP pro doprovázené rodiny u jejich jednotlivých typů za PO

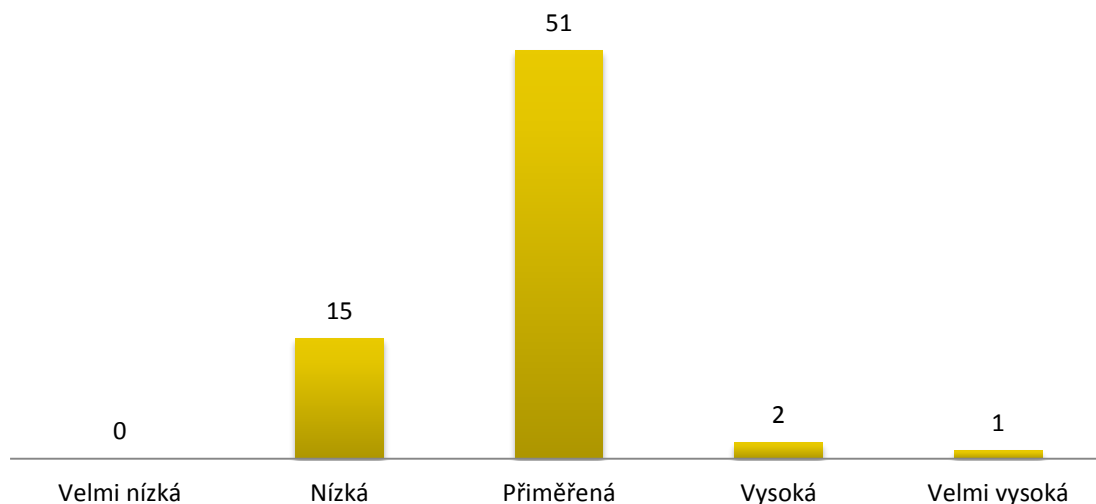

Výše státního příspěvku na výkon pěstounské péče byla hodnocena naprostou většinou respondentů z řad pověřených osob jako přiměřená, tuto možnost zvolilo 51 respondentů. 15 respondentů se vyslovilo, že pro jejich potřeby je výše státního příspěvku nízká. Dva respondenti si mysleli, že státní příspěvek na výkon pěstounské péče je vysoký, a jeden respondent si myslel, že je tento příspěvek příliš vysoký (viz graf č. 90).

Pokud se podíváme na tabulku č. 19, kde je uvedeno, kolik procent přiznaného státního příspěvku na výkon pěstounské péče bylo nedočerpáno (převedeno do dalšího roku), zjistíme,

že dotazované pověřené osoby nevyčerpaly v roce 2013 v průměru 14,1 % státního příspěvku na výkon pěstounské péče a v roce 2014 to bylo 16,6 % z tohoto příspěvku. Z těchto údajů tedy plyne, že schopnost pověřených osob státní příspěvek vyčerpat se nijak výrazně nemění, dokonce mírně klesá.

Graf č. 90: Hodnocení výše SPVPP za PO

Tabulka č. 19: Procentuální výše přiznaného SPVPP, který byl nedočerpán (převeden do dalšího roku), za PO

Kolik procent přiznaného Státního příspěvku na výkon pěstounské péče bylo nedočerpáno (převedeno do dalšího roku)	V roce 2013	V roce 2014
Průměr	14,1	16,6
Medián	6	16
Modus	0	0
Celkem respondentů	65	61
Neuvedeno	4	8

Průměrné náklady na doprovázení jedné pěstounské rodiny činily u pověřených osob za rok 2014 v průměru 35 468 Kč. Dle mediánu byly tyto náklady celých 35 000 Kč. Můžeme tak vidět, že ke zkreslení způsobenému „přemrštěnými“ nebo naopak velmi nízkými náklady v několika organizacích vůbec nedošlo (viz tabulka č. 20).

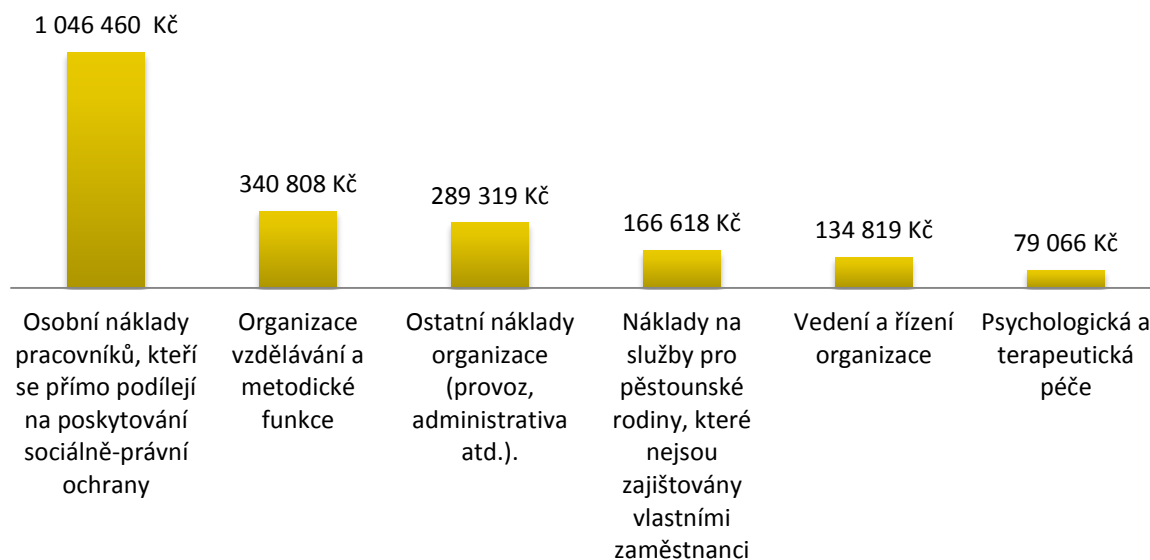
Tabulka č. 20: Přibližné průměrné náklady na doprovázení jedné pěstounské rodiny v roce 2014 za PO

Přibližné průměrné náklady organizace na doprovázení jedné pěstounské rodiny v roce 2014	Hodnota
Průměr	35468
Medián	35000
Minimum	0
Maximum	95000
Celkem respondentů	68
Neuvedeno	1

Největším výdajem jsou u pověřených osob v oblasti doprovázení pěstounských rodin osobní náklady pracovníků, kteří se přímo podílejí na poskytování sociálně-právní ochrany. Tyto náklady činí průměrně přes jeden milion korun ročně (na organizaci). Organizace vzdělávání a metodické funkce stojí v průměru přes 340 tisíc korun, ostatní náklady organizace, jako například provoz a administrativa, činí téměř 300 tisíc korun ročně a na vedení a řízení organizace se ročně vynakládá v průměru téměř 135 tisíc korun (viz graf č. 91).

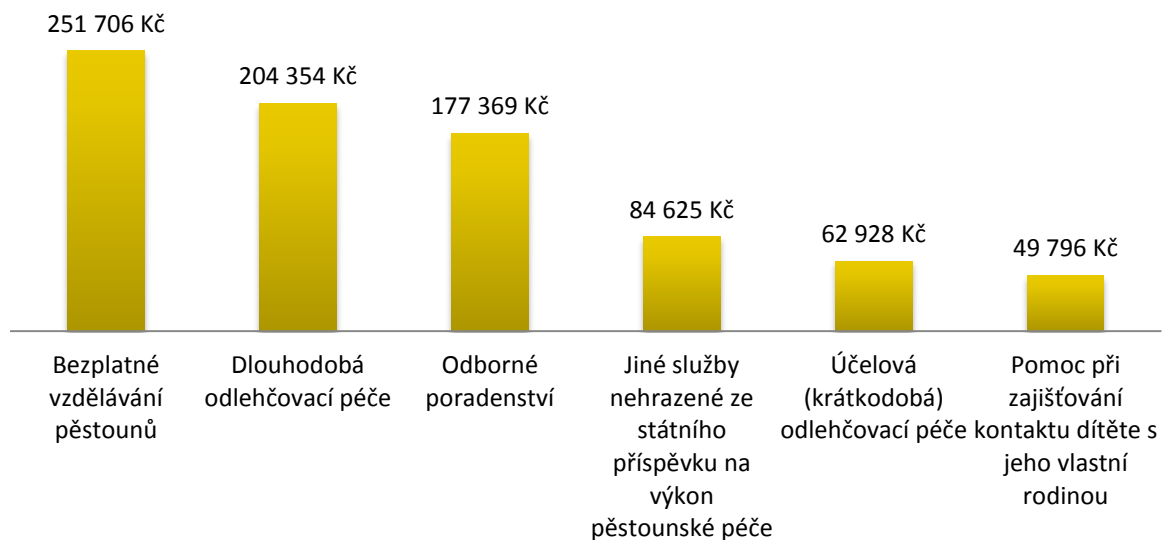
Vedle těchto nákladů působí průměrných necelých 167 tisíc korun na náklady na služby pro pěstounské rodiny, které nejsou zajišťovány vlastními zaměstnanci, a téměř 80 tisíc korun na psychologickou a terapeutickou péči jako velmi malé částky. Na druhé straně si musíme uvědomit také to, že většina služeb je u pověřených osob zajišťována vlastními zaměstnanci. Pod položku organizace vzdělávání a metodické funkce navíc řada pověřených osob zařadila veškeré náklady na vzdělávání pěstounů, nejen jeho organizaci.

Graf č. 91: Přibližná struktura výdajů hrazených ze SPVPP v roce 2014 za PO

Pokud jde o strukturu nákladů na služby pro pěstounské rodiny, s nimiž měly pověřené osoby uzavřenu dohodu, je nejnákladnější službou bezplatné vzdělávání pěstounů, které stojí pověřené osoby v průměru přes 250 000 Kč ročně. Dlouhodobá odlehčovací péče a odborné poradenství se řadí také mezi poměrně velké rozpočtové položky doprovázení poskytovaného pověřenými osobami, náklady na ně se pohybují okolo 200 tisíc korun. Menšími položkami, ne však zanedbatelnými, jsou jiné služby, nehrazené ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče, účelová (krátkodobá) odlehčovací péče a pomoc při zajišťování kontaktu dítěte s jeho vlastní rodinou (viz graf č. 92).

Graf č. 92: Přibližná struktura nákladů na služby pro pěstounské rodiny, s nimiž měly PO uzavřenu dohodu o výkonu PP v roce 2014

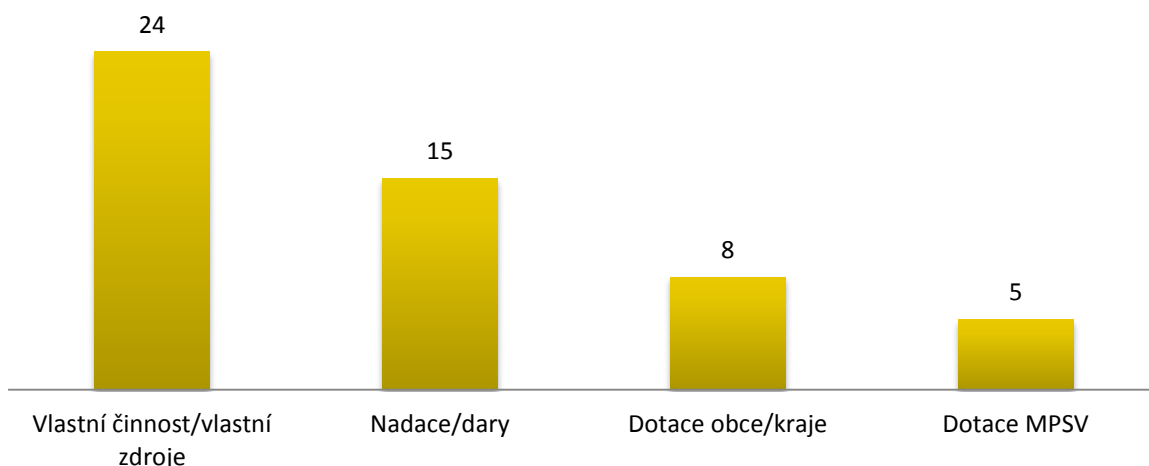
Většina pověřených osob, které se účastnily našeho výzkumu, využila kromě státního příspěvku na výkon pěstounské péče i další zdroje pro zlepšení služeb určených doprovázeným pěstounským rodinám (viz graf č. 93).

Pověřené osoby nejčastěji využily vlastní zdroje své organizace, jak můžeme vidět v grafu č. 94. Organizace také často úspěšně oslovily různé nadace nebo získaly příspěvky z darů. V několika případech využily pověřené osoby i různé dotace z MPSV, krajů nebo od obcí, ve kterých organizace působí.

Graf č. 93: Podíl PO s uzavřenými dohodami, které využily další zdroje pro doprovázení rodin (mimo SPVPP)

Graf č. 94: Jiné možnosti financování doprovázení rodin využité PO

Zkoumali jsme také celkové příjmy pověřených osob v letech 2013 a 2014 (viz tabulka č. 21). Celkový příjem těchto organizací byl v roce 2013 v průměru přibližně 11 650 000 Kč, medián pak činil 6 000 000 Kč. V roce 2014 celkové příjmy stouply v průměru na přibližně 13 625 000 Kč, medián se pak zvedl na přibližně 6 611 000 Kč. Objem přiznaného státního příspěvku na výkon pěstounské péče naproti tomu činil u stejných organizací v roce 2013 v průměru více než jeden milion korun, medián ovšem činil přibližně jen 356 000 Kč. V roce 2014 pak došlo k nárůstu celkové částky získané ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče, organizace získaly v tomto roce v průměru více než 2 227 000 Kč, medián pak činil více

než jeden milion korun (viz tabulka č. 22). Patrné je u všech částek relativní zkreslení průměru, které je dáno vysokými příjmy velkých organizací, které v oblasti doprovázení pěstounských rodin působí.

Na grafu č. 95 pak můžeme vidět poměr celkových příjmů pověřených osob k celkovému objemu přiznaného státního příspěvku na výkon pěstounské péče v letech 2013 a 2014.

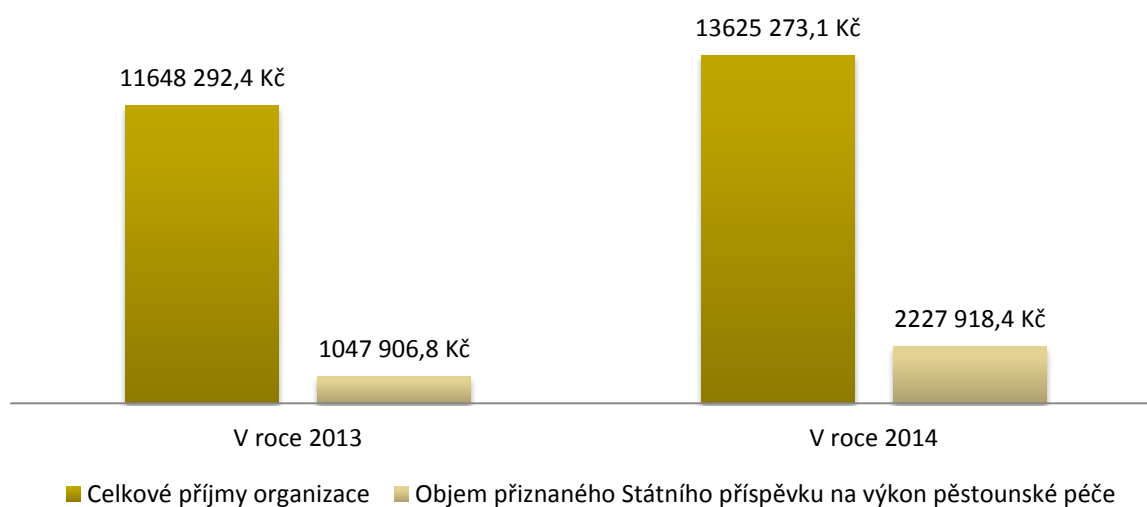
Tabulka č. 21: Celkové příjmy PO v letech 2013 a 2014

Celkové příjmy organizace	V roce 2013	V roce 2014
Průměr	11 648 292,4 Kč	13 625 273,1 Kč
Medián	6 000 000,0 Kč	6 611 240,0 Kč
Celkem respondentů	67	67

Tabulka č. 22: Objem přiznaného státního příspěvku na výkon pěstounské péče u PO v letech 2013 a 2014

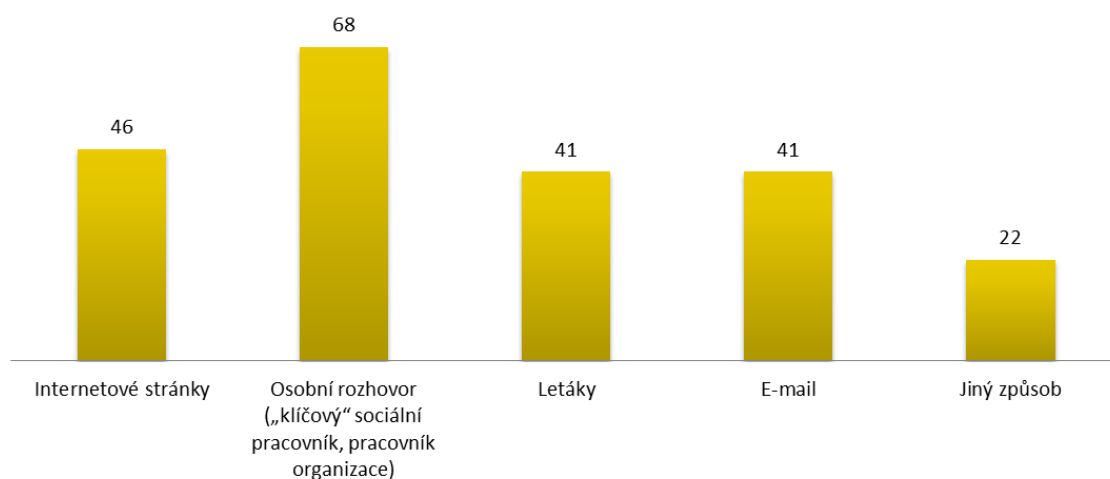
Objem přiznaného státního příspěvku na výkon pěstounské péče	V roce 2013	V roce 2014
Průměr	1 047 906,8 Kč	2 227 918,4 Kč
Medián	356 000,0 Kč	1 052 000,0 Kč
Celkem respondentů	67	67

Graf č. 95: Poměr celkových příjmů PO k celkovému objemu přiznaného státního příspěvku na výkon pěstounské péče v letech 2013 a 2014

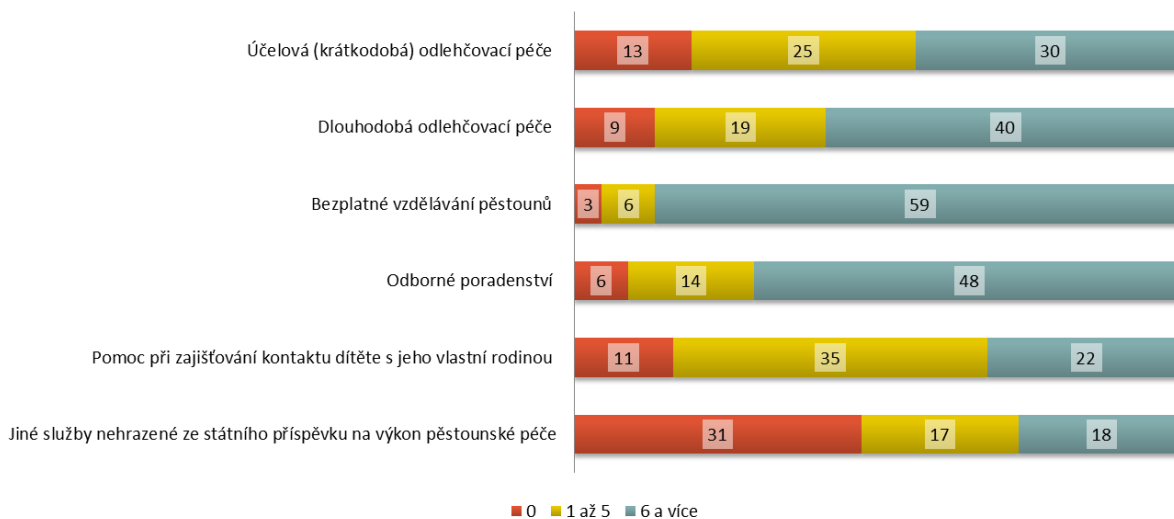
Předmětem výzkumu byl také způsob informování pěstounů, s nimiž mají pověřené osoby uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče, o nabízených službách, jak je zobrazeno v grafu č. 96. Nejčastějším způsobem informování byl osobní rozhovor s klíčovým sociálním pracovníkem, tuto možnost využívají všichni dotazovaní, široce zastoupeno je také využívání internetových stránek, letáků a e-mailů. Mezi jiné způsoby informování řadili respondenti telefonický kontakt, Facebook, nebo své klienty informují prostřednictvím orgánu sociálně-právní ochrany.

Graf č. 96: Způsob informování pěstounů, s nimiž má PO uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče, o nabízených službách

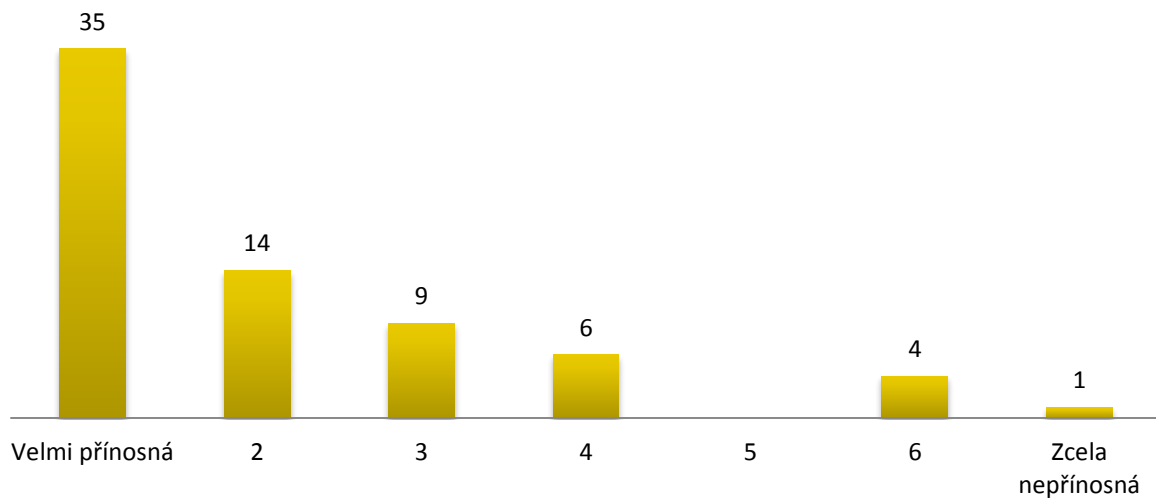
Mezi nejvíce čerpané služby ze strany doprovázených rodin, které měly uzavřenu dohodu u pověřených osob, patřilo bezplatné vzdělávání pěstounů, odborné poradenství a dlouhodobá odlehčovací péče. Méně čerpána už byla účelová (krátkodobá) odlehčovací péče a pomoc při zajišťování kontaktu dítěte s jeho vlastní rodinou. Jiné služby, nehrazené ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče, byly čerpány přibližně polovinou klientů pověřených osob (viz graf č. 97).

Graf č. 97: Četnost využívání služeb pěstounskými rodinami v roce 2014 za PO

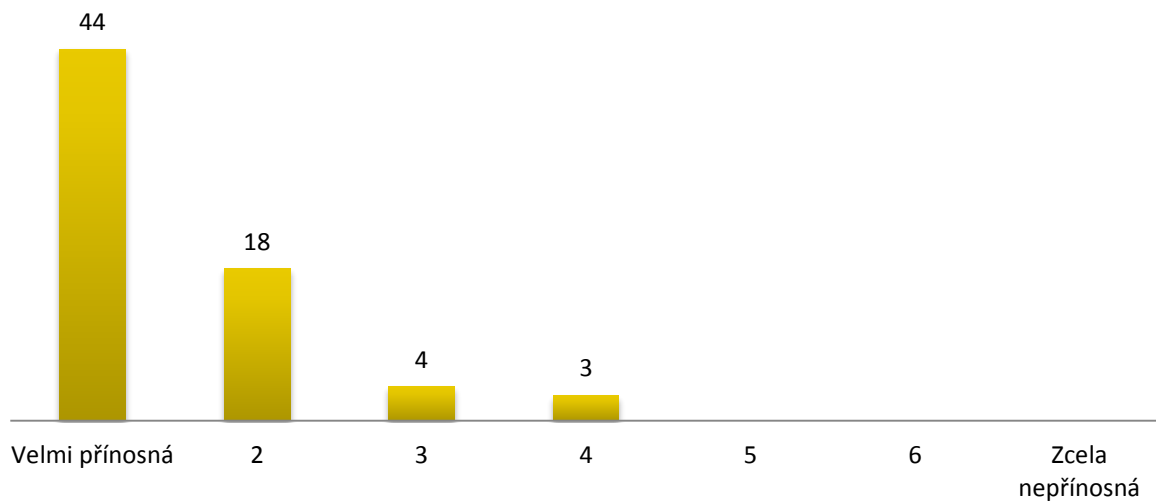

V grafech č. 98 až č. 103 je zobrazeno hodnocení přínosu jednotlivých typů služeb pro doprovázené rodiny. Pověřené osoby měly přínos služeb zhodnotit na sedmistupňové škále. V grafu č. 104 je pak zobrazeno vzájemné porovnání hodnocení přínosu jednotlivých typů služeb pro doprovázené rodiny ze strany pověřených osob. Nejprínosněji bylo pověřenými osobami hodnoceno odborné poradenství, dlouhodobá odlehčovací péče a pomoc při zajišťování kontaktu dítěte s jeho vlastní rodinou. Služby bezplatného vzdělávání a krátkodobá odlehčovací péče pak byly hodnoceny o něco hůře. Přínos jiných služeb, nehrazených ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče, byl hodnocen nejhůře, což je v jistém smyslu pozitivní, znamenalo by to, že tyto služby není potřeba do státního příspěvku na výkon pěstounské péče zahrnovat.

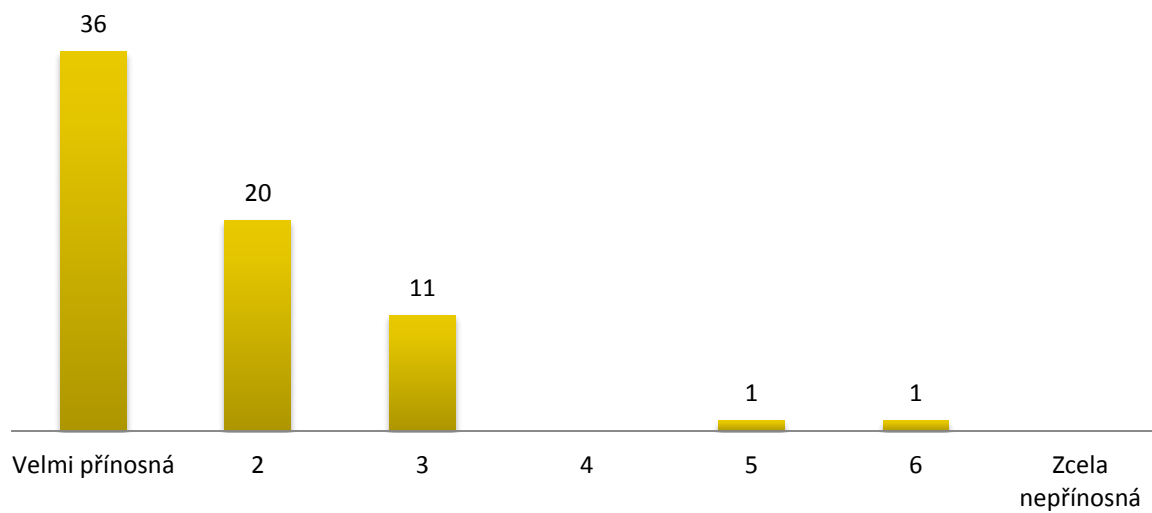
Graf č. 98: Hodnocení přínosu krátkodobé odlehčovací péče pro doprovázené rodiny za PO

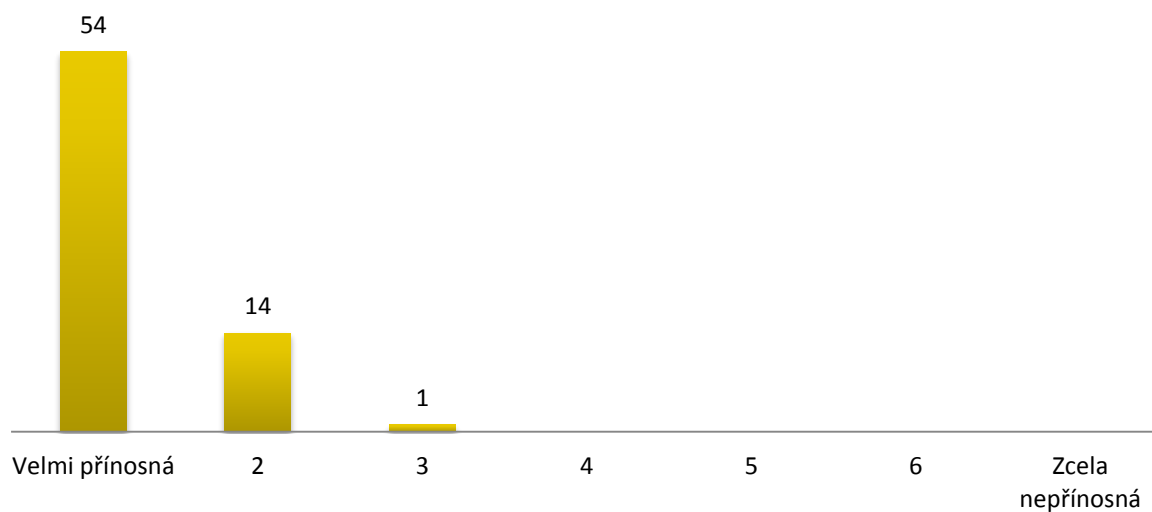
Graf č. 99: Hodnocení přínosu dlouhodobé odlehčovací péče pro doprovázené rodiny za PO

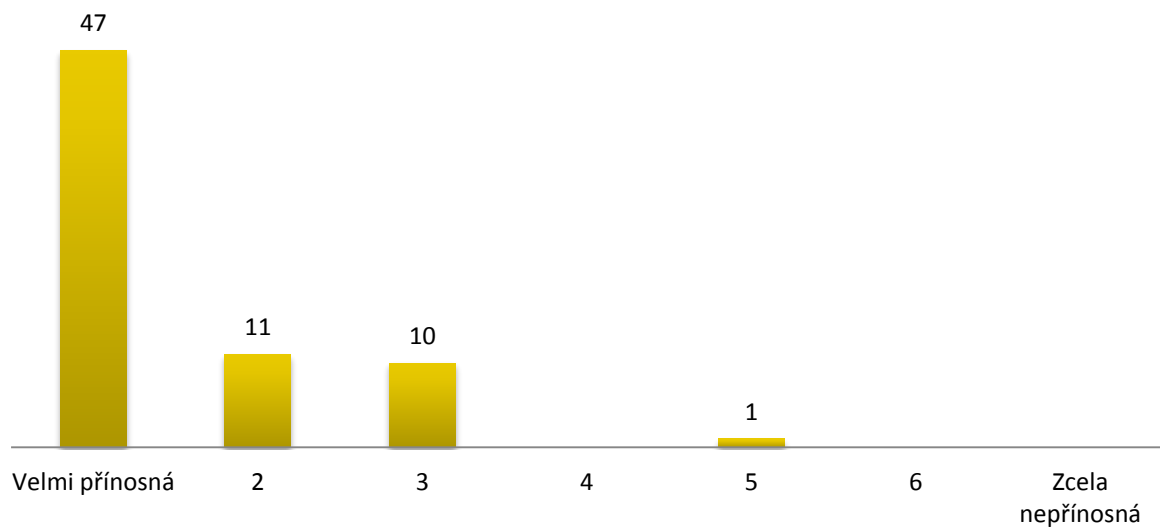
Graf č. 100: Hodnocení přínosu bezplatného vzdělávání pro doprovázené rodiny za PO

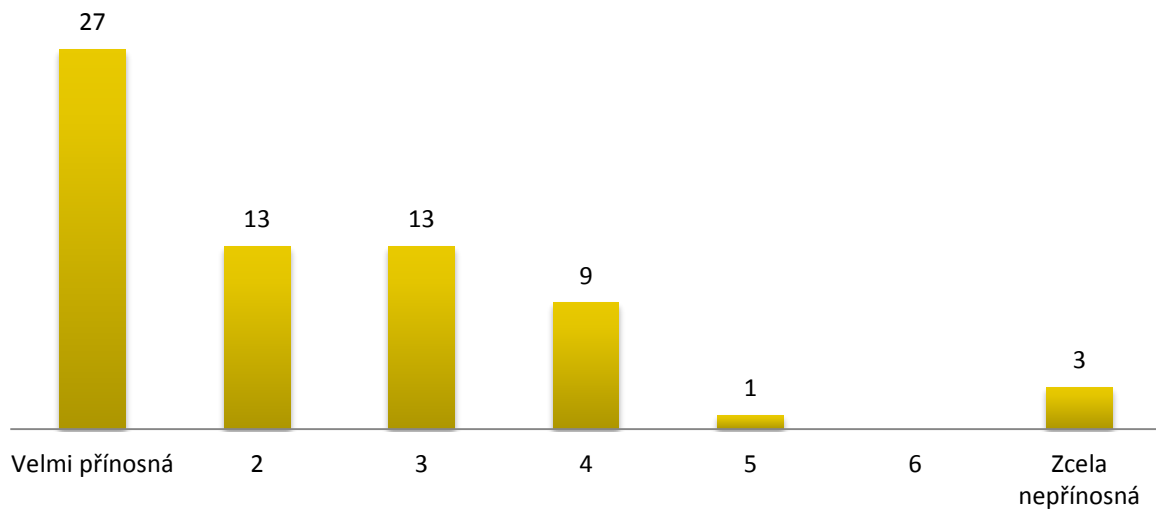
Graf č. 101: Hodnocení přínosu odborného poradenství pro doprovázené rodiny za PO

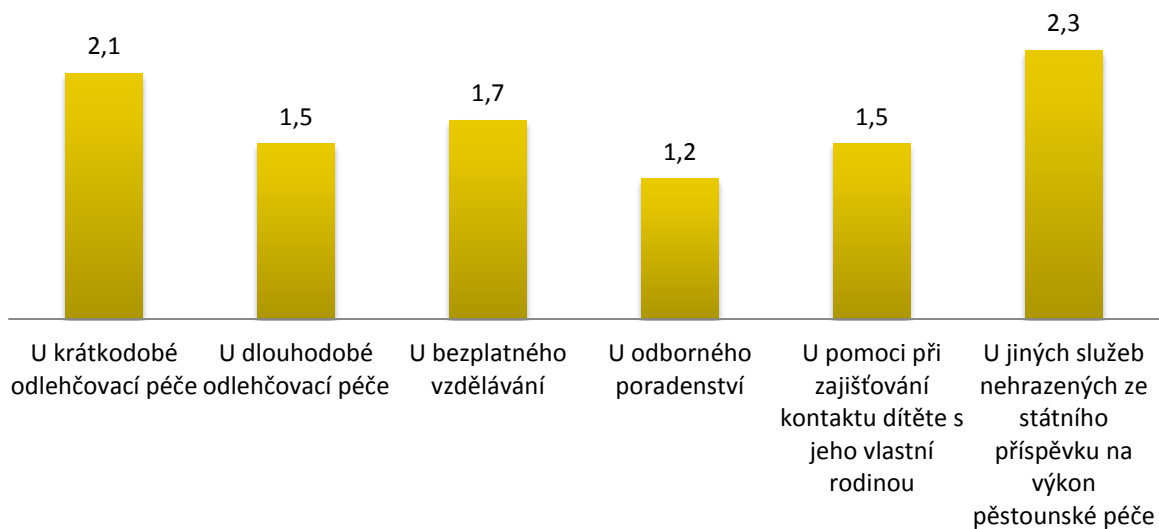
Graf č. 102: Hodnocení přínosu pomoci při zajišťování kontaktu dítěte s jeho vlastní rodinou pro doprovázené rodiny za PO

Graf č. 103: Hodnocení přínosu jiných služeb, nehrazených ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče, pro doprovázené rodiny za PO

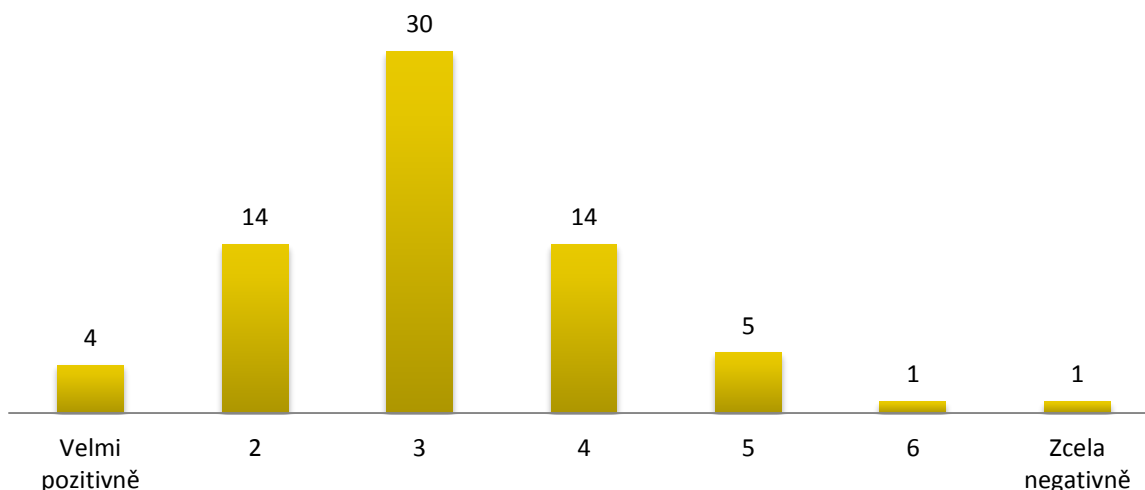

Graf č. 104: Porovnání hodnocení přínosu jednotlivých typů služeb pro doprovázené rodiny za PO

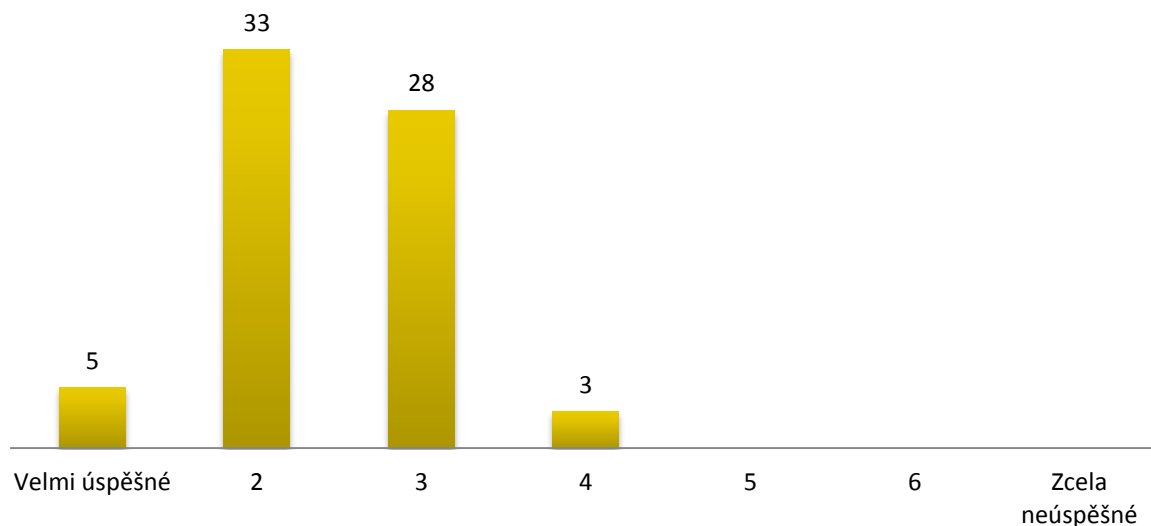
Zmapováno bylo také hodnocení podmínek, například legislativních, finančních, metodických atd., které jsou vytvořeny státem pro služby doprovázení pěstounů. Oslovení zástupci pověřených osob se v této otázce vyjadřovali spíše neutrálně, převažovalo však mírně pozitivní hodnocení podmínek, které stát v této oblasti nastavil (viz graf č. 105).

Graf č. 105: Hodnocení podmínek (legislativa, financování, metodiky atd.), které jsou vytvořeny státem pro služby doprovázení pěstounů, za PO

Všichni respondenti si ovšem myslí, že s danými podmínkami se jejich organizace dokázala úspěšně vyrovnat, zápornou odpověď nezvolil ani jeden z respondentů. Pět zástupců pověřených osob si dokonce myslí, že s nastavenými podmínkami se jejich organizace dokázala vyrovnat velmi úspěšně (viz graf č. 106).

Graf č. 106: Hodnocení, jak se PO dokázala vypořádat s podmínkami (legislativa, financování, metodiky atd.), které byly vytvořeny státem pro služby doprovázení pěstounů

Na otevřené otázky mapující problémy pověřených osob odpovědělo jen minimum respondentů. Odpovědi byly v zásadě podobné jako u respondentů z orgánu sociálně-právní ochrany.

Výsledky kvalitativního šetření a jejich interpretace

Správní rozhodnutí nahrazující dohodu o výkonu pěstounské péče

V kvalitativní části jsme se zaměřili na oblast správních rozhodnutí nahrazujících dohody o výkonu pěstounské péče. Nedojde-li totiž k uzavření dohody v lhůtě 30 dnů, předpokládané v § 47b odst. 2 zákona o sociálně-právní ochraně dětí, zahájí příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí ke dni následujícímu po dni, kdy marně uplynula lhůta k jejímu uzavření, řízení o vydání uvedeného rozhodnutí. Zajímaly nás zkušenosti pracovníků obecních úřadů obcí s rozšířenou působností se správními rozhodnutími a okolnosti jejich vzniku. Nejčastěji jsme se ovšem setkali s takovouto zkušeností: *„To spíš proběhlo z toho začátku, kdy se to muselo se všemi pěstouny uzavřít, nevím, kolik jich bylo, asi 10. Loni jsme neměli žádné.“*

Předpokládáme tedy, že počet vydaných správních rozhodnutí bude mít sestupnou tendenci a měl by se týkat jen případů z roku 2013. Větší množství vydaných správních rozhodnutí v dřívější době bylo spíše důsledkem toho, že si všichni aktéři systému na institut dohod o výkonu pěstounské péče teprve zvykali a mohly tak být promeškány zákonné lhůty limitující uzavření dohod. Správní rozhodnutí navíc jeho držitele podle zákona nijak nelimituje a prakticky se tak rovná dohodě uzavřené s obecním úřadem obce s rozšířenou působností. Na rozdíl od dohody je však správní rozhodnutí vykonatelné.

Kontrola čerpání státního příspěvku na výkon pěstounské péče

Kontrola čerpání státního příspěvku na výkon pěstounské péče podle § 47d zákona o sociálně-právní ochraně dětí a zákona o finanční kontrole byla upravena nejprve Normativní instrukcí č. 17/2013 s účinností od 1. 10. 2013, ta byla později nahrazena Instrukcí náměstkyně ministryně č. 14/2014 s účinností od 1. 10. 2014.

Prvotním cílem tvůrců novely zákona o sociálně-právní ochraně dětí bylo zajistit prostřednictvím státního příspěvku na výkon pěstounské péče stabilní a zákonem garantovaný zdroj financování. Příjemci státního příspěvku v rozhovorech uváděli, že nevědí dostatečně, na jaké aktivity a v jakém rozsahu lze státní příspěvek na výkon pěstounské péče čerpat, a obrací se často se svými dotazy jak na svůj metodicky nadřazený orgán (krajský úřad,

příp. MPSV), tak i na Úřad práce ČR, jež má v gesci kontrolu hospodárného a účelného čerpání státního příspěvku.

Ze strany metodicky nadřízených orgánů a Úřadu práce ČR se však příjemcům státního příspěvku nedostává zcela jasných odpovědí. Často získávají například odpovědi protichůdné. Běžně tak dochází k situaci, že v některých krajích nejsou propláceny nákladové položky, které v jiných krajích propláceny jsou. Prakticky vždy jsme se ovšem setkávali s určitou nejistotou ze strany pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany i pověřených osob: *„Je otázka, jak se bude kontrola dívat na to, jestli jsme to správně metodicky dělili, když nám tu metodu nikdo neřekl. To nás znejišťuje. Mohou tam být náklady, které neuznají, protože nesouvisí s pěstounskou péčí. To je třeba terapie pro adoptované dítě. To dítě je v rodině, kde jsou pěstounské děti, takže oni jsou zároveň rodiče, nebo když děti jedou na respitní pobyt a má to účel respitu pro pěstouny a jede s nimi biologický syn. To je sporné. Řešili jsme doučování, organizace to schovávají za podpůrné vzdělávání. Začíná se tam šmelit. Na kontrole v jiné organizaci řešili, jak rozlišit, když mají jedno služební auto, jestli jednou dělá sociálně-právní ochranu dětí nebo sociální službu, a jak to vyřeší v nákladech.“*

Díky obecnému charakteru výše zmíněné instrukce náměstkyně ministryně dochází také k situacím, kdy se dotazovaní úředníci vyhýbají jednoznačnému výkladu pravidel čerpání státního příspěvku na výkon pěstounské péče. Řada komunikačních partnerů vidí problém také v komunikaci ze strany MPSV, které podle nich neoznamuje změny a aktualizace. Pracovníci organizací tak na novinky v oblasti doprovázení narážejí spíše náhodně.

Dohody se vzhledem k přechodovému období, které obsahovala novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí, začaly uzavírat až v dubnu a květnu 2013. V prvních měsících účinnosti novely neexistovala žádná metodická předloha a pracovníci organizací nevěděli, jak má dohoda vypadat. Existovala obecná pomůcka, která ale mnoho situací neřešila. Chyběly v ní (dle slov komunikačních partnerů) praktické příklady.

Někteří pěstouni neskrývali své rozčarování z poměrně nízké kontroly státu nad hospodařením se státním příspěvkem na výkon pěstounské péče, který směřuje k pověřeným osobám: *„Mělo by to pomáhat pěstounům, ale ty organizace parazitují. Nejsou kontroly, kam ty peníze jdou. Tam to není nastavené. Pak se řekne, že dostáváme 48 000 Kč. Média to nečtou a neřeknou, že pěstoun to nemá.“*

Pěstouni, kteří svou činnost provozují dlouhodobě a působili dříve v zařízení pro výkon pěstounské péče, mají například možnost srovnávat kontrolu financování jejich potřeb z dlouhodobého hlediska: „*Všechno jsem musela zapisovat. Schovávali jsme lístky, co se týkalo dětí, a měla jsem vypočtenou částku za zbytek rodiny, kterou jsem musela vkládat do toho rozpočtu. To chodili kontrolovat. Když já jako pěstoun jsem dělala pěstounskou péči a kontrolovali všechno, tak proč toto neplatí pro ty organizace?*“

Někteří pracovníci orgánů sociálně-právní ochrany naopak navrhli, že by sami mohli rozhodovat o adekvátnosti vynaložených nákladů hrazených ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče, neboť na školeních slyšeli, že každá rodina má příspěvek čerpat individuálně a že rozsah služeb závisí na posouzení orgánu sociálně-právní ochrany (jde zřejmě o posunutý výklad ustanovení, které hovoří o tom, že dohoda o výkonu pěstounské péče a z ní vyplývající služby mají být v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte, a které řeší otázku účelovosti jen doplňkově). Při aplikaci tohoto návrhu by však vznikla situace, kdy by obecní úřad obce s rozšířenou působností, který by uzavíral dohody o výkonu pěstounské péče, kontroloval sám sebe.

SPVPP se jeví z pohledu komunikačních partnerů jako rizikový z několika hledisek:

- ◆ Vzhledem ke koncepci státního příspěvku nedochází k jeho vyúčtování a zbylé finanční prostředky jsou převáděny do dalšího kalendářního roku. U části příjemců státního příspěvku na výkon pěstounské péče dochází k hromadění finančních prostředků na účtech (především obecní úřady obcí a rozšířenou působností mají problémy s jeho vyčerpáním).
- ◆ Koncem roku 2013 i 2014 několik příjemců státního příspěvku zvažovalo vrácení nevyčerpaných finančních prostředků na účet Úřadu práce ČR, tuto variantu však stávající právní úprava nepřipouští.
- ◆ Jako další problém se jeví nejednotný názor MPSV na vyplácení státního příspěvku na výkon pěstounské péče na dohodu, jež byla sepsána s osobou v evidenci, která má např. z důvodu nemoci přerušeno zařazení.
- ◆ Rozdílné názory se týkají také platnosti dohody, vzdělávání pěstouna v tomto období atd.

V únoru 2015 obdrželo dle našich informací Generální ředitelství Úřadu práce ČR (z krajského úřadu) informaci MPSV k využití nevyčerpaného státního příspěvku na výkon pěstounské péče ze dne 26. 1. 2015, jež byla adresována vedoucím odborů sociálních věcí krajských úřadů, Magistrátu hl. m. Prahy a vedoucím oddělení a pracovníkům pro oblast sociálně-právní ochrany dětí. Úřad práce ČR požádal MPSV o spolupráci a inicioval pracovní schůzku, na níž předneslo MPSV své návrhy k vydané metodice a tyto zaslalo MPSV rovněž i v písemné podobě. Ze společného jednání vyplynula potřeba kontinuální spolupráce a vydání podrobnější metodiky ke státnímu příspěvku na výkon pěstounské péče MPSV.

Vyúčtování za poskytnuté služby pro pěstouny

Komunikační partneři ze strany pěstounů by uvítali, kdyby byly ze strany doprovázejících subjektů k dispozici informace o nákladech za služby, které jim byly poskytnuty (jako je tomu například u zdravotních pojišťoven). Někteří o podobných případech i slyšeli: *„Jedna pověřenka má vymyšleno, že každá rodina by měla složku s ceníkem, nějaký list s částkou, a z té by se odečítala částka za vyčerpané služby. A byl by jasný přehled. Jedna paní mi ukázala svou dohodu a překvapilo mě, že tam má spoustu věcí rozepsaných. Já v dohodě toto nemám, je to všeobecné a pro mě uzavřené. Měl by tam být ten ceník a ty vyčerpané peníze. To by mělo být u každé organizace.“*

Měli jsme také možnost navštívit organizaci, která toto pravidelné vyúčtování svým klientům poskytuje. Pracovníci organizace v pravidelném vyúčtování poskytovaných služeb pro své klienty nevidí nic obtížného, považují to naopak za samozřejmost, která napomáhá udržovat s jejich klienty dobré vztahy.

Spokojenost s výší státního příspěvku na výkon pěstounské péče

Důležitým tématem samozřejmě byla spokojenost organizací s výší státního příspěvku na výkon pěstounské péče. Zkušenosti komunikačních partnerů by se daly rozdělit přibližně do čtyř různých skupin:

- ◆ Pro obecní úřady obcí s rozšířenou působností je částka 48 000 Kč na rodinu a na rok dle jejich slov příliš vysoká. Řadu nákladů, jako nájem, mzdy, některé typy služeb atd. jsou schopny zafinancovat z dotace na výkon sociálně-právní ochrany nebo z dotací města. To vytváří nepoměr mezi podmínkami pověřených osob a veřejných orgánů.

Orgány sociálně-právní ochrany navíc nejsou často příliš aktivní v nabízení služeb pro pěstouny: „*My to vůbec nejsme schopni vyčerpat pro ty lidi, protože my tady máme, já nevím, jestli je to tím, že jsme státní instituce, my to máme všechno strašně hlídané, a s tím čerpáním máme v podstatě docela velké problémy, takže na všechno musíme mít poptávky, všechno si musíme tak jako vybojovávat, zdůvodňovat proč jo a proč ne, takže je to takové složitější. Peněz podle mě je dost. Největší část vyčerpáme na ty pobyty, pak školení, menší část už je pak na nějaké ty odborné pomoci.*“ Dochází tak často k tomu, že státní příspěvek se u obecních úřadů obcí s rozšířenou působností kumuluje bez užitku na účtech. Dokonce jsme se dozvěděli, že strategií některých úřadů je uzavírat co nejvíce dohod s pěstouny za účelem příjmu úroků z částek tvořených ze státních příspěvků na výkon pěstounské péče, které mají uloženy v bankách. Při současné míře úrokových sazeb a objemu prostředků jde však spíše o spekulativní informaci.

- ◆ Některé doprovázející organizace, které mají poměrně nízkou kvalitu a nabídku svých služeb, nemají příliš vysoké náklady spojené s doprovázením pěstounských rodin. Tyto organizace zajišťují svým klientům jen minimální rozsah služeb, například povinné 24 hodinové vzdělávání nebo tábory pro děti.
- ◆ Naproti tomu subjekty, které nabízejí pěstounům pestrou nabídku velmi kvalitních služeb a snaží se neustále rozvíjet vztah se svými klienty, se často dostávají do situací, kdy je pro ně částka 48 000 Kč na rodinu nedostatečná: „*Narážíme na potřebu terapeutické práce s dětmi a pěstouny. Tamarážíme na to, že nám chybí peníze. Dá se to platit z dohod, ale jsme tím limitováni. Abychom pokryli kontakt, vzdělávání a respit. My musíme zprostředkovat službu, ale pak hledáme v projektech. Nad rámec děláme to, že při vzdělávání máme zajistit hlídání. Děláme i program, není to jen dohled. Program dělají profíci, kteří umí ty děti vést. Respit platíme z dohod, platíme lektory. Tím se odčerpává kapacita i peníze z dohod.*“ Znevýhodněny jsou také organizace, které více pracují s většími rodinami, případně s postiženými dětmi.
- ◆ Poslední skupinou komunikačních partnerů jsou organizace, které nám sdělily, že výše státního příspěvku je podle nich optimální. Pěstounům nabízejí dle svých slov kvalitní služby a jsou schopny s touto částkou adekvátně vystačit.

Celkově vnímají organizace státní příspěvek na výkon pěstounské péče na rozdíl od různých dotací jako stabilizační prvek v jejich hospodaření. Organizace díky němu mohou

dlouhodobě plánovat a rozvíjet se, protože jim peníze chodí na účty včas a předvídatelně (organizace si je mohou jednoduše spočítat podle počtu dohod, které mají uzavřeny). Přesto řada organizací, které chtějí více zkvalitnit nabídku svých služeb, žádají o peníze různé nadace nebo firemní a soukromé dárce. Stejně tak organizace oceňují i možnost prolínání financování, pokud jsou provozovateli sociálních služeb.

Uzavření dohody s orgánem veřejné správy nebo s pověřenou osobou?

Důležitým tématem, ke kterému se prakticky všichni komunikační partneři chtěli vyjádřit, bylo, zda by dohody měly uzavírat spíše orgány veřejné správy nebo pověřené osoby. Jedním z častých názorů bylo: *„OSPOD nedělá nic. Mám pocit, že by to OSPOD neměl dělat. Neumí ty služby zajistit. Příklad, pojedeme na pohřeb, tak se domluvíme a Vlasta holky pohlídá. Osposťáčka nemůže pracovat mimo pracovní dobu, už tak nemají moc času, nikdo jí to nezohlední.“*

Důležitým faktorem, o kterém mluvili nejen zástupci obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, je také vytíženost pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany. Na agendu uzavírání dohod o výkonu pěstounské péče a jejich naplňování jednoduše pracovníci nemají čas. Úřady jsou navíc často velmi sešněrovány dalšími vnitřními pravidly a přístupy. Přestože by mohly úřady přijmout další zaměstnance na agendu dohod, protože peníze na to mají, vedení města jim to často nedovolí. Jde totiž o záležitost nových tabulkových míst, nových kanceláří, vybavení atd. Na těchto příkladech jde vidět nízká míra flexibility ze strany obecních úřadů obcí s rozšířenou působností. Častým problémem je také stále to, že zaměstnanci obce nemají k dispozici ani auto určené pro návštěvy rodin.

Pro řadu „pasivních“ pěstounů, kteří nepotřebují prakticky žádné služby, je ovšem nejjednodušší možností uzavřít si dohodu o výkonu pěstounské péče právě s obecním úřadem obce s rozšířenou působností. Rodinu tak v zákonných intervalech navštěvuje pouze jeden pracovník (pokud nemá úřad některé pracovníky vyhrazeny pouze pro oblast doprovázení), a nikoli další osoba z jiné organizace. Tito „pasivní“ pěstouni se rekrutují převážně z řad příbuzenské pěstounské péče, tedy pěstounů, kteří neprošli přípravami. Právě na těchto pěstounech mohou také organizace nejvíce „vydělat“. Ve většině případů jim totiž stačí poskytnout pouze povinné 24hodinové vzdělávání (pokud se jej účastní).

Obecní úřady obcí s rozšířenou působností často předávají velké a komplikované rodiny neziskovým organizacím, protože ty mají více času s rodinami pracovat, mají možnost jít více do hloubky: „Počátek byl, že jsme měli dohodu s každým, 90 dohod, ale poté jsme třídili lidi a hledali ty nejrizikovější. Ty jsme si dali na ty NNO, protože tam jsou jiné možnosti. Máme teď 33 dohod. S nimi není moc práce. Jsou to větší děti, prarodiče, pěstouni starších dětí, u kterých dohoda skončí za dva roky. Nové dohody předáváme NNO. Ta myšlenka dohod s OSPOD byla primárně špatně. Jednou za půl roku kontrolujete a mezitím doprovázíte, a pak sám sobě píšete zprávu o doprovodu.“

A jak vlastně vypadá rozdělení pracovní agendy na obecních úřadech obcí s rozšířenou působností, které mají uzavřeny dohody o výkonu pěstounské péče? Setkali jsme se s dvěma druhy řešení této nové agendy. V prvním případě byli na úřad přijati nebo byli vyčleněni pracovníci, kteří vykonávají agendu doprovázení pěstounských rodin na plný úvazek. Nevýhodou, případně výhodou, je, že rodiny tak jsou v kontaktu se dvěma zaměstnanci ze stejného pracoviště, přičemž každý z nich má jinou roli. Řada rodin navíc rozdíl mezi jejich klíčovým sociálním pracovníkem a jinými zaměstnanci orgánu sociálně-právní ochrany plně nevnímá. Ve druhém případě došlo k tomu, že úvazky zaměstnanců byly rozděleny a každý ze zaměstnanců vykonává na určitou část úvazku činnost doprovázení. V těchto případech tak stačí návštěva jednoho pracovníka v rodině místo návštěv dvou pracovníků.

Ač nám většina komunikačních partnerů, a to i ze strany pracovníků obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, sdělila, že preferují uzavírání dohod u pověřených organizací, setkali jsme se i s názorem, že by všechny dohody měly uzavírat pouze orgány veřejné správy: „Já si myslím, že ty dohody by měly všechny dělat úřady a ne pověřené osoby. Pak ty pověřené osoby vůbec nectí, co je v zákoně, a poskytují jim, já nevím co za služby. To my nemůžeme. My jedeme přesně podle zákona i podle zákona o zadávání veřejných zakázek a všechno toto se tam prolíná. Oni si ale dělají, co chtějí, s těmi penězi. Já si myslím, že je to fakt o těch OSPOD. Podle mne, pokud nemají uzavřeny všechny dohody, nebo nemají jich většinu, tak pracují špatně.“

Také jsme se dozvěděli, že podstatným rizikem celého systému uzavírání dohod je, že si některé organizace mohou začít rodiny vybírat. Správně by to jít nemělo, ale organizace mohou zájemcům sdělit, že již mají naplněnou kapacitu. Tato skutečnost je ošetřena standardy kvality sociálně-právní ochrany, systém inspekce kvality se však ještě nerozeběhl.

Výběr organizace a uzavírání dohod

Pěstouni se při výběru organizace, se kterou chtějí uzavřít dohodu o výkonu pěstounské péče, řídí různými aspekty. Řada pěstounů většinou volí ty organizace, se kterými se dostala do kontaktu již v průběhu jejich přípravy. Nesetkali jsme se však mnohokrát s pěstouny, kteří by aktivně vyhledávali tu nejlepší nabídku služeb, které jim organizace může nabídnout, nebo s pěstouny, kteří by své doprovázející organizace někdy vyměnili.

Sepisování dohod o výkonu pěstounské péče a jejich obsah se také různí. Někdy bývá samotný dokument velmi podrobný, jindy jde jen o obecný rámec. Například u některých obecních úřadů obcí s rozšířenou působností jsme se setkali se situacemi, kdy jsou všechny jejich dohody totožné. Vzor dohody totiž musí podle vnitřních pravidel obce projít radou města. Což bývá velmi zdlouhavý proces.

V některých organizacích považují uzavírání dohody o výkonu pěstounské péče za velmi důležitý krok. Už u uzavírání návrhu dohod totiž sděluje pečující osoba osobní citlivé údaje a mapuje se situace celé rodiny. Dochází k přenosu velkého množství důležitých informací, proto by první vhléd do situace měl mít klíčový pracovník a ne někdo jiný, kvůli ochraně osobních a citlivých údajů. Navíc již při první schůzce s budoucími pěstouny vzniká určitá důvěra.

Podpora kontaktu s biologickou rodinou

Téma kontaktu dětí s jejich biologickou rodinou je v oblasti pěstounství jedno z nejproblematičtějších. Řada našich komunikačních partnerů považuje za důležité, aby byl projeven zájem ze strany biologické rodiny, teprve pak lze přemýšlet o spolupráci. Není zde tedy dostatečné uvědomění si skutečnosti, že nejde jen o právo rodičů stýkat se s dítětem, ale také právo dítěte být v kontaktu s blízkými osobami, a to i v případě, že jsou tyto osoby v této oblasti pasivní. Ke kontaktu pak dochází v pravidelných intervalech, spíše po měsících, a doprovázející organizace se při nich snaží při vyžádání asistovat. Jen skutečně několik málo organizací se ale snaží své klienty k této aktivitě nějak intenzivně motivovat.

Pracovníkům jejich role ukládá toto téma otvírat, mapovat historii dítěte a seznámit ho s ní. Pomáhají s kontaktem, asistují a postupně se snaží předat tuto iniciativu pěstounům a osamostatnit je v tomto ohledu.

Častým problémem je asistovaný kontakt u příbuzenské pěstounské péče, kde je zneprátelená celá rodina, která se vzájemně pomlouvá a osočuje. Velmi náročné je také udržovat kontakty u rodin s dětmi od více rodičů: *„Když to jsou sourozenci, je to dobré, ale když tam jsou tři různé děti, šest rodičů, dvanáct babiček. Pak se ukazuje ta intenzita práce a náročnost kontaktu. Připravujeme intenzivně rodiče, pěstouny i děti tak, aby to bylo bezpečné a koordinované. Pak nám nezbývá čas na ostatní.“*

Využití nabízených služeb

Schopnost pěstounů využívat nabízené služby často koreluje s kvalitou jejich přípravy. Služby například neumí/nechtějí využívat příbuzenští pěstouni nebo pěstouni, kteří prošli přípravou ještě před několika lety. Nejžádanější je podpora ze strany doprovázejících organizací především první rok, kdy je pěstounům dítě svěřeno, a v období jeho puberty.

Na druhou stranu organizace často nemají potřebné odborníky, aby pěstounům nabídli odbornější pomoc, například psychologickou nebo terapeutickou. Maximálně pěstounům zajistí pobyt, vzdělávání nebo hlídání dětí. Rodiny si děti navíc často pohlídají mezi sebou.

Nejžádanější jsou tedy skutečně spíše odlehčovací služby: *„Já myslím, že to odlehčení je věc, po které pěstouni opravdu volají. Věc, kterou opravdu potřebují. To řešíme s každou tou rodinou individuálně. Zjišťujeme, jaké mají potřeby, jakou formou by jim to vyhovovalo nejvíce. Domlouváme se s nimi, jestli pošlou dítě na tábo nebo zda budeme hledat zdroj v širším příbuzenstvu, nebo zda budou potřebovat najít nějakého člověka/pracovníka, který může dítě pohlídat v nějakém kratším časovém úseku.“*

Prakticky všichni komunikační partneři by ovšem uvítali rozšíření možností položek, na které lze státní příspěvek na výkon pěstounské péče využít (v kvantitativní části výzkumu však většina respondentů označila stávající okruh zákonných nároků za dostačující).

Žádaná je služba doučování dětí a komunikační partneři si stěžovali na to, že nemůže být proplácena. Za sporné je například označováno také hrazení pobytů na vzdělávacích akcích pouze pro děti svěřené do pěstounství a pěstounům, nikoli pro vlastní biologické děti pěstounů.

Žádané jsou ovšem i specifické služby, které bývají často velmi nákladné: *„Je to obličejová terapie, to se nikde nehradí. Neptala jsem se na to, ale minule nám to proplatila*

jen jednou. Máme mít psychologa pro nejstaršího chlapce a to se má taky hradit z vlastní kapsy. Nevím, jaké to bude, jak často, jednou za měsíc je to 1500 Kč, ale jednou jsme měli jezdit každý týden! Osobní asistenty nemůžeme zaplatit. Přesně to dětem chybí.“

Jako problém je také označováno neproplácení kroužků. Přitom například u příbuzenských pěstounů, často u prarodičů, dochází k tomu, že pěstouni peníze na kroužky nemají. Ve státním příspěvku na výkon pěstounské péče je tedy spatřován zdroj finančních prostředků, který by měl nahrazovat deficity v jiných systémech (vzdělávacím, zdravotnickém atd.), nebo řešit nepříznivou sociální situaci některých pěstounských rodin.

Povinné vzdělávání pěstounů

Nejvyužívanější službou, která je ze strany doprovázejících organizací pěstounům nabízena, je povinné 24hodinové vzdělávání. Slovo povinné je ovšem třeba brát s nadhledem. Jak se totiž ukazuje, není porušení této povinnosti nikterak bezprostředně sankcionováno: *„Pečující osoby mají povinnost ze zákona vzdělávat se 24 hodin za rok, ale není promyšlená žádná páka na ně, když nechtějí. Dokud nebude ta povinnost podložena nějakým důsledkem v případě neplnění, tak bude řada pěstounů nebo pečujících osob, které se vzdělávat nebudou.“* Sami zástupci doprovázejících organizací ovšem neví, zda by zrovna porušení této povinnosti mělo být důvodem k nějakým sankcím nebo důvodem k rozvázání dohody.

„Někteří jen mlčí nebo kritizují zákon, nadávají. Odsedí to. Máme osmdesát rodin, rebelů je tak pět rodin. Pět rodin narušuje skupinu. Tam se ukáže v tom kolečku ta rozdílnost pěstounů a příbuzenských pěstounů. Systém služby pro ně měl být jiný a nyní jsou dohromady.“

Problematickým faktem také je, že pro vzdělávání nejsou žádné standardy (vzdělávání pro pěstouny nelze akreditovat). Není určeno, kdo by měl školit a přednášet. Za vzdělávání může být považováno i studium literatury nebo rozhovor s klíčovým pracovníkem. Občas se také pracovníci doprovázejících organizací setkávají se situací, kdy mají pěstouni zájem o vzdělávání, které ovšem není podle pracovníků organizace pro pěstouny nijak přínosné nebo vhodné.

Celkově se dá ovšem říci, že mezi pěstouny proběhl určitý posun a začínají vzdělávání vnímat jako přínos. Nutno ovšem dodat, že i doprovázejícím organizacím trvalo nějakou dobu, než našly optimální podobu vzdělávání pro své klienty.

Právě téma vzdělávání pěstounů je také jednou z oblastí, kde zástupci obecních úřadů obcí s rozšířenou působností vidí nerovné podmínky ve vztahu k pověřeným osobám. Domnívají se, že jsou více svázány zákony, především zákonem o veřejných zakázkách. Úřad musí na vzdělávání pěstounů vypisovat zadávací řízení, ve kterých bývá rozhodujícím faktorem cena, nikoli kvalita. Z toho vyplývá, že zaměstnanci úřadů nemají úplně jasnou představu o podmínkách činnosti pověřených osob, na které se vztahuje zákon o veřejných zakázkách zcela totožným způsobem. Na straně obcí může být problém ve vnitřních předpisech a směrnicích obce týkajících se veřejných zakázek, které mohou stanovit přísnější podmínky, než vyžaduje zákon.

Příbuzenští versus nepřibuzenští pěstouni

Ze strany komunikačních partnerů bylo prakticky vždy nastoleno téma příbuzenské versus nepřibuzenské pěstounské péče. Spojení těchto dvou velmi odlišných skupin považují komunikační partneři za nešťastné. Nejenže příbuzenští pěstouni neprošli přípravou, což je následně velmi odlišuje od rodin, které prošly posledními přípravami, například programem PRIDE, ale příbuzenští pěstouni mají i velmi odlišné potřeby. Jedná se často o rodiny po silném kolapsu. Zcela odlišná je i motivace k pěstounství: *„Po novele rodin přibylo a byly tam i takové, které nebyly až tak motivované. Přibylo prarodičů, strejdů. Tam je to vnímáno jinak. Na to jsme si museli zvyknout. Jsou tam jiné potíže, zátěž je mezigenerační. Často je to i sanační práce mimo tu pěstounskou péči.“*

Prakticky tak v organizacích dochází k tomu, že z příbuzenských i nepřibuzenských pěstounů se stávají dvě samostatné skupiny, což je umocněno nejvíce na vzdělávacích a pobytových akcích.

Podávání pravidelných zpráv obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, dohled v rodinách a předávání informací

Mezi povinnostmi pověřených osob patří také vykonávání dohledu v rodinách v pravidelných intervalech: *„Jednou za dva měsíce dle zákona. Snažíme se s nimi být*

o samotě. Ze začátku to drhlo, pak se to spravilo, ale máme i rodinu, která odmítá dosud. Ta povinnost je naplněna na společné akci, to dítě tam je, a protože ty děti jsou v pohodě, tak z toho neděláme vědu. Jinak bychom to řešili s OSPOD.“

Povinností je také jednou za šest měsíců psát zprávu obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností. Každý úřad vyžaduje jiný typ informací, některé úřady zprávy zakládají, některé se jimi nezabývají. Pověřené organizace po obecních úřadech na oplátku většinou žádají individuální plán a vyhodnocení situace dítěte a rodiny, tedy povinně zpracovávané dokumenty dle § 10 odst. 3 zákona o sociálně-právní ochraně dětí. Pokud úřady nemají kapacitu, navrhují pověřené osoby často spolupráci. Dochází tak ke konání třístranných schůzek, například už při uzavírání dohody. Orgán sociálně-právní ochrany navrhuje, co je třeba, rodina to, co potřebuje, a pověřená osoba to, co je možné.

Individuální plán ochrany dítěte sestavuje často obecní úřad obce s rozšířenou působností a pověřená osoba také společně. Revize je opět společná. Někdy dostane pověřená osoba individuální plán hotový, aniž by jej rodina viděla. Klient je informován o obsahu zprávy a kontaktech s úřadem. Na šetření někdy chodí pracovníci obecního úřadu a pověřené osoby také společně, aby se nezvyšovala náročnost pro rodiny. Přínosem dohod by tedy měla být mimo jiné intenzivnější spolupráce obecního úřadu obce s rozšířenou působností a pověřené osoby. Je to nutnější než u sociální služby, kde neexistovala v tomto ohledu žádná povinnost. Na druhé straně jsme se ovšem setkali i s pracovníky úřadů, kteří komunikaci s pověřenými osobami příliš nevítají: *„Oni mi tady kolikrát volají a říkají, my musíme udělat tohle a tohle. A já na to, prosím Vás, to děláme my v rámci sociálně-právní ochrany ... no já si zavolám na ministerstvo, že s námi nechcete spolupracovat ... ale já s Vámi nebudu vůbec spolupracovat, kde jste vzali osobní údaje, jak to, že víte o tom dítěti tolik? Víte, kolikrát ty služby udělají takový průšvih, že nám to tu rodinu úplně rozloží, a my to pak řešíme.“*

Počet rodin na klíčového pracovníka a jeho kvalita

Důležitým indikátorem kvality poskytovaných služeb ze strany doprovázejících organizací, ale i hospodaření organizací, je počet rodin, které připadají na jednoho klíčového sociálního pracovníka. Setkali jsme se s rozpětím od 15 rodin na pracovníka až po 45 rodin na pracovníka, který k této práci vykonával ještě další činnosti v oblasti sociálně-právní ochrany.

Pěstouni hodnotili také často kvalitu svých klíčových sociálních pracovníků a oceňovali často jejich praktičnost: *„V té první organizaci to bylo všechno akademické. Máme teď paní, která je pěstounka čtyř dětí. To je velká výhoda. Bere to jako my, jako pěstoun. Když jsou školení a víkendy, tak se to řídí podle dětí. Byly dny, kdy jsme byli v koncích a potřebovali si povykládat s někým blízkým. Okolí se stáhlo, nechápali nás, kamarádi odpadli, vynechali nás. Jednou za čas potřebujete s někým projít ty těžkosti a legrace. To ani s vlastními dětmi nezažijete.“*

Na druhé straně bylo právě toto často pranýřováno zástupci doprovázejících organizací: *„Někdy klíčoví pracovníci jsou odborníci, studovaní, a pak jsou organizace, kde jsou klíčoví pracovníci rekrutováni z pěstounů. Pak je tam přátelská báze, tykají si, není tam respekt a to se mi nelíbí. Jde o to, že by tam měla být pořád profesionální úroveň.“*

Očekávání pěstounů od doprovázející organizace

Pěstouni na institutu dohod o výkonu pěstounské péče oceňují nejvíce osobu klíčového sociálního pracovníka. Oceňují, že mají jednu osobu, na kterou se mohou prakticky kdykoli obrátit a ke které mohou mít důvěru: *„A když jdete do toho vztahu a historie hlouběji, tak tam je důležitá ta důvěra pěstouna. Bez toho to nejde. Asi zároveň dohody vyjasnily, že pěstoun má nárok na služby a zároveň je zaměstnancem státu. Dohody dávají jasný rámec i organizacím, které pěstounům pomáhají. Pomohlo nám to zvýšit prestiž toho, že víme, co děláme. Dříve stačilo, že se dítě umístilo.“*

Na druhé straně bylo několik pěstounů vztahem k doprovázející organizaci zklamáno: *„Máme být partnerem, někdo to tak i chápal, jakože jsme jejich podřízení. Mají peníze, které mají využít tak, aby se mi dobře pracovalo. Abychom byli s organizací partneři a mohli jsme si říci požadavky vzájemně. Ted' je to tak, že oni jsou nad námi a mají bič.“*

Analýza silných a slabých stránek institutu dohod

Na základě výsledků kvantitativního i kvalitativního výzkumu lze definovat tyto silné a slabé stránky institutu dohod o výkonu pěstounské péče a s ním spojeného státního příspěvku na výkon pěstounské péče:

Silné stránky:

- Převažující pozitivní hodnocení přínosu nově zavedených služeb pro pěstounské rodiny ze strany všech rozhodujících aktérů systému.
- Pozitivní hodnocení institutu dohod o výkonu pěstounské péče ze strany osob pečujících a osob v evidenci.
- V zásadě dostačující spektrum zákonných nároků osob pečujících, osob v evidenci a dětí svěřených do péče těchto osob, nebyly zaznamenány významnější požadavky na rozšíření těchto nároků.
- Pozitivně vnímaný vztah klíčových sociálních pracovníků doprovázejících organizací a pěstounů (sociální pracovníci jsou vnímáni jako osoby, na které se mohou pěstouni s důvěrou obrátit).
- Státní příspěvek na výkon pěstounské péče jako stabilizující prvek systému služeb pro pěstounské rodiny, předvídatelný finanční zdroj umožňující (na rozdíl od dotací) plánování služeb a jejich rozvoj.

Slabé stránky:

- Rozdílný přístup ke kvalitě poskytovaných služeb ze strany doprovázejících organizací.
- Pověřené osoby a obecní úřady obcí s rozšířenou působností, které poskytují nedostatečné služby, mají dostatek finančních zdrojů, naopak pro poskytovatele kladoucí vysoký důraz na kvalitu práce je výše státního příspěvku na výkon pěstounské péče nedostačující.
- Dosud nerealizované inspekce dodržování standardů kvality sociálně-právní ochrany a kontroly využívání státního příspěvku na výkon pěstounské péče (nejistota doprovázejících subjektů ve věci správnosti postupů a využívání veřejných zdrojů).

- Neprovázanost systému inspekce kvality sociálně-právní ochrany a procesu vydávání nebo odnětí pověření k výkonu sociálně-právní ochrany.
- Vysoký počet pěstounských rodin připadajících na jednoho klíčového sociálního pracovníka u některých doprovázejících organizací.
- Dohody o výkonu pěstounské péče nejsou u některých osob pečujících a osob v evidenci vnímány jako smluvní vztah (necítí partnerský přístup ani možnost aktivně smluvní vztah ovlivňovat). Dohoda je u těchto osob vnímána jako jednostranné správní rozhodnutí úřadu.
- Podceňování významu kontaktu dítěte svěřeného do pěstounské péče s rodiči, dalšími příbuznými a osobami dítěti blízkými a povinnosti udržovat sounáležitost dítěte s těmito osobami vyplývající pěstounům z občanského zákoníku.

Návrh metodických úprav institutu dohod o výkonu pěstounské péče

Analýza prokázala, že mnohé z uváděných slabých stránek institutu dohod o výkonu pěstounské péče a celého systému doprovázení vyplývají z určité nejistoty doprovázejících subjektů o správnosti postupů, zejména co se týče náplně a kvality poskytovaných služeb a čerpání státního příspěvku na výkon pěstounské péče. Část pěstounů pak má obavy o účelné nakládání s veřejnými zdroji.

V zákoně o sociálně-právní ochraně dětí a prováděcí vyhlášce jsou zakotveny mechanismy pro kontrolu kvality služeb poskytovaných pověřenými osobami. Rovněž činnost orgánů sociálně-právní ochrany je upravena standardy kvality sociálně-právní ochrany. Pro splnění podmínek stanovených těmito standardy bylo stanoveno přechodné období do 31. prosince 2014. Neproběhly proto prozatím žádné inspekce činnosti pověřených osob a kontroly krajských úřadů zaměřené na kvalitativní stránku aktivit obecních úřadů obcí s rozšířenou působností v oblasti „doprovázení“ pěstounských rodin.

Z hlediska metodického přístupu je nutno klást důraz na význam inspekci a kontrol a zřetelné odlišení doprovázejících subjektů (úřadů i pověřených osob), které vykonávají doprovázení pouze formálně, a těch, které poskytují pěstounským rodinám skutečně kvalitní službu. Standardy kvality sociálně-právní ochrany ukládají pověřeným osobám zpracovat písemně pracovní postupy a metodiky zaručující řádný odborný výkon činností realizovaných na základě pověření k výkonu sociálně-právní ochrany (příloha č. 2 prováděcí vyhlášky, kritérium 9). Podobně by měly postupovat i orgány veřejné správy, které služby doprovázení pěstounské péče poskytují.

V případě obecních úřadů obcí s rozšířenou působností je nutno jasně rozlišovat mezi agendou sociálně-právní ochrany (zejména dohled nad vývojem dítěte svěřeného do náhradní rodinné péče podle § 19 odst. 4 zákona o sociálně-právní ochraně dětí) a naplňování práv a povinností osob pečujících a osob v evidenci, s nimiž úřad uzavřel dohodu o výkonu pěstounské péče. V prvním případě vystupuje úřad jako subjekt veřejné moci. V druhém případě se stává poskytovatelem služby a spolupracuje s pěstounskou rodinou na partnerském

principu. Je vhodné metodicky ošetřit, aby tyto činnosti byly v rámci pracoviště personálně odděleny.

Výzkum poukázal na některé nejasnosti v oblasti využívání státního příspěvku na výkon pěstounské péče. Není dostatečně chápán charakter tohoto státního příspěvku a jeho účel (jsou vznášeny požadavky na to, aby příspěvek kryl aktivity, které by měly být hrazeny z jiných veřejných zdrojů nebo dávek pěstounské péče). Respondenti požadují přesnější informace o možnosti využívání státního příspěvku včetně praktických příkladů. Tuto roli mohou částečně naplnit výsledky kontrol Úřadu práce ČR, které by měly být zpočátku spíše metodického charakteru.

Doporučujeme utvořit pracovní skupinu, složenou ze zástupců MPSV, Úřadu práce ČR, krajských a obecních úřadů a pověřených osob, která vyhotoví podrobný metodický výklad s nastavenými podmínkami čerpání státního příspěvku na výkon pěstounské péče, se všemi souvislostmi a vyjasněnými oblastmi čerpání, v němž budou zároveň promítnuty dosavadní nejožehavější dotazy a problémy z praxe. Instrukce náměstkyně ministryně č. 14/2014, která je vodítkem pro kontroly Úřadu práce ČR, by měla být doplněna podrobnou metodikou s uvedením praktických příkladů.

Návrh legislativních změn v souvislosti s institutem dohod

Výzkum prokázal, že stávající právní úprava dohod o výkonu pěstounské péče nevyžaduje (při zachování současné koncepce služeb pro pěstounské rodiny) zásadnější legislativní změny. Zpracovatel identifikoval pouze několik problémů, na které reaguje těmito návrhy na legislativní úpravy:

- Provázání inspekci sociálně-právní ochrany u pověřených osob s procesem vydání (resp. odnětí) pověření k výkonu sociálně-právní ochrany (§ 49 a § 50 zákona o sociálně-právní ochraně dětí). Pokud inspekce kvality sociálně-právní ochrany zjistí závažné nedostatky v kvalitě poskytovaných služeb, neexistuje účinný sankční mechanismus.
- Úprava přílohy č. 1 prováděcí vyhlášky, kritérium č. 8d. Podle stávajícího znění může jeden zaměstnanec zařazený v orgánu sociálně-právní ochrany pracovat maximálně se 40 rodinami osob pečujících nebo osob v evidenci. Praxe ukazuje, že skutečně kvalitní sociální práce je možná s maximálně 25 (v krajním případě se 30) pěstounskými rodinami. Některé organizace tento počet překračují (existují i výjimečné případy, kdy není dodržena ani prováděcí vyhláška). Přestože se příloha č. 1 prováděcí vyhlášky týká pouze orgánů sociálně-právní ochrany, v otázce maximálního počtu rodin je vnímána jako směrodatná i pro pověřené osoby. Změny vyhlášky (snížení maximálního počtu rodin na jednoho pracovníka) tak může mít dopad i do tohoto segmentu doprovázejících organizací.
- Zvážit možnost akreditace vzdělávacích programů pro osoby pečující a osoby v evidenci. Současná právní úprava stanovuje rozsah vzdělávání (§ 47a odst. 2 písm. f, zákona o sociálně-právní ochraně dětí) a jeho obsah (§ 5 prováděcí vyhlášky). Není upravena forma vzdělávání a neexistuje kontrolní mechanismus kvality poskytovaného vzdělávání. Otázkou je, zda lze cílovou skupinu pěstounů zařadit do již existujícího systému akreditací v oblasti sociálních služeb. Osoby pečující ani osoby v evidenci nelze označit za profesní pracovníky. V úvahu tedy připadá (legislativně) svébytný systém akreditací, který však může používat stejné principy a organizační zajištění jako již existující systém akreditací vzdělávacích programů zajišťovaný MPSV.

- Zavést možnost vratky státního příspěvku na výkon pěstounské péče do státního rozpočtu v případě, že doprovázející subjekt nedočerpal poskytnuté finanční prostředky a nebude již uzavírat žádné další dohody o výkonu pěstounské péče (např. v případě odnětí pověření).
- S určitým časovým odstupem, po vyhodnocení účinnosti kontrol čerpání státního příspěvku na výkon pěstounské péče prováděných Úřadem práce ČR, doporučujeme případně zvážit změnu charakteru tohoto finančního transferu na dotaci. Tato změna by však vyvolala nepoměr vůči obdobnému typu státního příspěvku v oblasti sociálně-právní ochrany (státní příspěvek pro zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc). Dotační systémy, jejichž součástí je podrobné vyúčtování poskytnutých prostředků, jsou navíc výrazně administrativně náročnější (je na místě otázka skutečného přínosu, zda náklady na administraci nepřeváží přínos získaný detailní kontrolou čerpání).
- Posledním tématem, které dává zpracovatel analýzy spíše ke zvážení, je rozšíření stávajícího okruhu výpovědních důvodů dohody o výkonu pěstounské péče ze strany doprovázející organizace (např. explicitně vyjádřený výpovědní důvod při neplnění povinnosti osoby pečující / osoby v evidenci vzdělávat se v zákonem stanoveném rozsahu). Tuto záležitost je však možné řešit i prostřednictvím metodické podpory (vysvětlení stávajících zákonných mechanismů upravených v současné době § 47c odst. 2 písm. a/ zákona o sociálně-právní ochraně dětí).

Výše uvedené návrhy počítají se zachováním stávající koncepce zajišťování služeb pro pěstounské rodiny. Ve výzkumu byla ze strany respondentů často vznášena otázka, zda je vhodné, aby orgány sociálně-právní ochrany vystupovaly v roli poskytovatelů služeb. Výzkum ukázal na rozdíly v přístupu k doprovázení ze strany obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a pověřených osob. Pěstouni, jejichž smluvním partnerem je pověřená osoba, čerpají větší rozsah služeb, lze tedy předpokládat větší intenzitu sociální práce.

Úřady poukazují na velkou zátěž v jiných oblastech sociálně-právní ochrany, která jim neumožňuje pěstounské rodiny doprovázet dle jejich představ. Výši státního příspěvku na výkon pěstounské péče považují za příliš vysokou (téměř polovina respondentů), na stranu druhou některé náklady hradí z dotace na výkon sociálně-právní ochrany. Změna celkové

koncepce by však vyžadovala zcela novou právní úpravu, je tedy tématem diskuse ze střednědobého až dlouhodobého hlediska.

Prameny a literatura

Důvodová zpráva k novele zákona o sociálně-právní ochraně dětí (Sněmovní tisk č. 564, 6. volební období)

MACELA, M., HOVORKA, D., KŘÍSTEK, A., TRUBAČOVÁ, K., ZÁRASOVÁ, Z. (2015). *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. Komentář*. Praha. Wolters Kluwer.

Vyhláška č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí

Výkaz V-20 – roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochrany za rok 2013

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění

Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole, v platném znění

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Přílohy

Příloha č. 1:

Dotazník: pěstouni

1. **Pečujete o nezletilé dítě, svěřené Vám do pěstounské péče, poručenské péče, případně, které je Vám svěřeno do péče rozhodnutím soudu před samotným rozhodnutím o svěřením dítěte do pěstounské nebo poručenské péče?**
 - a) Ano
 - b) Ne (*Ukončení dotazníku*)

2. **Máte toto dítě ve společné pěstounské péči?**
 - a) Ano (*Přejděte na otázku č. 4*)
 - b) Ne (*Přejděte na otázku č. 3*)

3. **Jste:**
 - a) Žena
 - b) Muž

4. **Vyberte prosím z nabídky kraj, ve kterém máte trvalé bydliště:**

5. **Jaký je rok Vašeho narození?**
Osoby mající dítě ve společné péči uvedou svůj věk každý zvlášť

6. **Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?**
Osoby mající dítě ve společné péči uvedou své vzdělání každý zvlášť
 - a) Základní, bez vzdělání
 - b) Střední bez maturity, vyučen
 - c) Střední s maturitou
 - d) Vyšší odborné
 - e) Vysokoškolské – bakalářské
 - f) Vysokoškolské – magisterské, inženýrské, doktorské

7. **Pobíráte kromě dávek pěstounské péče nějaké další druhy sociálních dávek?**
Osoby mající dítě ve společné péči uvedou každý zvlášť
Můžete označit více možností

- a) Pobírám podporu v nezaměstnanosti a podporu při rekvalifikaci
- b) Pobírám dávky státní sociální podpory (např. příspěvek na bydlení, přídavek na dítě, rodičovský příspěvek)
- c) Pobírám dávky pomoci v hmotné nouzi
- d) Nepobírám jiné typy dávek

8. Představte si, že byste najednou shodou nešťastných okolností přišla/přišel o veškeré příjmy domácnosti. Kolik měsíců budete schopna/schopen vyžít ze svých úspor?

Označte pouze jednu možnost

- a) Méně než 1 měsíc
- b) 1 měsíc
- c) 2–3 měsíce
- d) 4–6 měsíce
- e) Více než 6 měsíců
- f) Nevím

9. Jste:

Osoby mající dítě ve společné péči uvedou každý zvlášť

Označte pouze jednu možnost

- a) Zaměstnanec ve veřejné správě sektoru
- b) Zaměstnanec v soukromém sektoru
- c) Podnikatel, OSVČ
- d) Nezaměstnaný
- e) Důchodce
- f) Na rodičovské dovolené, v domácnosti
- g) Pouze pěstoun (pěstounská péče je jediným zdrojem příjmů)
- h) Jiná možnost; Jaká:

10. Jaký je počet nezletilých dětí, o které pečujete (celkem včetně vlastních):

11. Uvedte prosím právní formu péče o děti, které jsou Vám svěřeny:

U každé formy péče vypište počet dětí (u pěstounské péče na přechodnou dobu počet dětí, které byly ve Vaší péči v průběhu roku 2014)

	Počet dětí
a) Pěstounská péče	
b) Předpěstounská péče	
c) Osobně pečující poručník	
d) Pěstounská péče na přechodnou dobu	

12. Máte nějaký příbuzenský vztah alespoň k jednomu z dětí, které máte v předpěstounské, pěstounské nebo poručenské péči?

- a) Ano (Přejděte na otázku č. 13)
b) Ne (Přejděte na otázku č. 14)

13. O jakou formu příbuzenského vztahu jde?

U každé formy vypište i počet dětí

	Počet dětí
a) Prarodič dítěte	
b) Sourozenec dítěte	
c) Strýc/Teta	
d) Jiný příbuzenský vztah k dítěti; Jaký:	

14. Máte uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče:

- a) S místně příslušným obecním úřadem obce s rozšířenou působností organizací
b) S jiným obecním úřadem obce s rozšířenou působností, obecní úřad, krajský úřad
c) S osobou pověřenou k výkonu SPOD
d) Mám správní rozhodnutí OSPOD

15. Myslíte si, že jste dostatečně informováni o službách pro pěstouny, na které máte dle zákona nárok?

Označte svůj názor na škále

Určitě ano	1	2	3	4	5	6	7	Určitě ne
------------	---	---	---	---	---	---	---	-----------

16. Nabídka služeb pro pěstouny je pestrá, zkuste ke každé uvedené službě označit, jak moc Vám pomáhá:

Označte svůj názor na škále

a)	Účelová (krátkodobá) odlehčovací péče	Velmi přínosná	1	2	3	4	5	6	7	Zcela nepřínosná
b)	Dlouhodobá odlehčovací péče (14 dnů v roce)	Velmi přínosná	1	2	3	4	5	6	7	Zcela nepřínosná
c)	Bezplatné vzdělávání pěstounů	Velmi přínosné	1	2	3	4	5	6	7	Zcela nepřínosné
d)	Odborné poradenství	Velmi přínosné	1	2	3	4	5	6	7	Zcela nepřínosné
e)	Pomoc při zajišťování kontaktu dítěte s jeho vlastní rodinou	Velmi přínosná	1	2	3	4	5	6	7	Zcela nepřínosná

17. Kolikrát jste přibližně čerpal/a vybrané typy služeb v roce 2014?

	Počet
a) Účelová (krátkodobá) odlehčovací péče	dnů
b) Dlouhodobá odlehčovací péče	dnů
c) Bezplatné vzdělávání pěstounů	hodin
d) Odborné poradenství	hodin
e) Pomoc při zajišťování kontaktu dítěte s jeho vlastní rodinou	hodin

18. Můžete si kurzy povinného vzdělávání vybírat, nebo jsou Vám tyto kurzy striktně předepsány?

- a) Ano, mohu si vybírat prakticky jakékoli kurzy
- b) Ano, kurzy si mohu vybrat po předchozí konzultaci
- c) Ne, kurzy jsou mi striktně předepsány

19. Jaké formy povinného vzdělávání jsou Vám nabízeny ze strany Vaší doprovázející organizace nebo OSPOD?

Můžete označit více možností

- a) Jednodenní kurz
- b) Vícedenní (víkendový) kurz
- c) Samostudium
- d) Individuální vzdělávání prostřednictvím pracovníka doprovázející organizace nebo OSPOD
- e) E-learning
- f) Jiné; Jaké:

20. Jakým formám povinného vzdělávání dáváte přednost?

Můžete označit více možností

- a) Jednodenní kurz
- b) Vícedenní (víkendový) kurz
- c) Samostudium
- d) Individuální vzdělávání prostřednictvím pracovníka doprovázející organizace nebo OSPOD
- e) E-learning
- f) Nemám o žádnou formu vzdělávání zájem; Uveďte prosím důvod Vašeho nezájmu:
.....

21. Jakým tematickým oblastem v rámci povinného vzdělávání dáváte přednost?

Můžete označit více možností

- a) Sociálně-právní oblast (legislativa, dávkové systémy apod.)
- b) Psychologie, komunikace, zvládání krizových situací

- c) Praktické vzdělávání (přenos zkušeností) v oblasti výchovy a péče o dítě
- d) Péče o specifické skupiny dětí (zdravotně postižené děti, děti jiného etnika, týrané, zneužívané děti apod.)
- e) Škola – domácí příprava, výukové problémy, šikana
- f) Identita dítěte v náhradní rodině, kontakt a vztahy s biologickou rodinou
- g) Jiné; Jaké:

22. Na některé vzdělávací aktivity je třeba dojíždět na vzdálenější místa. Jak daleko jste ochoten/a dojíždět na vzdělávací akci, aniž by to pro Vás znamenalo nějakou větší komplikaci?

Označte pouze jednu možnost

- a) Preferuji vzdělávání přímo v mé domácnosti
- b) Jen v rámci obce, ve které vykonávám povolání
- c) Jen v rámci (bývalého) okresu
- d) V rámci celého kraje
- e) V rámci sousedních krajů
- f) V rámci celé ČR

23. Domníváte se, že témata, kterými se v současné době v rámci povinného vzdělávání pěstounů zabýváte, odpovídají Vaším skutečným potřebám?

Označte svůj názor na škále

Určitě ano	1	2	3	4	5	6	7	Určitě ne
------------	---	---	---	---	---	---	---	-----------

24. Domníváte se, že témata, kterými se v současné době v rámci povinného vzdělávání pěstounů zabýváte, odpovídají potřebám dítěte, které Vám bylo svěřeno do péče?

Označte svůj názor na škále

Určitě ano	1	2	3	4	5	6	7	Určitě ne
------------	---	---	---	---	---	---	---	-----------

25. Jaký typ služeb v oblasti doprovázení Vám chybí?

1.
2.
3.

26. Uvedte, do jaké míry jste ochotni se finančně podílet na úhradě jednotlivých typů služeb:

		Procentuální spoluúčast	Absolutní částka v Kč
a)	Účelová (krátkodobá) odlehčovací péče		
b)	Dlouhodobá odlehčovací péče		

c)	Bezplatné vzdělávání pěstounů		
d)	Odborné poradenství		
e)	Pomoc při zajišťování kontaktu dítěte s jeho vlastní rodinou		

27. Změnili jste již někdy smluvního partnera, s nímž máte uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče?

- a) Ano (*Přejděte na otázku č. 27*)
- b) Ne, ale uvažuji o tom (*Přejděte na otázku č. 27*)
- c) Ne, neměl jsem k tomu nikdy důvod (*Přejděte na otázku č. 28*)

28. Jaký byl důvod výměny, nebo zvážení výměny Vašeho smluvního partnera?

29. Z jakých důvodů jste výměnu Vašeho smluvního partnera zatím neuskutečnili?

30. S jakými nejčastějšími problémy se setkáváte ze strany doprovázející organizace nebo OSPOD?

- 1.
- 2.
- 3.

31. Čeho si na Vaší doprovázející organizaci nebo OSPOD nejvíce ceníte?

- 1.
- 2.
- 3.

32. Jak často byl v průměru klíčový sociální pracovník v osobním kontaktu s Vaší rodinou v roce 2014?

- a) Několikrát v měsíci
- b) Jednou za měsíc
- c) Jednou za 2 měsíce

33. Jak podstatné je podle Vás snažit se udržovat a rozvíjet kontakt svěřených dětí s osobami dítěti blízkými (např. biologickými rodiči)?

Označte svůj názor na škále

Velmi důležité	1	2	3	4	5	6	7	Zcela nedůležité
----------------	---	---	---	---	---	---	---	------------------

34. Jak celkově hodnotíte služby doprovázení?*Označte svůj názor na škále*

Velmi pozitivně	1	2	3	4	5	6	7	Zcela negativně
-----------------	---	---	---	---	---	---	---	-----------------

35. Jak celkově hodnotíte institut dohod o výkonu pěstounské péče?*Označte svůj názor na škále*

Velmi pozitivně	1	2	3	4	5	6	7	Zcela negativně
-----------------	---	---	---	---	---	---	---	-----------------

36. Zhodnoťte prosím na závěr institut dohod o výkonu pěstounské péče:*Uveďte jeho přednosti, nevýhody, potíže, funkčnost atd.*

.....

.....

.....

Příloha č. 2:

Dotazník: OSPOD (obecní úřady obcí s rozšířenou působností, obecní úřady, krajské úřady)

1. **Uveďte název Vašeho úřadu:**

2. **Měl Váš úřad k datu 31. 12. 2014 uzavřeny aktivní (platné) dohody o výkonu pěstounské péče?**
 - a) *Ano (přejděte na otázku č. 5)*
 - b) *Ne (pokračujte otázkami č. 3 a 4, další otázky nevyplňujte)*

3. **Uveďte důvod, proč Váš úřad neměl k datu 31. 12. 2014 uzavřeny aktivní (platné) dohody o výkonu pěstounské péče:**
 - a) Dohody uzavírá organizace zřízená obcí, nebo krajem
 - b) Dohody uzavírá jiná pověřená osoba
 - c) Jiný důvod (uveďte).....

4. **Otázka pro obecní úřady obce s rozšířenou působností: Kolik souhlasů s uzavřením dohody o výkonu pěstounské péče s jinými subjekty vydal Váš úřad v roce 2014?**

5. **Kolik vydal Váš úřad v roce 2014 správních rozhodnutí upravujících práva a povinnosti pěstouna?**

6. **Jaký byl důvod jejich vydání?**

7. **Kolik měl Váš úřad k 31. 12. 2014 uzavřených dohod o výkonu pěstounské péče?**

8. **Jaký byl k 31. 12. 2014 počet tzv. přepočtených úvazků Vašich zaměstnanců, kteří zajišťovali doprovázení pěstounských rodin (tj. plnění podmínek z uzavřených dohod)?**

9. **Kolik doprovázených rodin (resp. uzavřených dohod o výkonu PP) připadalo průměrně na jednoho sociálního pracovníka, který zajišťuje doprovázení pěstounských rodin („klíčový“ sociální pracovník rodiny), k 31. 12. 2014?**

10. Jak často byl „klíčový“ sociální pracovník průměrně v osobním kontaktu s doprovázenou rodinou v roce 2014?

- a) Několikrát za měsíc
- b) Jednou za měsíc
- c) Jednou za 2 měsíce

11. Kde nejčastěji probíhal osobní kontakt „klíčového“ sociálního pracovníka s doprovázenou rodinou?

- a) V domácnosti pěstouna
- b) V sídle úřadu
- c) Jinde; Kde:

12. „Klíčový“ sociální pracovník se setkává se svěřeným dítětem při pravidelném osobním kontaktu s doprovázenou rodinou:

- a) vždy, a to zásadně v přítomnosti pěstounů
- b) vždy, a to zásadně bez přítomnosti pěstounů
- c) vždy, s přítomností pěstounů podle momentální situace
- d) někdy, zásadně však v přítomnosti pěstounů
- e) někdy, zásadně bez přítomnosti pěstounů
- f) někdy, s přítomností pěstounů podle dané situace
- g) nikdy
- h) Jinak; jak:

13. Služby pro doprovázené rodiny jsou zajišťovány:

Uveďte v procentech tak, aby součet obou sloupců v jednotlivých řádcích tvořil vždy 100 %

	Vlastními zaměstnanci	Subdodavatelsky
a) Účelová (krátkodobá) odlehčovací péče		
b) Dlouhodobá odlehčovací péče		
c) Bezplatné vzdělávání pěstounů		
d) Odborné poradenství		
e) Pomoc při zajišťování kontaktu dítěte s jeho vlastní rodinou		

14. Vypověděl Váš úřad někdy dohodu o výkonu pěstounské péče?

- a) Ano
- b) Ne (přejděte na otázku č. 15)

15. Kolik dohod o výkonu pěstounské péče vypověděl Váš úřad v roce 2014?**16. Uvedte důvod výpovědi dohod o výkonu pěstounské péče:***Můžete označit více možností*

- a) Závažné nebo opakované porušování povinností, k nimž se pěstoun zavázal v dohodě – specifikujte prosím, o jaké porušení šlo:

- b) Opakované maření sledování výkonu pěstounské péče
- c) Odmítnutí přijetí dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu
- d) Nemožnost naplňování dohody ze strany doprovázejícího subjektu (změna bydliště pěstouna, pobyt v zahraničí atd.)

17. Jak hodnotíte celkový přínos institutu dohod o výkonu pěstounské péče pro doprovázené rodiny u jejich jednotlivých typů?*Označte svůj názor na škále*

a)	U příbuzenské pěstounské péče	Velmi přínosný	1	2	3	4	5	6	7	Zcela nepřínosný
b)	U zprostředkované pěstounské péče	Velmi přínosný	1	2	3	4	5	6	7	Zcela nepřínosný
c)	U pěstounské péče na přechodnou dobu	Velmi přínosný	1	2	3	4	5	6	7	Zcela nepřínosný
d)	U předpěstounské péče	Velmi přínosný	1	2	3	4	5	6	7	Zcela nepřínosný

18. Výši Státního příspěvku na výkon pěstounské péče považujete za:

- a) Velmi nízkou
- b) Nízkou
- c) Přiměřenou
- d) Vysokou
- e) Velmi vysokou

19. Kolik procent přiznaného státního příspěvku na výkon pěstounské péče bylo Vaším úřadem nedočerpáno (převáděno do dalšího roku)?

V roce 2013

V roce 2014

20. Uvedte prosím, jaké byly přibližné průměrné náklady Vašeho úřadu na doprovázení jedné pěstounské rodiny v roce 2014:*Uvedte v Kč*

21. Uvedte, jaká byla přibližná struktura výdajů hrazených ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče Vaším úřadem v roce 2014:

		Odhad v Kč
a)	Osobní náklady pracovníků, kteří se přímo podílejí na doprovázení rodin v rámci agendy uzavírání dohod o výkonu PP	
b)	Náklady na služby pro pěstounské rodiny, s nimiž máte uzavřeny dohody o výkonu PP, které nejsou zajišťovány vlastními zaměstnanci	
c)	Ostatní náklady úřadu v agendě uzavírání dohod o výkonu PP (zapojení řídicího pracovníka, provoz, administrativa atd.)	
d)	Organizace vzdělávání a metodické funkce	
e)	Psychologická a terapeutická péče	

22. Uvedte, jaká byla přibližná struktura nákladů na služby pro pěstounské rodiny, s nimiž máte uzavřenu dohodu o výkonu PP, na Vašem úřadu v roce 2014:

		Odhad v Kč
a)	Účelová (krátkodobá) odlehčovací péče	
b)	Dlouhodobá odlehčovací péče	
c)	Bezplatné vzdělávání pěstounů	
d)	Odborné poradenství	
e)	Pomoc při zajišťování kontaktu dítěte s jeho vlastní rodinou	
f)	Jiné služby, nehrazené ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče	

23. Z jakých dalších zdrojů (mimo státního příspěvku na výkon PP) jste čerpali finance na činnost vyplývající z dohod o výkonu PP?

1.
2.
3.

24. Jakým způsobem informujete pěstouny, s nimiž máte uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče, o nabízených službách? Nejčastěji tak činíte prostřednictvím:

Můžete označit více možností

- a) Internetových stránek obce s rozšířenou působností
- b) Osobního rozhovoru („klíčový“ sociální pracovník, pracovníci úřadu)
- c) Letáků
- d) E-mailu
- e) Jiným způsobem; Jakým:

25. Četnost využívání služeb pěstounskými rodinami:

Uveďte, kolika rodinám, s nimiž máte uzavřenu dohodu o výkonu PP, byly v roce 2014 zajištěny následující typy služeb

	Počet rodin
a) Účelová (krátkodobá) odlehčovací péče	
b) Dlouhodobá odlehčovací péče	
c) Bezplatné vzdělávání pěstounů	
d) Odborné poradenství	
e) Pomoc při zajišťování kontaktu dítěte s jeho vlastní rodinou	
f) Jiné služby, nehrazené ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče	

26. Jak hodnotíte přínos jednotlivých typů služeb pro doprovázené rodiny?

Označte svůj názor na škále

a) U krátkodobé odlehčovací péče	Velmi přínosná	1	2	3	4	5	6	7	Zcela nepřínosná
b) U dlouhodobé odlehčovací péče	Velmi přínosná	1	2	3	4	5	6	7	Zcela nepřínosná
c) U bezplatného vzdělávání	Velmi přínosné	1	2	3	4	5	6	7	Zcela nepřínosné
d) U odborného poradenství	Velmi přínosné	1	2	3	4	5	6	7	Zcela nepřínosné
e) U pomoci při zajišťování kontaktu dítěte s jeho vlastní rodinou	Velmi přínosná	1	2	3	4	5	6	7	Zcela nepřínosná
f) U jiných služeb, nehrazených ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče	Velmi přínosné	1	2	3	4	5	6	7	Zcela nepřínosné

27. Uveďte služby, které dle současné metodiky nelze hradit ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče, a přitom je považujete za velmi důležité:

a) Pro pěstouny

1.
2.
3.

b) Pro biologické rodiče dětí svěřených do PP

1.
2.
3.

c) Pro děti svěřené do péče

1.
2.
3.

d) Pro vlastní děti pěstounů

1.

2.

3.

28. Jak hodnotíte podmínky (legislativa, financování, metodiky atd.), které jsou vytvořeny státem pro služby doprovázení pěstounů?

Označte svůj názor na škále

Velmi pozitivně	1	2	3	4	5	6	7	Zcela negativně
-----------------	---	---	---	---	---	---	---	-----------------

29. Jak se Vaše organizace dokázala vypořádat s podmínkami (legislativa, financování, metodiky atd.), které byly vytvořeny státem pro služby doprovázení pěstounů?

Označte svůj názor na škále

Velmi úspěšně	1	2	3	4	5	6	7	Zcela neúspěšně
---------------	---	---	---	---	---	---	---	-----------------

30. Uveďte tři nejvýznamnější překážky, které Vám brání v tom, abyste služby doprovázení poskytovali ve vyšší kvalitě a v plném rozsahu:

1.

2.

3.

31. Zhodnoťte prosím na závěr institut dohod o výkonu pěstounské péče:

Uveďte jeho přednosti, nevýhody, potíže, funkčnost atd.

.....

.....

.....

Příloha č. 3:**Dotazník: pověřené osoby**

1. Uveďte název a sídlo Vaší organizace:

2. Vyberte z nabídky kraje, ve kterých měla Vaše organizace uzavřeny dohody o výkonu pěstounské péče k 31. 12. 2014:

3. Kolik měla Vaše organizace uzavřených dohod o výkonu pěstounské péče trvajících k 31. 12. 2014?

4. Jaké další činnosti vykonává Vaše organizace kromě doprovázení pěstounských rodin?
 - a) Je poskytovatel sociálních služeb
 - b) Vykonává jiné činnosti v rámci pověření k výkonu sociálně-právní ochrany; Jaké:

 - c) Jiné; Jaké:

5. Jaký byl podíl přiznaného státního příspěvku na výkon pěstounské péče na celkových příjmech Vaší organizace?

		V Kč
a)	Celkové příjmy organizace v roce 2013	
b)	Celkové příjmy organizace v roce 2014	
b)	Objem přiznaného státního příspěvku na výkon pěstounské péče – za rok 2013	
c)	Objem přiznaného státního příspěvku na výkon pěstounské péče – za rok 2014	

6. Kolik doprovázených rodin (resp. uzavřených dohod o výkonu PP) připadalo průměrně na jednoho sociálního pracovníka, který zajišťuje doprovázení pěstounských rodin („klíčový“ sociální pracovník rodiny), k 31. 12. 2014?

7. Jak často byl „klíčový“ sociální pracovník průměrně v osobním kontaktu s doprovázenou rodinou v roce 2014?

- a) Několikrát za měsíc
- b) Jednou za měsíc
- c) Jednou za 2 měsíce

8. Kde nejčastěji probíhal osobní kontakt „klíčového“ sociálního pracovníka s doprovázenou rodinou?

- a) V domácnosti pěstouna
- b) V sídle úřadu
- c) Jinde; Kde:

9. „Klíčový“ sociální pracovník se setkává svěřeným dítětem při pravidelném osobním kontaktu s doprovázenou rodinou:

- a) vždy, a to zásadně v přítomnosti pěstounů
- b) vždy, a to zásadně bez přítomnosti pěstounů
- c) vždy, s přítomností pěstounů podle momentální situace
- d) někdy, zásadně však v přítomnosti pěstounů
- e) někdy, zásadně bez přítomnosti pěstounů
- f) někdy, s přítomností pěstounů podle dané situace
- g) nikdy
- h) Jinak; Jak:

10. Služby pro doprovázené rodiny jsou zajišťovány:

Uveďte v procentech tak, aby součet obou sloupců v jednotlivých řádcích tvořil vždy 100 %

		Vlastními zaměstnanci	Subdodavatelsky
a)	Účelová (krátkodobá) odlehčovací péče		
b)	Dlouhodobá odlehčovací péče		
c)	Bezplatné vzdělávání pěstounů		
d)	Odborné poradenství		
e)	Pomoc při zajišťování kontaktu dítěte s jeho vlastní rodinou		

11. Vypověděl Váš úřad někdy dohodu o výkonu pěstounské péče?

- a) Ano
- b) Ne (přejděte na otázku č. 14)

12. Kolik dohod o výkonu pěstounské péče vypověděl Váš úřad v roce 2014?**13. Uveďte důvod vypovědi dohod o výkonu pěstounské péče:**

Můžete označit více možností

- a) Závažné nebo opakované porušování povinností, k nimž se pěstoun zavázal v dohodě – specifikujte prosím, o jaké porušení šlo:
.....
- b) Opakované maření sledování výkonu pěstounské péče
- c) Odmítnutí přijetí dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu
- d) Nemožnost naplnění dohody ze strany doprovázejícího subjektu (změna bydliště pěstouna, pobyt v zahraničí atd.)

14. Jak hodnotíte celkový přínos institutu dohod o výkonu pěstounské péče pro doprovázené rodiny u jejich jednotlivých typů?

Označte svůj názor na škále

a)	U příbuzenské pěstounské péče	Velmi přínosný	1	2	3	4	5	6	7	Zcela nepřínosný
b)	U zprostředkované pěstounské péče	Velmi přínosný	1	2	3	4	5	6	7	Zcela nepřínosný
c)	U pěstounské péče na přechodnou dobu	Velmi přínosný	1	2	3	4	5	6	7	Zcela nepřínosný
d)	U předpěstounské péče	Velmi přínosný	1	2	3	4	5	6	7	Zcela nepřínosný

15. Výši státního příspěvku na výkon pěstounské péče považujete za:

- a) Velmi nízkou
- b) Nízkou
- c) Přiměřenou
- d) Vysokou
- e) Velmi vysokou

16. Kolik procent přiznaného státního příspěvku na výkon pěstounské péče bylo Vaším úřadem nedočerpáno (převedeno do dalšího roku)?

V roce 2013

V roce 2014

17. Uveďte prosím, jaké byly přibližné průměrné náklady Vašeho úřadu na doprovázení jedné pěstounské rodiny v roce 2014:

Uveďte v Kč

18. Uveďte, jaká byla přibližná struktura výdajů hrazených ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče Vaším úřadem v roce 2014:

		Odhad v Kč
a)	Vedení a řízení organizace	
b)	Osobní náklady pracovníků, kteří se přímo podílejí na doprovázení rodin v rámci agendy uzavírání dohod o výkonu PP	
c)	Náklady na služby pro pěstounské rodiny, s nimiž máte uzavřeny dohody o výkonu PP, které nejsou zajišťovány vlastními zaměstnanci	
d)	Ostatní náklady úřadu v agendě uzavírání dohod o výkonu PP (zapojení řídicího pracovníka, provoz, administrativa atd.).	
e)	Organizace vzdělávání a metodické funkce	
f)	Psychologická a terapeutická péče	

19. Uveďte, jaká byla přibližná struktura nákladů na služby pro pěstounské rodiny, s nimiž máte uzavřenu dohodu o výkonu PP, na Vašem úřadu v roce 2014:

		Odhad v Kč
a)	Účelová (krátkodobá) odlehčovací péče	
b)	Dlouhodobá odlehčovací péče	
c)	Bezplatné vzdělávání pěstounů	
d)	Odborné poradenství	
e)	Pomoc při zajišťování kontaktu dítěte s jeho vlastní rodinou	
f)	Jiné služby, nehrazené ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče	

20. Z jakých dalších zdrojů (mimo státního příspěvku na výkon PP) jste čerpali finance na činnost vyplývající z dohod o výkonu PP?

1.
2.
3.

21. Jakým způsobem informujete pěstouny, s nimiž máte uzavřenou dohodu o výkonu pěstounské péče, o nabízených službách? Nejčastěji tak činíte prostřednictvím:

Můžete označit více možností

- a) Internetových stránek obce s rozšířenou působností
- b) Osobního rozhovoru („klíčový“ sociální pracovník, pracovníci úřadu)
- c) Letáků
- d) E-mailu
- e) Jiným způsobem; Jakým:

22. Četnost využívání služeb pěstounskými rodinami:

Uveďte, kolika rodinám, s nimiž máte uzavřenu dohodu o výkonu PP, byly v roce 2014 zajištěny následující typy služeb

	Počet rodin
a) Účelová (krátkodobá) odlehčovací péče	
b) Dlouhodobá odlehčovací péče	
c) Bezplatné vzdělávání pěstounů	
d) Odborné poradenství	
e) Pomoc při zajišťování kontaktu dítěte s jeho vlastní rodinou	
f) Jiné služby, nehrazené ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče	

23. Jak hodnotíte přínos jednotlivých typů služeb pro doprovázené rodiny?

Označte svůj názor na škále

a) U krátkodobé odlehčovací péče	Velmi přínosná	1	2	3	4	5	6	7	Zcela nepřínosná
b) U dlouhodobé odlehčovací péče	Velmi přínosná	1	2	3	4	5	6	7	Zcela nepřínosná
c) U bezplatného vzdělávání	Velmi přínosné	1	2	3	4	5	6	7	Zcela nepřínosné
d) U odborného poradenství	Velmi přínosné	1	2	3	4	5	6	7	Zcela nepřínosné
e) U pomoci při zajišťování kontaktu dítěte s jeho vlastní rodinou	Velmi přínosná	1	2	3	4	5	6	7	Zcela nepřínosná
f) U jiných služeb, nehrazených ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče	Velmi přínosné	1	2	3	4	5	6	7	Zcela nepřínosné

24. Uvedte služby, které dle současné metodiky nelze hradit ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče, a přitom je považujete za velmi důležité:

a) Pro pěstouny

1.

2.

3.

b) Pro biologické rodiče dětí svěřených do PP

1.

2.

3.

c) Pro děti svěřené do péče

1.

2.

3.

d) Pro vlastní děti pěstounů

1.

2.

3.

25. Ohodnotíte podmínky (legislativa, financování, metodiky atd.), které jsou vytvořeny státem pro služby doprovázení pěstounů?

Označte svůj názor na škále

Velmi pozitivně	1	2	3	4	5	6	7	Zcela negativně
-----------------	---	---	---	---	---	---	---	-----------------

26. Jak se Vaše organizace dokázala vypořádat s podmínkami (legislativa, financování, metodiky atd.), které byly vytvořeny státem pro služby doprovázení pěstounů?

Označte svůj názor na škále

Velmi úspěšně	1	2	3	4	5	6	7	Zcela neúspěšně
---------------	---	---	---	---	---	---	---	-----------------

27. Uvedte tři nejvýznamnější překážky, které Vám brání v tom, abyste služby doprovázení poskytovali ve vyšší kvalitě a v plném rozsahu:

1.

2.

3.

28. Zhodnoťte prosím na závěr institut dohod o výkonu pěstounské péče:

Uvedte jeho přednosti, nevýhody, potíže, funkčnost atd.

.....

.....

.....

Děkujeme Vám za Vaši ochotu a čas věnovaný vyplnění tohoto dotazníku.

Pojmy užívané v dotazníku:

Účelová (krátkodobá) odlehčovací péče: Poskytnutí trvalé nebo dočasné pomoci při zajištění osobní péče o svěřené dítě dle § 47a odst. 2 písm. a) zákona o sociálně-právní ochraně dětí

Dlouhodobá odlehčovací péče: Poskytnutí pomoci se zajištěním celodenní péče o svěřené dítě (děti), která je přiměřená věku dítěte, v rozsahu alespoň 14 kalendářních dnů v kalendářním roce, jestliže svěřené dítě dosáhlo alespoň věku 2 let – § 47a odst. 2 písm. b) zákona o sociálně-právní ochraně dětí

Bezplatné vzdělávání pěstounů: Zprostředkování nebo zajištění bezplatné možnosti zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě v rozsahu 24 hodin v době 12 po sobě jdoucích kalendářních měsíců – § 47a odst. 2 písm. d), f) zákona

Odborné poradenství: Zprostředkování psychologické, terapeutické nebo jiné odborné pomoci alespoň jednou za 6 měsíců – § 47a odst. 2 písm. c) zákona o sociálně-právní ochraně dětí, a poskytování výchovné a poradenské péče při výkonu pěstounské péče – § 48 odst. 2) písm. f) zákona a § 4 vyhlášky č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí

Pomoc při zajišťování kontaktu dítěte s jeho vlastní rodinou: Pomoc při plnění povinnosti udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s osobami dítěti blízkými, zejména rodiči, a umožnit styk rodičů s dítětem v pěstounské péči, včetně pomoci při zajištění místa pro uskutečňování styku oprávněných osob s dítětem a při zajištění asistence při tomto styku – § 47a odst. 2 písm. e), h) zákona

Pěstoun, pěstounská péče: Jako pěstoun je pro účely tohoto dotazníku označován i poručník, resp. osobní péče poručníka.

Předpěstounská péče: Jde o všechny situace, kdy je uzavřena dohoda o výkonu pěstounské péče s osobou, která má dítě v péči, ale nebylo ještě rozhodnuto o svěřením dítěte do pěstounské péče nebo o jmenování této osoby poručníkem dítěte.

Příloha č. 4:**Tabulka: Počet a forma subjektů uzavírajících dohody o výkonu pěstounské péče podle krajů:**

Kraj	Obecní úřad ORP	Obecní úřad	Krajský úřad	Pověřená osoba – právnícká osoba	Pověřená osoba – fyzická osoba	Subjektů celkem	Počet dohod celkem
Jihomoravský kraj	12	0	0	10	0	22	860
Jihočeský kraj	16	0	0	9	0	25	505
Královéhradecký kraj	10	0	0	11	0	21	424
Kraj Vysočina	12	0	0	5	0	17	344
Karlovarský kraj	3	0	0	5	0	8	393
Liberecký kraj	4	0	1	8	0	13	426
Olomoucký kraj	13	0	0	3	0	16	408
Moravskoslezský kraj	12	0	0	13	1	26	1420
Pardubický kraj	14	0	1	11	0	26	468
Plzeňský kraj	7	0	0	5	1	13	442
Praha	21	0	0	7	0	28	1116
Středočeský kraj	19	0	0	9	0	28	1041
Ústecký kraj	16	0	1	6	1	24	887
Zlínský kraj	13	0	0	7	0	20	443
ČR celkem	172	0	3	109	3	287	9177

Příloha č. 5:**Tabulka: Podíl subjektů veřejné správy (součet kategorií 2+3+4 v tabulce) a pověřených osob (5+6) na uzavírání dohod o výkonu pěstounské péče – členění dle krajů a v ČR**

Kraj	Subjekty veřejné správy (počet dohod v abs. číslech)	Pověřené osoby (počet dohod v abs. číslích)	Podíl subjektů veřejné správy na počtu dohod (v %)	Podíl pověřených osob na počtu dohod (v %)
Jihomoravský kraj	169	691	19,70%	80,30%
Jihočeský kraj	324	181	64,20%	35,80%
Královéhradecký kraj	128	296	30,20%	69,80%
Kraj Vysočina	250	94	72,70%	27,30%
Karlovarský kraj	36	357	9,20%	90,80%
Liberecký kraj	102	324	23,90%	76,10%
Olomoucký kraj	323	85	79,20%	20,80%
Moravskoslezský kraj	425	995	29,90%	70,10%
Pardubický kraj	213	255	45,50%	54,50%
Plzeňský kraj	44	398	10,00%	90,00%
Praha	456	660	40,90%	59,10%
Středočeský kraj	607	434	58,30%	41,70%
Ústecký kraj	740	147	83,40%	16,60%
Zlínský kraj	267	176	60,30%	39,70%
ČR celkem	4084	5093	44,50%	55,50%

Příloha č. 6:**Tabulka: Třídění subjektů dle velikosti (u kategorie 2 – ORP a 5 – pověřené osoby / právnické osoby, ostatní budou vždy spadat mezi malé poskytovatele)**

Velikost subjektu	Obecní úřad ORP	Obecní úřad	Krajský úřad	Pověřená osoba – právnická osoba	Pověřená osoba – fyzická osoba	Subjektů celkem
Velký poskytovatel 150 a více dohod	0	0	0	8	0	8
Střední poskytovatel 50 – 149 dohod	22	0	0	24	0	46
Malý poskytovatel do 50 dohod	150	0	3	77	3	233
ČR celkem	172	0	3	109	3	287

Příloha č. 7:**Tabulka: Počet subjektů patřících místně příslušné organizační jednotce k 13. 2. 2015 dle ÚP**

Pořadí	Název organizační jednotky	Počet subjektů (spisů)
1	Brno-město-SPVPP	23
2	České Budějovice-SPVPP	27
3	Hradec Králové-SPVPP	21
4	Jihlava-SPVPP	18
5	Karlovy Vary-SPVPP	8
6	Liberec-SPVPP	14
7	Olomouc-SPVPP	16
8	Ostrava-SPVPP	27
9	Pardubice-SPVPP	26
10	Plzeň-SPVPP	13
11	Praha-SPVPP	30
12	Příbram-SPVPP	28
13	Ústí nad Labem-SPVPP	25
14	Zlín-SPVPP	20

Příloha č. 8:

Tabulka: Služby pro pěstouny, které dle současné metodiky nelze hradit ze SPVPP, a přitom jsou považovány za velmi důležité

Služby pro pěstouny	Počet
Bez odpovědi/nevím/služby jsou dostačující apod.	72
Větší podpora společných akcí pro pěstouny	6
Právní poradenství	5
Náklady na cestu pěstounů za rodiči	2
Doučování	3
Nákup odborné literatury pro pěstouny	2
Odlehčovací služby	4

Tabulka: Služby pro biologické rodiče dětí svěřených do PP, které dle současné metodiky nelze hradit ze SPVPP, a přitom jsou považovány za velmi důležité

Služby pro biologické rodiče dětí svěřených do PP	Počet
Bez odpovědi/nevím/služby jsou dostačující apod.	66
Doprava k asistovanému styku	21
Odborná pomoc/poradenství	10
Sanace rodiny, služby doprovázející rodiče a posilující jejich kompetence	6
Vzdělávání	4

Tabulka: Služby pro děti svěřené do péče, které dle současné metodiky nelze hradit ze SPVPP, a přitom jsou považovány za velmi důležité

Služby pro děti svěřené do péče	Počet
Bez odpovědi/nevím/služby jsou dostačující apod.	38
Doučování	37
Volnočasové aktivity	30
Nadstandardní zdravotní úkony (rovnátka, brýle, očkování, zdravotnické pomůcky)	13
Vzdělávací pobyty	4
Osobní asistence / asistent ve škole	4

Tabulka: Služby pro vlastní děti pěstounů, které dle současné metodiky nelze hradit ze SPVPP, a přitom jsou považovány za velmi důležité

Služby pro vlastní děti pěstounů	Počet
Bez odpovědi/nevím/služby jsou dostačující apod.	53
Respitní pobyty	16
Odborná pomoc (psychologická, terapie apod.) / poradenství	15
Podpora účasti na akcích pro pěstouny a děti v PP	13
Zcela stejné služby jako děti v PP	2

Příloha č. 9:

Tabulka: Nejvýznamnější překážky, které brání v tom, aby služby doprovázení byly poskytovány ve vyšší kvalitě a v plném rozsahu

Nejvýznamnější bariéry	Počet
Časová náročnost (částečně z důvodu kumulované funkce, více agend apod.), nedostatečné personální obsazení	34
Nejasná metodika (zvláště čerpání SPVPP)	27
Nedostatek služeb, špatné zasíťování	24
Neochota pěstounů spolupracovat / nízká motivace / nezájem o služby (zvláště u příbuzenské PP)	23
Administrativní zátěž	21
Nedostatek odborníků (psychologů, psychiatrů), dlouhé objednací lhůty	13
Absence automobilu / nemožnost zakoupit ze SPVPP	6
Velký počet rodin na jednoho klíčového pracovníka	5
Střet funkcí – role doprovázející osoby a pracovníka OSPOD	5